

Wrocław 2050

WRO2050

OTWARCI

NA PRZYSZŁOŚĆ

NASTAWIENI

NA WROCŁAW

Wrocław 2050

WRO2050

Strategia Rozwoju Wrocławia

Wrocław 2050 — projekt

Spis treści

1. Wizja Wrocławia 2050	6
2. Wiodące wartości	7
2.1. Czym jest piękno?	7
2.2. Czym jest mądrość?	8
2.3. Czym jest bezpieczeństwo?	8
3. Struktura celów i działań w strategii	9
3.1. Wymiary horyzontalne	9
3.2. Cele i kierunki działań	11
4. Wskaźniki	26
5. Kierunki polityki przestrzennej	29
5.1. Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej Wrocławia	32
5.2. Strefy funkcji dominujących	35
5.3. Wysokość zabudowy	49
5.5. Mobilność i transport	61
5.6. System błękitno-zielonej infrastruktury	74

5.7. Bezpieczeństwo i infrastruktura techniczna	87
5.8. Wrocławski Obszar Metropolitalny (WrOM)	93
6. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	98
7. Wnioski z diagnoz i badań	102
7.1. Wnioski z diagnoz	102
7.2. Wnioski z badań	111
8. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	116
9. Monitoring, ewaluacja, aktualizacja strategii	116
10. Źródła finansowania	117
11. Jak powstała strategia	117
Załączniki	121

***Przysłań nad Odrą
we Wrocławiu
Jesteś u siebie***

***Otacza Cię
piękno
mądrość
bezpieczeństwo***

1. Wizja Wrocławia 2050

... *Błękitno-zielona i solidarna metropolia rozwoju kompetencji przyszłości*

W 2050 roku jesteśmy wschodzącą **metropolią europejską**. W samym Wrocławiu mieszka ponad milion ludzi, a w otaczającym nas obszarze metropolitalnym – kolejny niemal milion. Przyciągamy nowych mieszkańców, głównie z innych części Polski i Europy. W ciągu ćwierć wieku od 2025 roku nastąpił **intensywny wzrost PKB Wrocławia**. O naszej sile świadczy nie tylko rosnąca liczba ludności i ekonomia, ale też natura, kultura i jakość życia. Oferujemy uzdrowiskową jakość powietrza i wody. Mamy zero dni z przekroczeniami norm pyłów PM10 i PM2.5. **Zredukowaliśmy emisję CO₂ o 80 proc.** Mamy dobrej jakości własną wodę pitną, którą od lat można pić bezpośrednio z kranów. Wzmocniliśmy pozycję naszej kultury: wrocławskie artystki i artyści i ich dzieła, nasze czołowe instytucje i festiwale są znane i cenione w Polsce i w Europie – budujemy na nich markę Wrocławia jako miasta twórczego. Dbamy o dobrą pamięć o naszych znakomitych poprzednikach i czerpiemy z wielokulturowej historii miasta, sławiąc Wrocław jako miejsce spotkań, które od pokoleń jednoczy i inspirowało. Jesteśmy miastem sprawnego transportu publicznego – kośćcem jego systemu jest sieć miejskich i metropolitalnych połączeń kolejowych, a wszystkie osiedla powiązane są z centrum miasta i między sobą **systemem tras autobusowych i autobusowo-tramwajowych**. Łączymy osiedla nie tylko z pomocą transportu publicznego, ale również spójnym systemem ścieżek i kładek pieszo-rowerowych. W efekcie przynajmniej 70 proc. podróży po Wrocławiu wykonujemy w inny sposób niż samochodem. Miasto jest bezpieczne: **w obiektach zbiorowej ochrony** może znaleźć schronienie jednorazowo **ponad 60 proc. ludności Wrocławia**.

Naszą miejską przestrzeń uświetnia błękitna pajęczyna rzek, starorzeczy, strug, potoków, kanałów i stawów. Przecinają zarówno osiedla, jak i tereny zielone, przypominając, że jesteśmy zwrócenii ku wodzie. Mamy atrakcyjne nabrzeża, liczne mosty, coraz liczniejsze kładki oraz setki, jeśli nie tysiące jednostek pływających. Wrocław jest zabezpieczony przed powodzią i podtopieniami. Te wszystkie atuty, w powiązaniu ze znakomitą jakością wody pitnej, pozwalają nam promować Wrocław jako **Europejską Stolicę Wody**.

Umiejętnie wykorzystujemy położenie w Europie, by wzmacniać naszą pozycję międzynarodową. Leżymy przy głównym szlaku transportowym, łączącym Zachód ze Wschodem. Jesteśmy w niemal równej odległości od trzech ważnych stolic – Warszawy, Berlina i Pragi. **Podróż szybką koleją do Warszawy zabiera nam mniej niż dwie godziny**. Zostaliśmy też włączeni do ogólnoeuropejskiej sieci szybkich połączeń kolejowych. Jesteśmy znaczącym w Europie ośrodkiem kształtowania kompetencji przyszłości – dzięki naszym znakomitym szkołom, uczelniom, ośrodkom badawczym. We Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym działają liczne przedsiębiorstwa stosujące w produkcji i dystrybucji najbardziej zaawansowane technologie. Wraz z największym w Polsce skupiskiem start-upów przyczyniają się do utrzymania mocnej globalnej pozycji konkurencyjnej Unii Europejskiej. Są też jednym z filarów gotowości całej Europy na poważne sytuacje kryzysowe. Poprzez aktywny udział wrocławianek i wrocławian w sieciach i instytucjach międzynarodowych mamy wpływ na kształtowanie najważniejszych polityk europejskich i krajowych.

Naszą atrakcyjność wzmacnia konsekwentnie prowadzona **polityka mieszkaniowa, której zawdzięczamy dobrą dostępność mieszkań**. Jest ona jednym z narzędzi naszej polityki ściągania talentów.

Sprawnie i po partnersku prowadzimy, we współpracy z otaczającymi nas gminami i powiatami, dwumilionowy Wrocławski Obszar Metropolitalny, który obejmuje teren mniej więcej dawnego województwa wrocławskiego. Odpowiedzialnie i aktywnie dbamy o spójność ekonomiczną, społeczną i transportową całego Dolnego Śląska. Dzięki tej metropolitalnej i regionalnej współpracy zapewniliśmy sobie spory zakres autonomii pod względem dostępu do **wody pitnej, żywności, energii i ciepła**.

Jako miasto ambitne zaczęliśmy dbać o **najwyższą jakość naszych przestrzeni, placów, architektury**. Konsekwentnie staramy się, by Wrocław był miastem żywym, pięknym, dostępnym, bezpiecznym, a przy tym przyjaznym klimatowi. Przestrzeń zorganizowana jest w taki sposób, by sprzyjała **zdrowiu** – fizycznemu i psychicznemu. Częścią naszej polityki przestrzennej jest zagospodarowywanie wybranych dachów i podziemi.

Z równą starannością dbamy o jakość naszej przestrzeni wirtualnej – oferując **najwyższej klasy e-usługi publiczne oraz pełną i wiarygodną informację** zarówno naszym mieszkańcom, jak i gościom. Za tymi technologiami stoi silna infrastruktura oraz kadra specjalistek i specjalistów. Technologie służą u nas ludziom, a nie ludzie technologiom.

Wypracowaliśmy i ciągle udoskonalamy własną **kulturę współpracy**, która pozwala nam współtworzyć i wdrażać publiczne projekty i polityki w duchu wzajemnego szacunku, budowania konsensusu, współodpowiedzialności. Wrocławianki i wrocławianie charakteryzuje wzajemne zaufanie, empatia, zaangażowanie. To wszystko składa się na odnowiony **etos solidarności**. Także i on ma swój wymiar przestrzenny: **miasto jest pełne miejsc, w których ludzie regularnie spotykają się, by dobrze spędzać ze sobą czas i wspólnie robić coś twórczego**. To fundament lokalnej kultury zaangażowania i współodpowiedzialności.

Jesteśmy miastem wolnym od kłamstwa i nienawiści, za to umiejętnie budującym swoją pozycję w Polsce i w Europie przy pełnym poszanowaniu zasad partnerstwa i pomocniczości.

2. Wiodące wartości

Realizując Strategię Rozwoju Wrocławia „Wrocław 2050” (*Strategię Wrocław 2050*) kierujemy się głównie trzema wartościami, które uznaliśmy za wiodące dla Wrocławia. Są nimi: **piękno, mądrość, bezpieczeństwo**. Dwie pierwsze z nich wyraźnie wybrzmiały już w poprzedniej strategii miasta. Na trzecią szczególnie uwrażliwiła nas współczesność: kryzysy, agresja rosyjska na Ukrainę, zmiany klimatu.

2.1. Czym jest piękno?

To przede wszystkim piękny sposób życia. Piękne mogą być nasze czyny, postawy, nasze wzajemne kontakty, wspólny zachwyt, który buduje więzi między nami. Piękny sposób życia inspirowanie innych. Piękno wzmacnia naszą kulturę współpracy. Naszą solidarność z innymi.

Twórzmy przy tym miasto piękne zmysłowo. Niech Wrocław uwodzi. Niech daje swoim mieszkańcom i mieszkańcom, użytkownikom i użytkownikom radość i poczucie harmonii. To też sposób na życie w zdrowiu: fizycznym i psychicznym. Twórzmy i dbajmy o miejsca, w których chcemy przebywać i dobrze się w nich czujemy. Piękna może być zabudowa, przestrzeń, ale i zieleń, i rzeka. Piękny może być miejski krajobraz.

Już w Strategii Wrocław 2030 zwracaliśmy uwagę, że – wbrew stereotypowi – piękno nie jest subiektywne. Gdyby tak było, nie miałyby sensu żadna próba oceny estetyki jakiegoś miejsca, budynku czy miasta jako całości. Wszystko byłoby dozwolone, gdyż byłoby „subiektywne”. Przyznawaliśmy jednak, że „nie ma nic złego w różnicach zdań na temat piękna. Siłą Wrocławia jest różnorodność. I może dotyczyć to również dziedziny piękna. Spierajmy się o nią. Pamiętajmy przy tym, że piękno możemy odczuwać wszystkimi pięcioma zmysłami, nie tylko wzrokiem. Piękno przejawia się w smaku, zapachu, dotyku, dźwiękach. Taki właśnie może być Wrocław”. Podtrzymujemy ten pogląd.

2.2. Czym jest mądrość?

Zależy nam na tym, by mądrość przyświecała nie tylko dyskusjom o Wrocławiu, ale by służyła również wzmocnieniu kultury myślenia o przyszłości. Choćby naszym strategiom czy foresightom. Mądrość powinna być fundamentem współtworzenia i wspólnego osiągania celów ważnych dla Wrocławia, szczególnie przy podejmowaniu odważnych decyzji.

W Strategii Wrocław 2030 za Antonim Kuklińskim opisaliśmy mądrość jako połączenie wiedzy, wyobraźni, doświadczenia oraz etyki. Dodawaliśmy wówczas, że również mądrość Wrocławia zawdzięcza wiele doświadczeniom, szczególnie tym powojennym. „Jej składnikiem jest kapitał wiedzy wytworzony przez pokolenia wrocławskich uczonych i intelektualistów. Wszak Wrocław był i nadal jest ważnym centrum akademickim i ośrodkiem kultury” – pisaliśmy. Chcemy rozwijać ten potencjał. Chcemy prowadzić Wrocław w przyszłość, korzystając z wiedzy, wyobraźni, doświadczenia i twórczości tworzonych i gromadzonych przez naszych uczonych i ludzi kultury.

2.3. Czym jest bezpieczeństwo?

Od 2020 roku doświadczamy fali równoległych kryzysów. Największe z nich to epidemia COVID-19, inwazja Rosji na Ukrainę i jej konsekwencje dla Europy, skutki zmian klimatu, kryzys energetyczny czy choćby poważne zachwianie systemu finansów samorządowych w Polsce. W skali bardziej lokalnej kryzysem są powracające zanieczyszczenia Odry.

To właśnie takie wyzwania powodują, że w strategiach i politykach publicznych miejsce **rozwoju** coraz częściej zajmuje **wzmocnienie odporności** (z łaciny zwanej **rezyliencją**) i **gotowości na kryzysy**. Ten kierunek wiąże się z koniecznością dużych, często pilnych inwestycji w poprawę bezpieczeństwa. A więc i we **wzrost poczucia bezpieczeństwa** wśród mieszkanki i mieszkańców, użytkowników i użytkowników miasta.

Musimy wzmocnić odporność na wzrost zagrożenia wojennego, cyberataków i dezinformacji, na skutki zmian klimatu czy epidemie. Kluczowe znaczenie ma powszechny dostęp do żywności, i to jakościowo dobrej. Zamierzamy wzmocnić naszą **autonomię żywnościową**. Bardzo istotne będzie także **bezpieczeństwo energetyczne**. Chcemy wzmocnić poczucie bezpieczeństwa mieszkaniowego. Chcemy, by bezpieczeństwo było jednym z głównych filarów naszej polityki mobilności – Wizja Zero w bezpieczeństwie na wrocławskich ulicach, to także miejskie tramwaje i autobusy, które będą nie tylko regularne i szybkie, ale też przyjazne i bezpieczne dla pasażerek i pasażerów. Chcemy, by przedszkola i szkoły dawały poczucie bezpieczeństwa naszym dzieciom. Chcemy mieć bezpieczne warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Jednak fundamentem bezpieczeństwa są: solidarność, pomoc wzajemna i spójność społeczna. Nasze działania nie powinny nikogo wykluczać ani tworzyć podziałów. Przeciwnie: w miarę możliwości powinny być otwarte i korzystne dla wszystkich. Musimy realnie – a nie tylko deklaratywnie – wzmacniać poczucie wspólnoty. Bo tylko silne i sprawcze społeczności przeprowadzą miasto przez najcięższe kryzysy.

3. Struktura celów i działań w strategii

Osiągnięciu wizji służą działania. Jest ich wiele. Podporządkowaliśmy je **sześciu celom strategicznym**:

1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni.
2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia.
3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy, neutralność klimatyczna.
4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie.
5. Wysoka jakość edukacji i nauki.
6. Miasto promieniujące kulturą.

Tę pionową strukturę celów i działań przenikają poziomo **cztery wymiary horyzontalne**:

1. Neutralny klimatycznie, błękitno-zielony Wrocław.
2. Inteligentne technologie dla wrocławian i wrocławianek.
3. Wysoka kultura współpracy.
4. Metropolitalna pozycja Wrocławia.

Łatwo dostrzec, że wymiary horyzontalne czasem pokrywają się z celami. Jest to świadomy zabieg. Chcemy niektóre tematy wzmocnić, podkreślić ich znaczenie. Chcemy też wyraźnie wskazać, że wszystkie działania zapisane w Strategii Wrocław 2050 wzajemnie się przenikają. Jej struktura nie może być silosowa. W ten sposób **dbamy o spójność strategii i o spójność Wrocławia**.

3.1. Wymiary horyzontalne

Cele strategiczne i działania przedstawiamy nieco dalej. Czas przyjrzeć się wymiarom horyzontalnym. Oto one:

- ✦ **Neutralny klimatycznie, błękitno-zielony Wrocław.** Chcemy, by Wrocław był miastem niskoemisyjnym. Musimy przede wszystkim ograniczyć emisję z produkcji energii i ciepła, czyli w jak największym stopniu zastąpić paliwa kopalne źródłami niskoemisyjnymi. Musimy zmniejszyć zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których mieszkamy i pracujemy. I wreszcie musimy zmniejszyć emisję z transportu drogowego, rozwijając atrakcyjny i dostępny dla każdego transport publiczny. Działania samorządu nie wystarczą – potrzebne

jest zaangażowanie wszystkich. Dlatego równoległe ze *Strategią Wrocław 2050* powstała mapa drogowa dojścia do neutralności klimatycznej. Wyznacza ona szczegółowe cele w tym zakresie i proponuje podział zobowiązań między sektorem publicznym, prywatnym, pozarządowym oraz mieszkańcami i mieszkańcami, użytkownikami i użytkownikami miasta. Chcemy przy tym, by Wrocław mądrze rozwijał jeden ze swoich największych zasobów – zieleni oraz powiązaną z nią sieć rzek, starorzeczy, strug, potoków i stawów. Każde działanie zapisane w *Strategii Wrocław 2050* ma sprzyjać zieleni, błękitowi i adaptacji do zmian klimatu.

- ✦ **Inteligentne technologie dla wrocławian i wrocławianek.** Technologie cyfrowe, w tym sztuczna inteligencja, stopniowo obejmują wszystkie dziedziny życia. Przestrzeń wirtualna rozwija się równoległe do tej realnej. Chcemy, by działało się to zawsze z korzyścią dla mieszkańców i mieszkańców oraz użytkowników i użytkowników miasta. I z korzyścią dla realizacji naszej wizji. Każde działanie zapisane w *Strategii Wrocław 2050* powinno mieć swój wymiar cyfrowy. Może to być np. publiczna e-usługa, warstwa systemu informacji przestrzennej lub odrębny system wspierający zarządzanie jakąś dziedziną. Zamierzamy pilnować wysokiej jakości cyfrowego wymiaru naszych działań. W praktyce oznacza to m.in. konieczne inwestycje w cyberbezpieczeństwo, w dostępność e-usług dla osób o szczególnych potrzebach czy w infrastrukturę służącą zbieraniu danych i wykorzystaniu technologii w zarządzaniu miastem. Z technologiami cyfrowymi wiąże się też łączenie baz danych, systemów prowadzonych przez inne podmioty i szczeble administracji czy korzystanie z usług zarządzanych przez rząd, jak mObywatel czy tzw. chmura krajowa.
- ✦ **Wysoka kultura współpracy.** Uważamy, że Wrocław zasługuje na wypracowanie własnego modelu współtworzenia i współodpowiedzialności za miasto. Takiego, w którym wszystkie zainteresowane podmioty ze wszystkich sektorów – w tym władze miasta, przedsiębiorcy, uczeni, artyści i studenci, organizacje pozarządowe, ruchy społeczne, partie polityczne, związki zawodowe – są w stanie rozmawiać ze sobą, szanując się i słuchając wzajemnie. To model, w którym nie ma miejsca na pogardę, dyskryminację, nienawiść i dezinformację. Nie ma też miejsca na jednostronne narzucanie innym swoich poglądów. By to osiągnąć, musimy budować wzajemne zaufanie i wzmacniać więzi między nami. Musimy też wszyscy mieć poczucie odpowiedzialnego wpływu na rzeczywistość. Kultura współpracy mówi o sposobie uprawiania polityki. O sposobie uzgadniania i osiągania celów wspólnych. Chcemy, by wszystkie działania strategiczne były prowadzone w duchu tej właśnie wrocławskiej, wysokiej kultury współpracy dostrzegającej i uznającej różnorodność, włączającej do dialogu wszystkie mieszkańcy i mieszkańców, użytkownicy i użytkownicy Wrocławia, niwelującej wszelkie przejawy wykluczenia społecznego.
- ✦ **Metropolitalna pozycja Wrocławia.** Chcemy wzmacniać pozycję Wrocławia w Europie pod względem gospodarczym, nauki, kultury, jakości życia, oferowanych produktów, usług, doświadczeń i emocji. Działamy w wielu konfiguracjach zewnętrznych, krajowych i międzynarodowych. W chwili pisania *Strategii Wrocław 2050* najważniejsze konfiguracje, w których działamy, to:
 - ✧ Wrocławski Obszar Metropolitalny, gdzie staramy się intensyfikować relacje z funkcjonującymi na jego terenie gminami i powiatami. Bieremy udział w pracach nad ustawami, które mają umożliwić formalne powołanie Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego i wyposażenie go we własny budżet i pakiet zadań;

- ✧ Sektor szkolnictwa wyższego, gdzie staramy się wspierać procesy integracji (zarówno instytucjonalnej, jak i tematycznej) oraz umiędzynarodowienia badań i dydaktyki, służące polepszeniu krajowej i międzynarodowej pozycji wrocławskiej nauki;
- ✧ Sektor kultury, gdzie wspieramy podnoszenie krajowej i międzynarodowej rangi naszych twórców, ich dzieł, festiwali czy instytucji kultury;
- ✧ Województwo Dolnośląskie, gdzie kluczowa jest dobra współpraca z Samorządem Województwa oraz z samorządami subregionów spoza Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego – w tym z pozostałymi miastami prezydenckimi, miastami średnimi i małymi, powiatami oraz gminami wiejskimi;
- ✧ Polska, co w pierwszej kolejności wiąże się z kształtowaniem dobrej współpracy z Rządem RP oraz z mądrą i efektywną obecnością w korporacjach samorządowych. To także udział w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- ✧ Europa, gdzie aktywnie uczestniczymy w pracach i spotkaniach międzynarodowych sieci. Przystąpiliśmy do Paktu Mediolańskiego¹ o miejskiej polityce żywnościowej. Bierzymy udział w unijnej misji Stu Neutralnych Klimatycznie Miast, a także w Misji Adaptacji do zmian klimatu. Realizujemy projekty w ramach unijnego programu Urbact;

Chcemy, by wszystkie działania zapisane w Strategii Wrocław 2050 miały w sobie potencjał sieciowania zewnętrznego. Zamierzamy przy tym kształtować naszą aktywność w sieciach krajowych i międzynarodowych w duchu tej samej kultury współpracy, którą chcemy rozwijać we Wrocławiu.

3.2 Cele i kierunki działań

Oto nasze cele strategiczne i kierunki działań na najbliższe ćwierćwiecze. **Tę część Strategii Wrocław 2050 zobrazowaliśmy polityką przestrzenną** w rozdziale 5. Rozwijamy tam i uszczegółowiamy niektóre z poniższych kierunków działań, zwłaszcza te dotyczące kształtowania przestrzeni, polityki mobilności, adaptacji do zmian klimatu czy infrastruktury służącej odporności i bezpieczeństwu. Konkretyzacji i realizacji celów i kierunków działań służą też polityki i programy sektorowe – odrębne dokumenty opracowywane przez Urząd Miejski Wrocławia i podległe mu jednostki. Lista obowiązujących i rekomendowanych polityk i programów znajduje się w rozdziale 8 strategii.

3.2.1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni

Dobrze skomunikowane osiedla kompletne. Miasto 15-minutowe. Wysoka jakość i dostępność przestrzeni, placów, architektury. Przynajmniej 70 proc. podróży to transport niesamochodowy. Priorytet dla błękitno-zielonej infrastruktury. 30 proc. powierzchni miasta zatopione w zieleni wysokiej. Więcej lokali gminnych i o funkcjach komunalnych w ogólnej liczbie mieszkań.

¹ Pakt Mediolański (Milan Urban Food Policy Pact) to międzynarodowa inicjatywa, która zrzesza miasta z całego świata, zobowiązując je do rozwijania zrównoważonych systemów żywnościowych

1. Kształtowanie miasta kompaktowego, m.in. poprzez:

- ✦ prowadzenie spójnej i konsekwentnej polityki przestrzennej w celu kształtowania ładu przestrzennego i efektywnego wykorzystywania przestrzeni, godząc interesy różnych jej użytkowników oraz realizując cele społeczne i gospodarcze,
- ✦ kształtowanie miasta wielofunkcyjnego o zwartych strukturach zabudowy, z dobrym dostępem do zieleni i infrastruktury publicznej, w tym infrastruktury technicznej i błękitno-zielonej, a także dostępem do transportu zbiorowego,
- ✦ kształtowanie miasta zwartego poprzez uzupełnianie istniejących struktur zabudowy z uwzględnieniem charakteru i tożsamości miasta,
- ✦ kształtowanie osiedli Wrocławia, opierając się na stylach zamieszkiwania wskazanych w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- ✦ rozwój osiedli kompletnych, oferujących potrzebne usługi, przestrzenie publiczne i miejsca spotkań oraz zieleni jak najbliżej miejsca zamieszkania,
- ✦ kształtowanie miasta, w tym przestrzeni publicznych oraz przestrzeni wspólnych, w sposób odpowiadający zarówno na potrzeby mieszkanek i mieszkańców oraz użytkowników i użytkowników Wrocławia, jak i na cele i wymiary horyzontalne *Strategii Wrocław 2050*,
- ✦ zagospodarowywanie obszarów położonych przy rzekach, z uwzględnieniem ich specyfiki, charakteru oraz wartości przyrodniczych i kulturowych obszaru i sąsiedztwa,
- ✦ recykling obiektów i przestrzeni oraz kształtowanie zabudowy i przestrzeni w sposób umożliwiający ich elastyczną transformację i adaptację do nowych celów, w celu zrównoważonego wykorzystania zasobów,
- ✦ powiązanie przestrzenne obszarów aktywności gospodarczej z obszarami o innych funkcjach, tworzenie stref wielofunkcyjnych w sposób niepowodujący wzajemnych uciążliwości, w tym stosowanie rozwiązań mających na celu ich niwelowanie,
- ✦ rozwój terenów nowych osiedli mieszkaniowych z zapewnioną dostępnością do infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury komunikacyjnej oraz dostępnością do transportu zbiorowego,
- ✦ rozbudowę inkluzywnej infrastruktury społecznej i technicznej.

2. Kształtowanie przestrzeni w taki sposób, by zapewniała wysoką jakość życia i sprzyjała dobrostanowi psychicznemu i fizycznemu, m.in. poprzez:

- ✦ poprawę jakości powietrza, klimatu akustycznego oraz zmniejszenie zanieczyszczenia, w tym zanieczyszczenia światłem, promieniowaniem pola elektromagnetycznego, przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa mieszkanek i mieszkańców,
- ✦ projektowanie nastawione na człowieka i jego zmieniające się potrzeby,
- ✦ wzbogacanie przestrzeni zurbanizowanych w elementy błękitno-zielonej infrastruktury,

- ✦ tworzenie przestrzeni publicznych i przestrzeni wspólnych umożliwiających integrację oraz rekreację i wypoczynek,
- ✦ wykorzystanie obszarów nadrzecznych w celu kształtowania atrakcyjnych przestrzeni publicznych umożliwiających aktywność i wypoczynek, z uwzględnieniem ich specyfiki i charakteru oraz wartości przyrodniczych i kulturowych obszaru i sąsiedztwa,
- ✦ rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej.

3. Wysoka jakość i charakter przestrzeni, miejsc, obiektów, osiągane m.in. poprzez:

- ✦ podnoszenie jakości przestrzeni wspólnych, ich elementów i wyposażenia, w tym placów, podwórz, terenów zieleni i terenów komunikacji,
- ✦ podnoszenie jakości i estetyki budynków, budowli i obiektów małej architektury,
- ✦ zapewnianie dostępności przestrzeni publicznych i wspólnych oraz budynków i budowli,
- ✦ wzbogacanie przestrzeni zurbanizowanych, w szczególności przestrzeni publicznych i wspólnych, w elementy błękitno-zielonej infrastruktury, małą architekturę oraz różne formy sztuki,
- ✦ rewitalizację zagospodarowania i zabudowy osiedli,
- ✦ tworzenie i rozwój spójnego i komfortowego systemu połączeń pieszych i rowerowych,
- ✦ ochronę dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków oraz układów urbanistycznych,
- ✦ szczególną dbałość o przestrzenie i obiekty, które mogą stać się rozpoznawalnymi elementami budującymi markę miasta.

4. Kształtowanie błękitno-zielonej infrastruktury jako spójnego ekosystemu, m.in. poprzez:

- ✦ uzupełnianie nowymi terenami zieleni już istniejących struktur zieleni, w tym nowymi obszarami objętymi różnymi formami ochrony przyrody,
- ✦ wspieranie rozwoju i utrzymania ciągłości zieleni poza granicami miasta,
- ✦ wzmacnianie integralności błękitno-zielonej infrastruktury, jej równorzędności i nierozdzielalności z pozostałymi elementami zagospodarowania przestrzeni, w tym tkanki zurbanizowanej, infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury komunikacyjnej i terenów nadrzecznych,
- ✦ zachowanie i rozwój obszarów cennych przyrodniczo, w tym obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody i obszarów zieleni spontanicznej (tzw. czwartej przyrody),
- ✦ wzmacnianie i ochrona korytarzy ekologicznych,
- ✦ tworzenie warunków dla rozwoju bioróżnorodności, w tym renaturyzacji wybranych rzek i cieków wodnych.

5. Adaptacja do zmian klimatu, rozszczelnianie miasta, niwelowanie miejskiej wyspy ciepła, m.in. poprzez:

- ✦ prowadzenie zrównoważonej gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi, rozwój różnych form retencji,
- ✦ zmniejszanie przestrzeni nieprzepuszczalnych,
- ✦ wprowadzanie błękitno-zielonej infrastruktury.

6. Rozwój zrównoważonej mobilności i zintegrowanego systemu komunikacyjnego, m.in. poprzez:

- ✦ silniejszą integrację planowania przestrzennego z polityką transportową, mogącą skutecznie ograniczyć popyt na transport samochodowy i stworzyć warunki sprzyjające zrównoważonym formom przemieszczania się,
- ✦ budowanie zintegrowanych systemów komunikacyjnych, racjonalizujących potrzeby w zakresie budowy infrastruktury komunikacyjnej oraz zmniejszających skalę podróży samochodowych poprzez proponowanie jak najszerzej alternatywnej oferty konkurencyjnej czasowo,
- ✦ modernizację i rozwój Wrocławskiego Węzła Kolejowego,
- ✦ wzmacnianie powiązań Wrocławia z innymi dużymi miastami w Polsce i Europie w ramach szybkich połączeń kolejowych,
- ✦ równoprawne włączenie ruchu pieszego i rowerowego w spójny system transportu miejskiego, stanowiących najmniejsze obciążenie środowiska oraz wzmacniających zdrowie i więzi społeczne,
- ✦ wspieranie nowych form mobilności w ramach niesamochodowych form przemieszczania się, obejmując zrównoważonym transportem nowe grona użytkowników oraz zwiększając zasięg podróży niesamochodowych,
- ✦ dalsze zachęcanie do korzystania z form transportu innych niż własne auto, w celu zmniejszenia popytu na przejazdy samochodami osobowymi,
- ✦ rozwój zintegrowanego i zrównoważonego transportu zbiorowego, ze szczególnym uwzględnieniem transportu szynowego: tramwajowego i kolejowego,
- ✦ polepszanie komfortu w transporcie zbiorowym poprzez modernizację infrastruktury komunikacyjnej, wymianę taboru i zwiększenie częstotliwości kursowania,
- ✦ wspólny bilet na połączenia publiczne, co najmniej w obrębie Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego,
- ✦ rozwój wielofunkcyjnych węzłów przesiadkowych,
- ✦ kształtowanie infrastruktury komunikacyjnej z uwzględnieniem błękitno-zielonej infrastruktury,
- ✦ kształtowanie infrastruktury komunikacyjnej z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i kulturowych,

- ✦ kształtowanie zielonych korytarzy pieszych i rowerowych,
- ✦ rozwój Wrocławskiego Węzła Wodnego pod kątem żeglugi na Odrze, zachowanie rezerwy na multimodalny węzeł logistyczny, w tym m.in. na port rzeczny w jednostce przestrzennej Rędzin Przemysłowy oraz zapewnienie odpowiednich warunków dla uprawiania żeglugi na wrocławskim odcinku Odrzańskiej Drogi Wodnej,
- ✦ rozwój miejskiego i metropolitalnego systemu transportu towarów, w tym tworzenie sieci małych punktów logistycznych,
- ✦ rozwój transportu i połączeń ponadlokalnych i międzynarodowych, w tym transportu drogowego, lotniczego, kolejowego i wodnego,
- ✦ edukację i promocję w celu zwiększania świadomości i propagowania alternatywnych, w stosunku do samochodów, środków transportu.

7. Rozwój wspólnej polityki przestrzennej Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego.

3.2.2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia

Intensywny wzrost PKB. Wzrost liczby firm świadczących tzw. usługi wyższego rzędu na tysiąc mieszkańców. Największe skupisko start-upów w Polsce. Wzrost międzynarodowej pozycji wrocławskiej nauki. Szybka kolej do Warszawy. Wrocław w europejskim systemie szybkich połączeń kolejowych. Mądre przywództwo i partnerska współpraca w ramach Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego i Dolnego Śląska na rzecz zwiększenia spójności regionu.

1. Wzmacnianie pozycji Wrocławia jako ważnego ośrodka, m.in. poprzez:

- ✦ wspieranie i wzmacnianie obecności Wrocławia i jego przedstawicieli w instytucjach, organizacjach, sieciach i projektach krajowych i międzynarodowych z różnych sektorów,
- ✦ wzmacnianie Wrocławia jako silnego ośrodka usługowego dla mieszkańców regionu,
- ✦ aktywny udział we współtworzeniu polityk i przepisów krajowych i międzynarodowych, zwłaszcza unijnych,
- ✦ stałą dbałość o pozycję i interesy Wrocławia w Unii Europejskiej, w tym docelowo uruchomienie i prowadzenie przedstawicielstwa miasta w Brukseli.

2. Wzmacnianie gospodarczej pozycji Wrocławia, m.in. poprzez:

- ✦ aktywne zabieganie o inwestycje zewnętrzne (krajowe i zagraniczne) i ich wspieranie, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji w produkcję specjalistyczną, w tym taką, która wymaga rozwijania i stosowania najnowszych technologii,
- ✦ wspieranie współpracy między inwestorami zewnętrznymi a przedsiębiorcami lokalnymi,
- ✦ tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnego biznesu, który stanowi o sile i odporności gospodarki Wrocławia,

- ✦ wspieranie partnerstw gospodarczych z wybranymi metropoliami oraz regionami z całego świata,
- ✦ przejmowanie terenów należących do Skarbu Państwa na cele rozwoju Wrocławia, w tym pod inwestycje związane z rozwojem aktywności gospodarczej,
- ✦ rozwój przedsiębiorstw sektora obronnego,
- ✦ promocja biznesowego wizerunku Wrocławia, wspieranie promocji wrocławskich produktów i usług w Europie, w tym lokalnego rzemiosła oraz wzmacnianie gastronomicznej marki miasta (wydarzenia kulinarne, turystyka gastronomiczna, coraz wyższy poziom restauracji, krótkie łańcuchy dostaw).

3. Wzmacnianie lokalnego rynku pracy, m.in. poprzez:

- ✦ rozwój sektora ekonomii społecznej,
- ✦ wspieranie wykorzystania potencjału pracowników zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy, w tym osób 50+ i ze szczególnymi potrzebami,
- ✦ wspieranie i promocję wrocławskich start-upów, w tym wykorzystanie start-upów i biznesów kreatywnych w rozwiązywaniu problemów miasta.

4. Wzmacnianie pozycji Wrocławia jako ośrodka badań i rozwoju, m.in. poprzez:

- ✦ wspieranie środowiska akademickiego w procesach integracji i umiędzynarodowienia badań oraz dydaktyki, a także wykorzystania bliskości Czech i Niemiec,
- ✦ wspieranie sektora nauki i szkolnictwa wyższego w działaniach zmierzających do tworzenia silnych europejskich konsorcjów badawczych i pozyskiwania najważniejszych grantów,
- ✦ wykorzystanie synergii działań uczonych, artystów i studentów z wrocławskiego środowiska akademickiego i artystycznego, powiązanych z aktywnością innych podmiotów oraz wrocławianek i wrocławian,
- ✦ utworzenie miejskiego akceleratora technologii, z udziałem środków zewnętrznych,
- ✦ pozyskiwanie międzynarodowych projektów badawczo-rozwojowych, m.in. w zakresie inteligentnych technologii i biotechnologii,
- ✦ wspieranie aktywności naukowców i uczelni w rozwoju produktów i usług sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- ✦ wspieranie sieciowania między sektorami (publicznym, prywatnym, pozarządowym),
- ✦ wspieranie tworzenia parków przemysłowych i naukowo-technologicznych oraz inkubatorów przedsiębiorczości przez podmioty niepodlegające samorządowi miejskiemu.

5. Wzmacnianie marki Wrocławia jako atrakcyjnego celu turystycznego, m.in. poprzez:

- ✦ tworzenie miejsc i obiektów służących wydarzeniom kulturalnym i gospodarczym, rozbudowę istniejących obiektów i podnoszenie ich atrakcyjności,

- ✦ wspieranie artystów i twórców związanych z Wrocławiem i regionem oraz promocja ich dzieł w samym Wrocławiu i na świecie,
- ✦ poprawę jakości istniejącej oraz rozbudowę bazy noclegowej,
- ✦ rozwój oferty turystycznej Wrocławia,
- ✦ współpraca z gminami Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego w tworzeniu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

3.2.3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy i neutralność klimatyczna

Obiekty zbiorowej ochrony dla ponad 60 proc. ludności miasta. Częściowa autonomia zasobowa na skalę regionalną – w zakresie wody pitnej, żywności, energii, ciepła. Redukcja emisji CO₂ o 80 proc. Zero dni z przekroczeniami norm dobowych i stężeń średniorocznych pyłu PM10 i stężeń średniorocznych pyłu PM2,5. Gospodarka obiegu zamkniętego. Wrocław zabezpieczony przed powodzią.

1. Transformacja energetyczna – ku energetycznej autonomii Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, m.in. poprzez:

- ✦ ograniczanie zużycia energii i jej wpływu na środowisko naturalne,
- ✦ poprawę efektywności energetycznej budynków znajdujących się w zasobie gminnym i prywatnym na etapie projektowania i modernizacji,
- ✦ promowanie i wspieranie zmiany ogrzewania z paliwa stałego na inne formy,
- ✦ politykę przestrzenną uwzględniającą bilans energetyczny miasta i wytwarzanie śladu węglowego,
- ✦ rozwój miejskiej agencji energetycznej,
- ✦ dywersyfikację źródeł energii na terenie miasta, z uwzględnieniem różnych nowych technologii pozyskiwania, przesyłu i magazynowania energii oraz zarządzania nią,
- ✦ zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu energetycznemu,
- ✦ wzmacnianie współodpowiedzialności podmiotów ze wszystkich sektorów za neutralny klimatycznie Wrocław,
- ✦ zabezpieczenie terenów pod systemy wytwarzające energię z niskoemisyjnych źródeł, w pierwszej kolejności ze wskazaniem możliwości lokalizacji OZE na budynkach i budowlach,
- ✦ wspieranie tworzenia magazynów energii,
- ✦ wspieranie rozwoju energetyki rozproszonej oraz obywatelskiej, m.in. poprzez tworzenie klastrów energii i spółdzielni energetycznych,
- ✦ wspieranie budowy i modernizacji sieci przesyłowych i dystrybucyjnych pod kątem wykorzystania niskoemisyjnych źródeł energii,

- ✦ zwiększanie udziału wytwarzanej lokalnie energii z niskoemisyjnych źródeł energii w ogólnym bilansie zużycia energii elektrycznej i ciepłej w spółkach, instytucjach i jednostkach miejskich,
- ✦ programy dofinansowania montażu mikroinstalacji fotowoltaicznych i magazynów energii,
- ✦ rozwój systemów inteligentnego zarządzania sieciami energetycznymi,
- ✦ rozwój miejskiej farmy fotowoltaicznej,
- ✦ wzmacnianie odporności systemów energetycznych na sytuacje kryzysowe.

2. Wdrażanie przyjaznych klimatowi nowych technologii i rozwiązań, m.in. poprzez:

- ✦ wykorzystanie w budownictwie technologii i rozwiązań proekologicznych, uwzględniających m.in. oszczędność i ponowne użycie materiałów budowlanych i redukcję śladu węglowego,
- ✦ recykling zabudowy, uwzględniający adaptację obiektów do nowych celów lub ponowne użycie materiałów budowlanych,
- ✦ rozwój zero- i niskoemisyjnego transportu zbiorowego, indywidualnego oraz logistycznego,
- ✦ zwiększenie udziału nowej mobilności w transporcie miejskim wraz z dostępem do ogólnodostępnej infrastruktury ładowania pojazdów, w tym infrastruktury szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych,
- ✦ odzysk i recykling odpadów, w tym odzysk energii z odpadów,
- ✦ wzmacnianie neutralności klimatycznej systemów ciepłowniczych,
- ✦ wspieranie tworzenia magazynów ciepła i chłodu,
- ✦ rozwój inteligentnego systemu monitoringu, zarządzania i sterowania zużyciem energii elektrycznej i ciepłej w obiektach miejskich.

3. Wzmacnianie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez:

- ✦ wzmacnianie miejskich struktur porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańek i mieszkańców oraz użytkowników i użytkowników miasta,
- ✦ modernizację infrastruktury miejskiego systemu zarządzania kryzysowego,
- ✦ rozbudowę monitoringu miejskiego i inteligentnych rozwiązań w zarządzaniu bezpieczeństwem publicznym,
- ✦ przeciwdziałanie aktom przemocy,
- ✦ poprawę bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych.

4. Podwyższenie poziomu bezpieczeństwa ekologicznego, m.in. poprzez:

- ✦ ograniczanie powstawania odpadów,

- ✦ satelitarną detekcję wysp zieleni i miejsc, które są jej pozbawione, oraz dzikich wysypisk śmieci,
- ✦ przeciwdziałanie nielegalnemu składowaniu odpadów,
- ✦ rozwój gospodarki obiegu zamkniętego,
- ✦ ograniczanie zanieczyszczeń generowanych przez samochody, motocykle, autobusy, systemów ciepłowniczych,
- ✦ stałe pogłębianie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym prowadzenie działań edukacyjnych.

5. Zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej, m.in. poprzez:

- ✦ inwestycje w ograniczanie ryzyka powodziowego i lokalnych podtopień oraz współpracę na rzecz jego ograniczenia,
- ✦ rozbudowę systemu retencji, by lepiej gospodarować wodą opadową,
- ✦ przeciwdziałanie tzw. betonozie i prowadzenie działań naprawczych, w tym rozszczelniania powierzchni oraz stosowania nawierzchni przepuszczalnych,
- ✦ wypracowanie i wdrażanie zasad skutecznego reagowania na błyskawiczne powodzie miejskie spowodowane deszczami nawalnymi,
- ✦ współpraca przy monitoringu Wrocławskiego Węzła Wodnego i utrzymywaniu go w stałej gotowości przeciwpowodziowej.

6. Dążenie do lokalnej autonomii żywnościowej, m.in. poprzez:

- ✦ rozwój miejskiej polityki żywnościowej,
- ✦ rozwój miejskich farm żywności,
- ✦ wspieranie produkcji, skracania łańcuchów dostaw i dystrybucji żywności,
- ✦ zapobieganie marnowaniu żywności,
- ✦ promocję, wspieranie i organizację lokalnego rynku producentów żywności,
- ✦ popularyzowanie rolnictwa miejskiego,
- ✦ zwiększenie roli ogrodów działkowych w miejscach o nieskażonych glebach, jako miejsc produkcji żywności oraz współpracy biznesu rolniczego z użytkownikami ogrodów,
- ✦ edukację dotyczącą zasobów i poszanowania żywności i wody.

7. Wzmacnianie bezpieczeństwa i odporności na kryzysy, w tym wojny, m.in. poprzez:

- ✦ zapewnienie bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej,
- ✦ zapewnienie nieprzerwanego dostępu do wody pitnej o odpowiedniej jakości, poszuki-

wanie alternatywnych rozwiązań na rzecz produkcji wody, dalsze udoskonalanie systemu obniżania strat wody w miejskich wodociągach, budowę nowego zakładu produkcji wody,

- ✦ zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i żywności,
- ✦ edukację w zakresie zagrożeń związanych z kryzysami geopolitycznymi, ekonomicznymi i klimatycznymi,
- ✦ wzmacnianie działań na rzecz ochrony ludności i obrony cywilnej w sytuacji zagrożenia,
- ✦ zabezpieczenie odpowiednich łańcuchów dostaw zwiększających autonomię zasobową na poziomie miejskim i regionalnym,
- ✦ kształtowanie i wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa w zakresie potrzeb mieszkaniowych poprzez politykę ukierunkowaną na pobudzenie komercyjnego sektora mieszkaniowego oraz wzrost udziału społecznego i komunalnego mieszkalnictwa czynszowego,
- ✦ wspieranie rozwoju oddolnych sieci pomocy wzajemnej, zwłaszcza na osiedlach,
- ✦ kształtowanie postaw solidarności, poczucia dobra wspólnego i współodpowiedzialności za bliższe i dalsze otoczenie.

3.2.4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie

Polityka przestrzenna służąca dobrostanowi fizycznemu i psychicznemu. Wyższa długość życia. Większa dostępność przestrzeni i życia w mieście dla osób ze specjalnymi potrzebami. Włączenie społeczne migrantek i migrantów. Walka z kłamstwem i agresją w przestrzeni publicznej. Spadek liczby prób samobójczych. Wzrost frekwencji w wyborach, głównie lokalnych i osiedlowych.

1. Dbałość o długie życie w zdrowiu, m.in. poprzez:

- ✦ promocję i wspieranie działań na rzecz poprawy i ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego,
- ✦ przeciwdziałanie zanieczyszczeniom środowiska,
- ✦ zapobieganie uzależnieniom, w tym od alkoholu i środków odurzających,
- ✦ ułatwianie dostępu do usług rehabilitacyjnych i konsultacji zdrowotnych,
- ✦ promowanie badań profilaktycznych i aktywności fizycznej,
- ✦ rozwój polityki senioralnej i promującej zdrową długowieczność.

2. Dbałość o jakość życia mieszkanek i mieszkańców, w tym ze szczególnymi potrzebami, m.in. poprzez:

- ✦ organizację wsparcia specjalistycznego osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób w kryzysie bezdomności,
- ✦ aktywizację osób niesamodzielnych i ze szczególnymi potrzebami oraz osób w kryzysie bezdomności,
- ✦ deinstytucjonalizację pomocy społecznej w opiece wytchnieniowej i wsparciu dziennym,

- ✦ tworzenie i wspieranie kooperatyw lokalnych i służb społecznych, zapewniających pomoc sąsiedzką.

3. Wsparcie w ramach rodzicielstwa, w tym rodzicielstwa zastępczego oraz wspieranie terapii na rzecz dietności.

4. Wspieranie różnorodności i inkluzyjności, m.in. poprzez:

- ✦ przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, stan zdrowia, kolor skóry, narodowość, pochodzenie etniczne, religię, wyznanie, bezwyznaniowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, orientację psychoseksualną, tożsamość płciową, status rodzinny, styl życia, formę, zakres i podstawę zatrudnienia czy neuroróżnorodność,
- ✦ uwzględnianie zasady równego traktowania w politykach i programach miejskich, w tym opracowanie i wdrożenie kompleksowej polityki różnorodności społecznej,
- ✦ włączanie społeczne, edukacyjne, zawodowe oraz kulturalne przybywających do Wrocławia migrantek i migrantów, w tym opracowanie i wdrożenie kompleksowej polityki migracyjnej oraz międzykulturowej,
- ✦ rozwój umiejętności dialogu społecznego i współpracy,
- ✦ wzmacnianie kompetencji międzykulturowych, w tym umiejętności rozwiązywania konfliktów wynikających z różnic kulturowych.

5. Rozwijanie poczucia wspólnotowości i solidarności, m.in. poprzez:

- ✦ inspirowanie i promowanie wzmacniających poczucie wspólnoty, oddolnych aktywności w przestrzeniach, miejscach, obiektach wspólnych, publicznych lub prywatnych,
- ✦ zwiększanie udziału mieszkanki i mieszkańców we współtworzeniu polityk miejskich oraz włączanie ich w proces współzrządzenia miastem,
- ✦ wykorzystanie prawnych możliwości partycypacyjnego zarządzania budżetem miasta, edukację obywatelską o prawach mieszkańców, rozwój współpracy samorządu z reprezentantami osiedli Wrocławia i z organizacjami pozarządowymi, tworzenie nowych form zaangażowania obywatelskiego,
- ✦ włączanie uczennic, uczniów, studentek, studentów, doktorantek, doktorantów i młodych naukowczyń, naukowców we współtworzenie przyszłości miasta poprzez wdrażanie rozwiązań opartych na ich kompetencjach,
- ✦ tworzenie centrów lokalnych społeczności, jako miejsc oddolnej aktywności w czasach stabilnych oraz stref wsparcia w czasach kryzysowych, zwłaszcza na osiedlach oddalonych od centrum miasta,
- ✦ promowanie i rozwijanie współpracy i dialogu z mieszkankami i mieszkańcami, w tym rozwijanie umiejętności dialogu społecznego, mediacji, tworzenie nowych rozwiązań partycypacji i współpracy,

- ✦ integrację pokoleń,
- ✦ kreowanie warunków do wspólnego użytkowania przestrzeni miejskich, w tym ogródków działkowych,
- ✦ przeciwdziałanie stereotypom i wykluczeniom społecznym.

6. Rozwój skutecznej komunikacji z mieszkankami i mieszkańcami, m.in. poprzez:

- ✦ tworzenie i rozwój różnorodnych kanałów komunikacji, w tym dobór właściwego języka komunikacji,
- ✦ przeciwdziałanie chaosowi informacyjnemu i nieprawdziwym informacjom, tzw. fake newsom,
- ✦ wykorzystanie nowych technologii do komunikacji,
- ✦ wzmocnienie współpracy z lokalnymi interesariuszami, w tym radami osiedli.

3.2.5. Wysoka jakość edukacji i nauki

Wzrost pozycji wrocławskich szkół i uczelni w Polsce i w Europie. Większy udział cudzoziemców w ogólnej liczbie nauczycieli akademickich. Wzorowy w skali kraju system edukacji. Wsparcie dla młodzieży ze specjalnymi potrzebami.

1. Rozwój wzorowego modelu edukacji, m.in. poprzez:

- ✦ stałe poszerzanie oferty edukacyjnej, w tym wspieranie szkolnictwa technicznego i zawodowego, we współpracy z przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi,
- ✦ stałe podwyższanie kwalifikacji kadry pedagogicznej poprzez tworzenie warunków do rozwoju zawodowego nauczycieli,
- ✦ zaangażowanie kadry akademickiej wrocławskich uczelni w realizację projektów edukacyjnych w szkołach,
- ✦ rozwój sieci współpracy placówek i organizacji edukacyjnych w skali osiedla, miasta, Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, krajowej i międzynarodowej, a także wzmocnienie partnerstwa publiczno-prywatnego w lokalnym systemie edukacji,
- ✦ stała poprawa stanu technicznego istniejących placówek oraz budowa nowych placówek – neutralnych klimatycznie, z dostępem do infrastruktury sportowej,
- ✦ stała poprawa jakości wyposażenia szkół w infrastrukturę dającą możliwość nauki poprzez doświadczenia i eksperymenty, wdrażanie nowych technologii wspierających edukację,
- ✦ zapewnianie szerokiego dostępu do dodatkowych zajęć, w tym sportowych, kół zainteresowań tematycznych, kulturalnych i zajęć wyrównawczych na wszystkich poziomach edukacji,
- ✦ wsparcie psychologiczne i pedagogiczne uczniów i uczennic.

2. Promowanie kultury uczenia się przez całe życie, m.in. poprzez:

- ✦ dostosowywanie programów kształcenia do prognozowanych potrzeb rynku pracy,
- ✦ wzmacnianie tutoringu i doradztwa zawodowego,
- ✦ wspieranie zanikających zawodów jako formy ochrony dziedzictwa kulturowego,
- ✦ zapewnienie dostępu do edukacji kulturalnej dla dorosłych.

3. Wspieranie rozwoju osób wymagających edukacji specjalnej, m.in. poprzez:

- ✦ tworzenie i dostosowywanie obiektów i programów edukacyjnych,
- ✦ ciągłe podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej do pracy z osobami ze specjalnymi potrzebami,
- ✦ rozwój systemu włączania społecznego osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

4. Rozwój edukacji poza budynkami i programami dydaktycznymi, m.in. poprzez:

- ✦ rozwój edukacji kulturalnej, ekonomicznej, przyrodniczej i obywatelskiej,
- ✦ tworzenie przestrzeni edukacyjnych, miejsc wiedzy i nauki doświadczalnej,
- ✦ rozwój sposobów zarządzania edukacyjnymi systemami informatycznymi funkcjonującymi w mieście,
- ✦ wspieranie ciągłego rozwoju kompetencji cyfrowych.

5. Promowanie Wrocławia jako atrakcyjnego miejsca do studiowania i nowoczesnego centrum życia naukowego, m.in. poprzez:

- ✦ rozwój atrakcyjnej, włączającej oferty miasta dla studentek i studentów, absolwentek i absolwentów,
- ✦ wspieranie tworzenia bazy noclegowej dla studentek i studentów,
- ✦ wspieranie umiędzynarodowiania wrocławskich uczelni.

6. Sieciowanie nauki, biznesu, sektora publicznego, organizacji pozarządowych i grup społecznych na szczeblu metropolitalnym, regionalnym i międzynarodowym, m.in. poprzez:

- ✦ wspólne tworzenie i wdrażanie polityk miejskich przez władze miasta, środowisko akademickie i innych interesariuszy,
- ✦ wspieranie elastycznego dostosowywania oferty wrocławskich uczelni do dynamicznych i w dużej części nieprzewidywalnych zmian potrzeb rynku pracy poprzez adaptację programów nauczania oraz wdrożenie nowych narzędzi edukacyjnych odpowiadających potrzebom szybkiej zmiany i/lub uzupełniania kwalifikacji,
- ✦ wspieranie uczelni w realizacji ich „trzeciej misji”: działania na rzecz społeczności lokalnej.

7. Zaangażowanie wrocławskiej kadry akademickiej i naukowej w działania m.in. z zakresu:

- ✦ rozwoju edukacji poza budynkami i programami dydaktycznymi, w tym poprzez atrakcyjne i dostępne dla każdego formy popularyzacji nauki i sztuki,
- ✦ promowanie kultury uczenia się przez całe życie, w tym poprzez poszerzenie oferty edukacyjnej dla dorosłych,
- ✦ wsparcie edukacji szkolnej,
- ✦ wsparcie działań z zakresu tworzenia dostępnych dla każdego miejsc kultury o charakterze multidyscyplinarnym z atrakcyjną ofertą dla różnych grup odbiorców,
- ✦ wsparcia procesów ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego Wrocławia.

3.2.6. Miasto promieniujące kulturą

Silna pozycja Wrocławia i naszych twórców w corocznych medialnych zestawieniach najważniejszych dzieł i wydarzeń. Wysoki wskaźnik czytelnictwa. Rosnące wskaźniki czynnego i biernego udziału w wydarzeniach kulturalnych. Rosnący odsetek wydatków na kulturę w budżecie miasta. Sztuka w przestrzeni.

1. Rozwój instytucji kultury, flagowych marek kulturalnych, znaczących wydarzeń kulturalnych oraz nowych zjawisk w kulturze, m.in. poprzez:

- ✦ rozbudowę i poprawę jakości infrastruktury wrocławskich instytucji kultury,
- ✦ zapewnienie warunków dla różnorodności we wrocławskiej kulturze,
- ✦ promocję wrocławskich twórców i ich dzieł, festiwali, marek kulturalnych, instytucji kultury, promowanie wydarzeń oferujących dzieła zamawiane, premierowe,
- ✦ zwiększenie obecności sztuki w przestrzeni publicznej, zarówno poprzez zwiększanie obecności dzieł sztuk wizualnych, jak i liczby premier,
- ✦ rozwój kultury organizacyjnej, w tym zwiększanie kompetencji miękkiego zarządzania wśród kadr kultury.

2. Kształtowanie nawyków uczestnictwa w kulturze przez całe życie, m.in. poprzez:

- ✦ wzrost kompetencji kulturowych poprzez edukację kulturalną,
- ✦ wyrównywanie szans w dostępie do kultury poprzez ograniczanie barier o charakterze strukturalnym i finansowym,
- ✦ tworzenie dostępnych dla każdego miejsc kultury o charakterze multidyscyplinarnym ze zróżnicowaną ofertą dla różnych grup odbiorców, o różnych potrzebach kulturalnych,
- ✦ promocję czytelnictwa,
- ✦ wspieranie talentów w obszarze kultury i sztuki,
- ✦ rozwijanie mecenatu i innych form angażowania kapitału prywatnego w kulturę.

3. Dbłość o dziedzictwo kulturowe i charakter przestrzeni miasta, m.in. poprzez:

- ✦ renowację i restaurację zabytków kultury materialnej i niematerialnej oraz obszarów cennych historycznie i kulturowo,
- ✦ tworzenie przestrzeni do prezentacji dziedzictwa kulturowego,
- ✦ popularyzację i upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Wrocławia,
- ✦ dbłość o wysoką jakość i estetyczną spójność przestrzeni, miejsc, placów i obiektów,
- ✦ wspieranie wysokiej jakości wizyjnych projektów w przestrzeni miasta,
- ✦ kształtowanie i wspieranie kultury pamięci o przeszłości miasta i o najwybitniejszych wrocławiankach, wrocławianach i ich dziełach.

4. Promowanie walorów kulturalnych i turystycznych Wrocławia i Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, m.in. poprzez:

- ✦ tworzenie warunków dla rozwoju turystyki kulturowej,
- ✦ przywrócenie do użytkowania miejsc i obiektów historycznych, które mogą stać się atrakcją turystyczną lub kulturalną o zasięgu lokalnym lub międzynarodowym,
- ✦ tworzenie lub rozbudowę obiektów przeznaczonych na organizację imprez wielkoformatowych.

4. Wskaźniki

Ich regularny pomiar ma nam mówić, jak postępuje wdrażanie *Strategii Wrocław 2050*. Dzielimy je na główne i uzupełniające.

WSKAŹNIKI GŁÓWNE					
Lp.	WSKAŹNIK	JEDNOSTKA MIARY	OCZEKIWANY REZULTAT	ŹRÓDŁO DANYCH/DEFINICJE	
CEL 1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni					
1.	Udział gminnych lokali mieszkalnych oraz lokali o funkcjach komunalnych w liczbie lokali mieszkalnych ogółem	%	wzrost	GUS/ UMW	Wzrost na rzecz lokali gminnych (zaliczamy do nich lokale komunalne, товариства будownицтва społecznego (TBS), te powstające we współpracy ze Skarbem Państwa i innymi podmiotami publicznymi). Lokal składający się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych, przeznaczony na stały pobyt osób, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych; konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku; do lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu. Mieszkania stanowiące własność: gminy, innych podmiotów, osób fizycznych, spółdzielni mieszkaniowych, TBS, zakładów pracy, Skarbu Państwa i innych form, które mogą powstać w przyszłości.
2.	Udział ludności zamieszkującej w odległości do 800 m od stacji/przystanków kolejowych lub/i do 500 m od przystanku komunikacji publicznej w liczbie mieszkańców ogółem	%	wzrost	GUS/ UMW	Liczba mieszkańców według danych GUS na koniec danego roku – zameldowani na stałe i czasowo.
3a.	Udział lokali mieszkalnych w odległości do 300 m od terenów zieleni ogólnodostępnej w liczbie lokali mieszkalnych ogółem	%	wzrost	UMW	Teren zieleni o dowolnej powierzchni, do której wszyscy mieszkańcy mogą mieć ogólny dostęp. Do terenów zieleni zaliczamy: parki, skwery, zieleńce, bulwary, tereny nadrzeczne, lasy miejskie, Lasy Państwowe, wybrane tereny sportowe (ogólnodostępne, z dużą ilością zieleni), zieleń osiedlową, pola irygacyjne, użytki ekologiczne.
3b.	Procent ludności mieszkającej w odległości do 300 m od terenów zieleni o dowolnej powierzchni	%	wzrost	UMW	j.w.
4.	Udział zieleni wysokiej w powierzchni miasta ogółem	%	wzrost	UMW	Wskaźnik wynika z mapy koron drzew. Dążenie do 30% zgodnie z unijną strategią na rzecz bioróżnorodności 2030.
5.	Udział podróży niesamochodowych w podróżach ogółem	%	wzrost	UMW	Do podróży niesamochodowych zaliczamy: podróże piesze, komunikacją zbiorową, rowerem, hulajnogą.
CEL 2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia					
1.	PKB Wrocławia i PKB Unii Europejskiej według parytetu siły nabywczej (PPS)	euro	wzrost	Eurostat	PKB obliczana wg parytetu siły nabywczej (Purchasing Power Parity – PPP) i wyrażona we wspólnej umownej walucie PPS (Purchasing Power Standard).
2.	Liczba podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (J-R) na 1000 mieszkańców	liczba	wzrost	GUS	Sekcje J - R: Informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, działalność administracyjna i wspierająca, administracja publiczna, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, kultura i rozrywka.
3.	Udział osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	%	spadek	GUS	Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy: ▪ bezrobotni do 30. roku życia, którzy do dnia zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy nie podjęli pracy, ▪ bezrobotni powyżej 50. roku życia, ▪ bezrobotni długotrwale – przez co należy rozumieć bezrobotnych pozostających w rejestrze powiatowego urzędu pracy (PUP) łącznie przez okres ponad 12 miesięcy, ▪ bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, ▪ bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, ▪ bezrobotni posiadający co najmniej 1 dziecko do 6. roku życia lub co najmniej 1 dziecko z niepełnosprawnością do 18. roku życia, ▪ bezrobotne osoby z niepełnosprawnościami, ▪ poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekunowie osoby z niepełnosprawnością.

WSKAŹNIKI GŁÓWNE

Lp.	WSKAŹNIK	JEDNOSTKA MIARY	OCZEKIWANY REZULTAT	ŹRÓDŁO DANYCH/DEFINICJE
CEL 3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy i neutralność klimatyczna				
1a	Wielkość emisji dwutlenku węgla z obszaru gminy w danym roku	mg CO ₂ /rok	spadek	GHG/UMW Emisja do atmosfery CO ₂ , którego stężenie przekracza średnią zawartość tych substancji w powietrzu czystym, negatywnie oddziałując na zdrowie człowieka oraz na stan i jakość środowiska. Dążenie do 80% redukcji emisji CO ₂ .
1b.	Stopień redukcji emisji w stosunku do roku bazowego	%	spadek	GHG/UMW j.w.
2.	Udział niskoemisyjnych źródeł energii w zużyciu energii we Wrocławiu	%	wzrost	UMW/UMW Niskoemisyjne źródła energii – rodzaje energii niewpływające negatywnie na emisję dwutlenku węgla. Trzy z nich są odnawialne i naturalne (woda, wiatr, słońce), a czwarty stanowi energetyka jądrowa.
3a.	Liczba dni w roku, dla których przekroczona jest norma pyłu zawieszonego PM10/PM2,5	dni	spadek	GIOŚ/UMW Pył zawieszony – emisja do atmosfery stałych cząstek o rozdrobnieniu makroskopowym i koloidalnym, których stężenie przekracza średnią zawartość tych substancji w powietrzu czystym, negatywnie oddziałując na zdrowie człowieka oraz na stan i jakość środowiska.
3b.	Przekroczenia normy dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego	stężenie µg m ³	spadek	GIOŚ/UMW PM2,5 – dopuszczalne stężenie średnioroczne wynosi 20 µg/m ³ .
CEL 4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie				
1.	Frekwencja wyborcza w wyborach: - do Rad Osiedli, - samorządowych, - do Sejmu i Senatu, - Prezydenta RP, - do Parlamentu Europejskiego	%	wzrost	Komisje Wyborcze Frekwencja wyborcza – stosunek liczby oddanych głosów (ważnych kart do głosowania) do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania.
2.	Długość życia mieszkańców (kobiety i mężczyźni)	lata	wzrost	GUS Średnia liczba lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x przy założeniu umieralności z okresu, dla którego opracowano dane o trwaniu życia.
3a.	Liczba prób samobójczych i samobójstw na 100 tys. mieszkańców	liczba	spadek	GUS/Policja Samobójstwo – celowe działanie mające na celu odebranie sobie życia, które zakończyło się zgonem. Próba samobójcza- celowe działanie mające na celu odebranie sobie życia, które nie zakończyło się zgonem.
3b.	Liczba prób samobójczych i samobójstw (według wieku i płci) ogółem: ▪ kobiety ▪ mężczyźni ▪ 12 lat i mniej ▪ 13-18 ▪ 19-24 ▪ 25-29 ▪ 30-49 ▪ 50-69 ▪ 70 lat i więcej ▪ nieustalony wiek	liczba	spadek	GUS/Policja j.w.
CEL 5. Wysoka jakość edukacji i nauki				
1.	Udział nauczycieli akademickich - cudzoziemców w liczbie nauczycieli akademickich ogółem	% w etatach ogółem	wzrost	system POL-on/RADON (MNISW) Nauczyciel akademicki- pracownik uczelni zajmujący się kształceniem lub/i prowadzeniem działalności naukowej zatrudniony w grupie stanowisk: dydaktycznych, badawczych, badawczo-dydaktycznych.
2.	Zdawalność i średnia wynikowa matur na poziomie podstawowym: – j. polski – matematyka	%	wzrost	UMW/OKE
CEL 6. Miasto promieniujące kulturą				
1.	Wskaźnik czytelnictwa	liczba	wzrost	GUS Czytelnictwo - wypożyczenia księgozbioru bibliotek publicznych na 1 czytelnika w woluminach
2.	Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie miasta	%	wzrost	UMW

Wskaźniki uzupełniające					
Lp.	WSKAŹNIK	JEDNOSTKA MIARY	OCZEKIWANY REZULTAT	ŹRÓDŁO DANYCH/UWAGI	
CEL 1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni					
U1	Udział powierzchni terenów prawnie chronionych w powierzchni miasta ogółem	%	wzrost	GUS/ UMW	
U2	Wartość nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w stosunku do średniej ceny za 1 m² lokalu mieszkalnego sprzedanego w ramach transakcji rynkowych	m²	wzrost	GUS	Wskaźnik ukazujący możliwości dostępu do mieszkań przy określonej zamożności mieszkańców. Na podstawie: średnie wynagrodzenie a średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (dane kwartalne).
U3	Powierzchnia terenów zieleni ujęta w planach miejscowych	ha	wzrost	UMW	Powierzchnia terenów zieleni ogółem (tereny zieleni oraz strefy zieleni) w uchwalonych planach miejscowych.
U4	Powierzchnia terenów zieleni urządzonej w zarządzie miasta	ha	wzrost	UMW	Powierzchnia terenów zieleni urządzonej (parki, zieleńce, skwery, bulwary, lasy) w zarządzie miasta.
CEL 2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia					
U1	Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca	zł	wzrost	UMW/ GUS	
CEL 3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy i neutralność klimatyczna					
U1	Udział niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych do ogółu zebranych odpadów	%	spadek	POŚ/ UMW/ GUS	Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Dążenie do 20% odpadów niesegregowanych.
U2	Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca	kg	spadek	UMW/ EKOSYSTEM	Odpady wytworzone – ilość odpadów powstałych w wyniku prowadzonej działalności lub bytowania.
U3	Liczba ofiar wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym – Wizja Zero	liczba	spadek	Policja	Zdarzenie mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku którego nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób. Za śmiertelną ofiarę wypadku drogowego uznaje się osobę zmarłą w wyniku doznanych obrażeń na miejscu lub w ciągu 30 dni. Dążenie do wartości 0 ofiar śmiertelnych rocznie we Wrocławiu.
U4	Straty wody z sieci wodociągowej	dam3	spadek	GUS	
CEL 4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie					
U1	Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z miastem	liczba	wzrost	UMW	Organizacja pozarządowa – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja lub stowarzyszenie.
U2	Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	liczba	wzrost	GUS	
U3	Liczba łóżek specjalistycznych w zakładach opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej Łóżka w miejscach opieki: ▪ zakładach opiekuńczo-leczniczych ▪ zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych ▪ hospicjach ▪ oddziałach opieki paliatywnej	liczba	wzrost	UMW/ GUS	

Wskaźniki uzupełniające					
Lp.	WSKAŹNIK	JEDNOSTKA MIARY	OCZEKIWANY REZULTAT	ŹRÓDŁO DANYCH/UWAGI	
CEL 5. Wysoka jakość edukacji i nauki					
U1	Dystans uczelni wrocławskich do czołówki rankingów światowych	liczba	spadek	ARTU Ranking pośrednio rankingi: ARWU (tzw. szanghajski), QS, THE.	Sposób ustalania wskaźnika: wartość wskaźnika to liczba miejsc w zagregowanym rankingu dzieląca średni wynik 3 najwyższej notowanych uczelni wrocławskich do 400 uczelni notowanych w rankingu ARTU. Proponowany wskaźnik dzisiaj miałby wartość 467 – co wskazuje liczbę miejsc do pokonania niezbędną, aby znaleźć się wśród 400 najwyższej notowanych uniwersytetów na świecie).
U2	Udział studentów cudzoziemców w liczbie studentów ogółem	%	wzrost	system POL-on/RADON (MNIŚW)	
U3	Jakość kształcenia na kierunkach studiów na tle innych ośrodków akademickich Polski – PERSPEKTYWY - Uniwersytet Medyczny - Uniwersytet Wrocławski - Politechnika Wrocławska - Uniwersytet Przyrodniczy - Uniwersytet Ekonomiczny - Akademia Wychowania Fizycznego	pozycja w rankingu	wzrost	Perspektywy	Sposób ustalania wskaźnika: wartość wskaźnika wskazuje miejsce w „tabeli ligowej” miast akademickich Polski pod względem jakości oferowanych kierunków studiów. Dane na bazie zagregowanego rankingu kierunków studiów (suma danych cząstkowych w rankingach dziedzinowych miesięcznika Perspektywy w 9 dyscyplinach nauki i sztuki (dziś to 74 grupy kierunków studiów)).
U4	Udział dzieci przyjętych do placówki (przedszkola) pierwszego wyboru w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-6 lat	%	wzrost	UMW/GUS	Placówka pierwszego wyboru – placówka, którą we wniosku o przyjęcie wpisuje się na pierwszym miejscu.
Cel 6. Miasto promieniujące kulturą					
U1	Członkowie kół / klubów / sekcji / grup artystycznych na 1000 ludności	liczba	wzrost	GUS	Członkowie to osoby uczestniczące w zorganizowanych zajęciach kół/klubów/sekcji/ grup artystycznych realizujących systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym, prowadzone przez wykwalifikowanego pracownika.
U2	Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności	liczba	wzrost	GUS	Dane o uczestnikach dotyczą państwowych i samorządowych instytucji kultury oraz innych podmiotów organizujących i prowadzących działalność kulturalną: sceniczną (teatry dramatyczne, lalkowe, muzyczne, filharmonie, orkiestry symfoniczne i kameralne, chóry, zespoły pieśni i tańca, przedsiębiorstwa/agencje estradowe) oraz innych podmiotów: muzea, biblioteki (publiczne, naukowe, pedagogiczne, fachowe i inne), galerie sztuki oraz centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice, a także kina.
U3	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie miasta	mln zł	wzrost	UMW	

5. Kierunki polityki przestrzennej

Ten rozdział jest **nową, obowiązkową częścią strategii gminnych**. Reforma planowania przestrzennego zintegrowała planowanie strategiczne z planowaniem przestrzennym. Ustalone poniżej kierunki polityki przestrzennej są uwzględniane w planie ogólnym miasta – nowym dokumencie, który ma moc aktu prawa miejscowego.

Ustalenia polityki przestrzennej ze strategii powinny być uwzględniane również przy sporządzaniu innych aktów planowania przestrzennego, takich jak miejscowe plany zagospodarowania prze-

strzennego i zintegrowane plany inwestycyjne. Taka hierarchia dokumentów, ich mocy prawnej oraz powiązań między nimi powoduje, że poniższy rozdział *Strategii Wrocław 2050* jest pisany językiem innym niż pozostałe, bardziej techniczno-specjalistycznym.

Kierunki polityki przestrzennej Wrocławia określone w *Strategii Wrocław 2050* **uwzględnia się** przy sporządzaniu aktów planowania przestrzennego² oraz innych miejskich dokumentów strategicznych.

Niezależnie od określonych w niniejszym rozdziale kierunków polityki przestrzennej Wrocławia, **dopuszcza się uwzględnianie w aktach planowania przestrzennego ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz utrzymanie dotychczasowego zagospodarowania przestrzeni.**

⋮ ***Kierunki polityki przestrzennej składają się z Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Wrocławia, Ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania polityki przestrzennej oraz Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI).***

Wytyczne **Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Wrocławia** obrazują układ struktury funkcjonalno-przestrzennej w 2050 roku, realizujący założone cele strategiczne. Model wskazuje ramy i kierunek rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Ustalenia i rekomendacje stanowią zbiór zapisów wskazujących kierunkowe działania mające doprowadzić do realizacji założonych celów strategicznych w 2050 roku.

STRUKTURA ROZDZIAŁU

We wstępie do rozdziału zdefiniowano znaczenie zapisów używanych w dalszych jego częściach. W podrozdziale 5.1 określone zostały główne ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej we Wrocławiu. W kolejnych podrozdziałach (5.2–5.8) określono szczegółowe kierunki polityki przestrzennej, w podziale na siedem głównych obszarów tematycznych:

- ✦ Strefy funkcji dominujących
- ✦ Wysokość zabudowy
- ✦ Zamieszkiwanie
- ✦ Mobilność i transport
- ✦ System błękitno-zielonej infrastruktury
- ✦ Bezpieczeństwo i infrastruktura techniczna
- ✦ Wrocławski Obszar Metropolitalny.

² Art. 13b, ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (dot. planów ogólnych, mpzp, mpr, zpi).

Ustalenia każdego z podrozdziałów tematycznych zostały podzielone na dwie części:

- ✦ model struktury funkcjonalno-przestrzennej, stanowiący graficzną prezentację kierunków polityki przestrzennej zawartych w rozdziale. Rysunkom modelu nadano kolejne numery oraz nazwy obszarów tematycznych:
 - ✧ Rysunek 1. STREFY FUNKCJI DOMINUJĄCYCH, dalej Rysunek 1. modelu
 - ✧ Rysunek 2. STREFY DZIAŁAŃ ADAPTACYJNYCH W KSZTAŁTOWANIU ZABUDOWY, dalej Rysunek 2. modelu
 - ✧ Rysunek 3. WYSOKOŚĆ ZABUDOWY, dalej Rysunek 3. modelu
 - ✧ Rysunek 4. OSIEDLA MIESZKANIOWE I ICH POWIĄZANIA, dalej Rysunek 4. modelu
 - ✧ Rysunek 5. STYLE ZAMIESZKIWANIA, dalej Rysunek 5. modelu
 - ✧ Rysunek 6. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT, dalej Rysunek 6. modelu
 - ✧ Rysunek 7. SYSTEM BŁĘKITNO-ZIELONEJ INFRASTRUKTURY, dalej Rysunek 7. modelu
 - ✧ Rysunek 8. FORMY OCHRONY PRZYRODY, dalej Rysunek 8. modelu
 - ✧ Rysunek 9. BEZPIECZEŃSTWO PRZECIWPOWODZIOWE I INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA, dalej Rysunek 9. modelu
 - ✧ Rysunek 10. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I ENERGIĘ, dalej Rysunek 10. modelu
 - ✧ Rysunek 11. POWIĄZANIA WROCŁAWIA Z GMINAMI WROCŁAWSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO, dalej Rysunek 11. modelu
- ✦ oraz powiązane z modelem szczegółowe ustalenia i rekomendacje, które uzupełniają lub doprecyzowują główne ustalenia i rekomendacje.

MOC ZAPISÓW

Zapisy dotyczące kształtowania polityki przestrzennej w *Strategii Wrocław 2050*, zwane Ustaleniami i rekomendacjami, mają następujące brzmienie i znaczenie:

- ✦ **nakazy**, gdy użyto następujących sformułowań: należy [coś uczynić], ustala się, wyznacza się, obowiązuje, wymaga się, ma być, musi być, powinien, ma stanowić;
- ✦ **zakazy**, gdy użyto następujących sformułowań: zakazuje się, nie należy, nie dopuszcza się;
- ✦ **dopuszczenia**, oznaczające zezwolenie na wszystkie stany lub czynności, lub kierunki w ramach przedmiotu, którego dotyczy zapis, gdy użyto następujących sformułowań: dopuszcza się, można [coś uczynić];
- ✦ **ograniczenia**, gdy użyto następujących sformułowań: dopuszcza się wyłącznie, które wraz z nadaniem zezwolenia stanowi jednocześnie zakaz wystąpienia innych rozwiązań w ramach przedmiotu, którego dotyczy zapis;

- ✦ **dyspozycje**, oznaczające obowiązek dążenia do osiągnięcia określonego celu, gdy użyto następujących sformułowań: należy dążyć, dąży się;
- ✦ **postulaty**, będące sugestiami, gdy użyto następujących sformułowań: postuluje się, zaleca się, preferuje się, proponuje się, wskazuje się, popiera się, wspiera się.

5.1. Główne ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania polityki przestrzennej Wrocławia

1. Należy dążyć do kształtowania **miasta o zwartych strukturach przestrzennych, gęstości zabudowy odpowiedniej do charakteru osiedla. Należy dążyć do kształtowania miasta kompaktowego, wielofunkcyjnego** rozrastającego się od obszarów już zurbanizowanych, położonych jak najbliżej centrum miasta oraz istniejących struktur urbanistycznych, ze wskazaniem uzupełniania w pierwszej kolejności obszarów w sąsiedztwie centrum oraz istniejących zwartych struktur zabudowy, z dostępem do infrastruktury technicznej, infrastruktury komunikacyjnej i dostępem do transportu zbiorowego.
2. Należy dążyć do kształtowania **stref funkcji dominujących**, uwzględniając ustalenia Rysunku 1. modelu.
3. Należy dążyć do tworzenia **kompletnych struktur osiedlowych**, zapewniających mieszkańcom i mieszkańcom dostęp do różnorodnej oferty mieszkaniowej, do zieleni i usług, w tym usług publicznych oraz infrastruktury technicznej, infrastruktury komunikacyjnej, co minimalizuje konieczność nadmiernego przemieszczania się i wpływa na wzrost jakości życia.
4. Zabudowę oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych należy kształtować jako obiekty i obszary wielofunkcyjne, z potencjałem umożliwiającym **elastyczną transformację**, uwzględniając aktualne potrzeby i uwarunkowania społeczno-gospodarcze.
5. Należy dążyć do **transformacji terenów wymagających przekształceń i rehabilitacji, w tym terenów pokolejowych i przemysłowych** w zrównoważoną, wielofunkcyjną i pełnowartościową tkankę miejską, uwzględniając potrzeby rozwoju społeczno-gospodarczego.
6. Należy dążyć do **zagospodarowywania obszarów położonych przy rzekach**, z uwzględnieniem specyfiki i charakteru oraz wartości przyrodniczych i kulturowych tych obszarów oraz ich sąsiedztwa.
7. Przestrzeń miasta należy kształtować w sposób zapewniający **wysoką jakość życia**, w szczególności w odniesieniu do jakości powietrza, klimatu akustycznego oraz zanieczyszczenia światłem, dbając o **dobrostan psychiczny i fizyczny**, uwzględniając potrzeby różnych grup społecznych i wykorzystując rozwiązania osób o różnych perspektywach. W zakresie klimatu akustycznego należy dążyć między innymi do wyznaczenia obszarów cichych.
8. Należy **chronić dziedzictwo krajobrazu kulturowego Wrocławia**, z uwzględnieniem obiektów zabytkowych oraz zespołów i założeń urbanistycznych, elementów zabytkowej zieleni, w tym zabytkowych zadrzewień alejowych, dóbr kultury współczesnej, a także dziedzictwa niematerialnego. Należy dążyć do ochrony i zachowania wartości, właściwego zagospodarowania i użytkowania zabytków archeologicznych, historycznych obiektów i zespołów

budowlanych oraz układów urbanistycznych i ruralistycznych, a także ich otoczenia, w tym krajobrazu kulturowego i sylwety miasta.

9. Zieleni powinna tworzyć **spójny ekosystem**. Ważne jest zapewnienie ciągłości systemu zieleni, uwzględniając przebieg istniejących korytarzy ekologicznych oraz łącząc je z wprowadzaniem nowych obszarów i form zieleni, w tym z błękitno-zieloną infrastrukturą. Wymaga to uzupełnienia istniejących struktur zieleni, w tym obszarów objętych formami ochrony przyrody. Kluczowe jest wspieranie działań mających na celu rozwój i utrzymanie ciągłości zieleni poza granicami miasta, w tym korytarzy ekologicznych.
10. Należy rozwijać działania **mitygacyjne oraz adaptacyjne do zmian klimatu**, ze wskazaniem na ich wzajemne powiązanie i stosowanie rozwiązań służących jednocześnie łagodzeniu skutków zmian klimatu oraz zmniejszeniu ryzyka klimatycznego, w szczególności rozwiązań opartych na naturze.
11. Należy dążyć do kształtowania warunków przestrzennych do **rozwaju usług kultury** o znaczeniu metropolitalnym i lokalnym.
12. Należy dążyć do kształtowania warunków przestrzennych do **rozwaju usług ochrony zdrowia** o znaczeniu metropolitalnym i lokalnym.
13. Należy dążyć do kształtowania warunków przestrzennych do **rozwaju ośrodków naukowych** oraz możliwości **sieciowania nauki, biznesu, Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) i organizacji pozarządowych** w wymiarze metropolitalnym, regionalnym i międzynarodowym.
14. Należy dążyć do kształtowania warunków przestrzennych do **rozwaju aktywności gospodarczej**, z uwzględnieniem sieciowania się w ramach Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, Dolnego Śląska, kraju i Europy. Wskazane jest prowadzenie działań na rzecz budowania łańcuchów zrównoważonej logistyki, pozwalających na skrócenie łańcuchów dostaw, w tym zabezpieczenie oferty przestrzennej pod rozwiązania związane z logistyką ostatniej mili. Należy wzmacniać rozwój i powiązanie stref funkcji dominujących – aktywności gospodarczej z transportem drogowym, w tym z Autostradą Obwodnicą Wrocławia, oraz transportem kolejowym, a także dobrym dostępem do transportu zbiorowego.
15. Należy zapewnić dobry **dostęp do infrastruktury technicznej**, w tym do infrastruktury komunikacyjnej.
16. Należy rozwijać **zrównoważoną mobilność miejską** poprzez integrację systemów transportowych, w tym komunikacji pieszej i rowerowej oraz transportu zbiorowego, w tym kolejowego, na terenie Wrocławia oraz Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego.
17. Należy rozwijać działania na rzecz **zapewnienia bezpieczeństwa w zakresie: obronności miasta, bezpieczeństwa energetycznego, gospodarki obiegu zamkniętego, w tym gospodarki odpadami, przeciwpowodziowego oraz dostępu do wody pitnej i systemu żywnościowego**, we współpracy w ramach Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego.
18. Należy wspierać powiązania gospodarcze, społeczne, transportowe i funkcjonalne Wrocławia z obszarem Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, Dolnego Śląska, kraju, w tym metropoliami polskimi, Europą i światem.

19. Należy dążyć do kształtowania wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni większej niż 2000 m² w formie domów towarowych, parków i centrów handlowych, hal targowych lub obiektów wielofunkcyjnych, w tym wbudowanych w obiekty o innych funkcjach. Należy dążyć do lokalizowania ich w nawiązaniu do istniejących struktur urbanistycznych, przede wszystkim mieszkaniowo-usługowych, w miejscach z rozwiniętą infrastrukturą techniczną, w tym infrastrukturą komunikacyjną oraz dostępem do transportu zbiorowego.
20. Nie należy lokalizować przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach objętych ochroną, obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, wzdłuż dolin rzecznych oraz na obszarach cennych przyrodniczo nieobjętych ochroną prawną, w tym parków i lasów. Zaleca się nie lokalizować przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w sąsiedztwie terenów zieleni oraz terenów mieszkaniowych.

Rycina obrazuje jednostki przestrzenne Wrocławia, do których odnoszą się *Kierunki polityki przestrzennej*. Jednostki przestrzenne to „całości urbanistyczne wyodrębniające się wyraźnie z otoczenia, zarówno ze względu na odmienny sposób użytkowania, przewagę związków wewnętrznych nad zewnętrznymi, jak i pod względem wizualnym (...). Istotną częścią każdej takiej jednostki są elementy spajające ją wewnętrznie, jak lokalny układ przestrzeni publicznych, ulic, tras pieszych i rowerowych. Ulokowane w niej obiekty usługowe pozwalają na zaspokojenie, w pewnym stopniu, potrzeb jej mieszkańców, użytkowników oraz przedsiębiorstw działających w ich granicach. (...) Mają one zróżnicowany charakter. Są to zespoły tkanki śródmiejskiej, która obejmuje staromiejski rdzeń miasta, osiedla mieszkaniowe, kompleksy wielofunkcyjne, złożone z terenów mieszkaniowych, usługowych i przemysłowych, kampusy akademickie, trzy dawne miasta włączone w granice Wrocławia oraz kompleksy przemysłowe. Jednostkami przestrzennymi są również: zespół Hali Stulecia i ogrodu zoologicznego, kompleks Stadionu Olimpijskiego oraz wrocławskie lotnisko³”. Ilekroć w tekście mowa o konkretnej lokalizacji danego obszaru odniesiono się do jednostek przestrzennych.

³ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia*, Biuro Rozwoju Wrocławia, 2018, str. 26

Strategia Wrocław 2050

JEDNOSTKI PRZESTRZENNE

Rycina 1. Jednostki przestrzenne

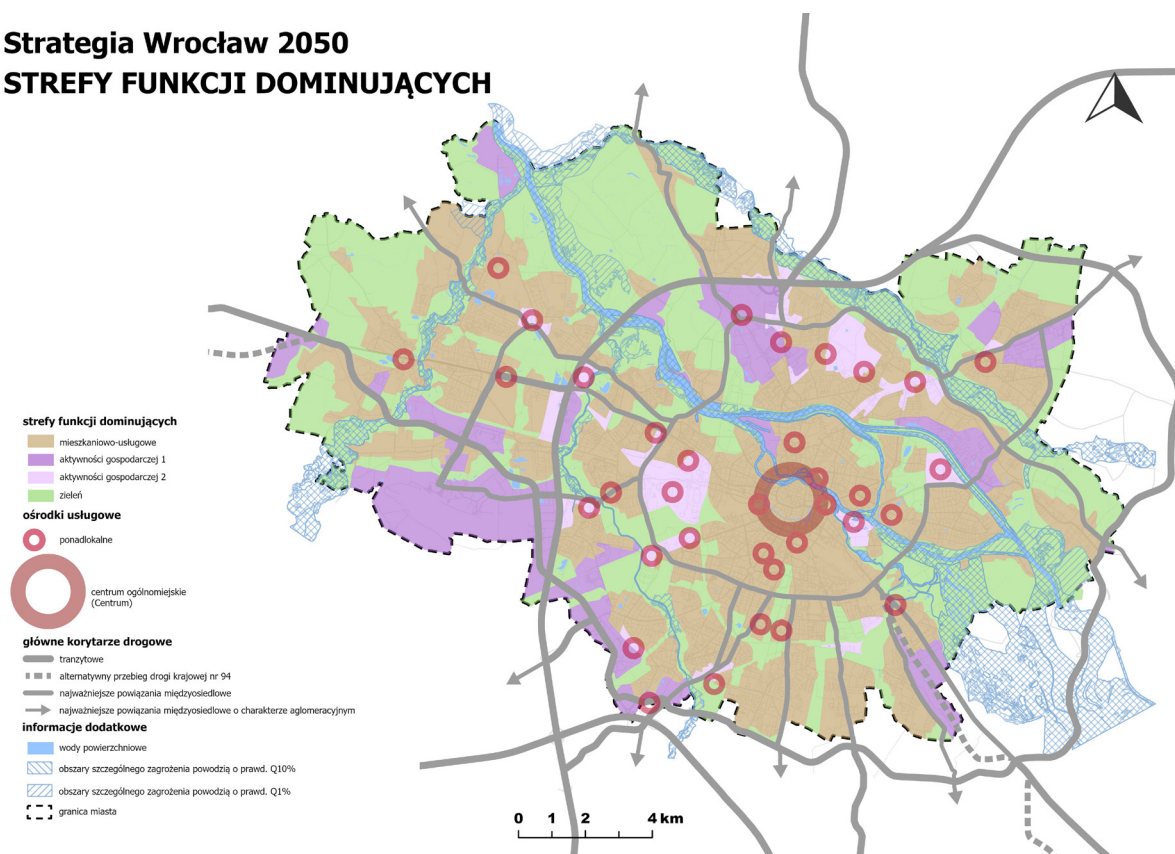
Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

5.2. Strefy funkcji dominujących

Miasto składa się ze stref funkcji dominujących: mieszkaniowo-usługowych, aktywności gospodarczej i zieleni. Wyposażone jest w ośrodki usługowe stanowiące integralną część stref funkcji dominujących oraz niezbędną infrastrukturę techniczną, infrastrukturę komunikacyjną i transport zbiorowy. Należy dążyć do kształtowania stref funkcji dominujących w sposób określony na Rysunku 1. modelu.

Układ stref i ich przebieg to wynik i kontynuacja polityki przestrzennej miasta prowadzonej na przestrzeni lat i stanowi podstawę do tworzenia miasta przestrzennie zwarte, kompaktowego.

Strategia Wrocław 2050 STREFY FUNKCJI DOMINUJĄCYCH

Rysunek 1. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Biuro Zrównoważonej Mobilności, Wydział Klimatu i Energii

Strefy mieszkaniowo-usługowe (MU) składają się z kompletnych osiedli mieszkaniowych, skoncentrowanych i zintensyfikowanych w centrum miasta i jego śródmieściu oraz w formach mniej zintensyfikowanych na obszarze całego miasta, nadal tworzących zwarte struktury zabudowy mieszkaniowej. Osiedla mieszkaniowe wyposażone są w lokalne centra usługowe z przestrzeniami publicznymi, gwarantujące mieszkańcom i mieszkańcom dobrą dostępność do usług, w tym usług publicznych, a także realizację potrzeb społecznych. W ramach osiedli funkcjonują różne formy zieleni (skwery, parki, ogrody działkowe, sady, cmentarze itp.), zapewniające możliwość rekreacji i wypoczynku. Osiedla mają dobry dostęp do infrastruktury technicznej, infrastruktury komunikacyjnej, a także do transportu zbiorowego. Kompletność osiedli mieszkaniowych zapewnia mieszkańcom wysoką jakość zamieszkiwania i dobry standard życia.

Strefy zieleni (Z) tworzą parki, lasy, tereny rolnicze, ogrody działkowe, sady, cmentarze i inne formy zieleni, w tym chronionej, obszar dawnych pól irygacyjnych, korytarze rzek oraz strefy ochronne ujęć wody pitnej. W strefach funkcji dominujących zieleni pojawia się w niezbędnym zakresie infrastruktura techniczna, infrastruktura komunikacyjna, w szczególności piesza i rowerowa, natomiast w obszarach nadrzecznych – infrastruktura hydrotechniczna oraz służąca prowadzeniu żeglugi śródlądowej. Obszary zieleni o potencjale rekreacyjnym uzupełnione są usługami związanymi ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem.

Strefy aktywności gospodarczej (AG) dzielą się na dwa typy: aktywność gospodarcza 1 (AG1) oraz aktywność gospodarcza 2 (AG2).

Aktywność gospodarcza 1 (AG1) związana jest z działalnością przemysłowo-produkcyjną i logistyką.

Aktywność gospodarcza 2 (AG2) obejmuje działalność usługową o szerokim zakresie funkcjonalnym, a także nieuciążliwą produkcję i magazynowanie, które nie będą kolidować z funkcją mieszkaniową w ramach sąsiadującej strefy funkcji dominującej mieszkaniowo-usługowej.

W ramach obu stref aktywności gospodarczej uwzględniona jest możliwość realizacji celów woj-skowych, obronności oraz gotowości bojowej sił zbrojnych. Strefy aktywności gospodarczej 1 i 2 są kształtowane na zasadach synergii i współdziałania. Kluczowa jest ich dobra obsługa komunikacyjna, w tym zapewniony dostęp do transportu zbiorowego.

Na obszarze miasta usytuowane są **ośrodki usługowe, które są integralną częścią stref funkcji dominujących, wyróżnione ze względu na koncentrację występowania usług o określonych profilach i ofercie**. Ośrodki usługowe podzielone są według następującej hierarchii:

- ✦ **ośrodek ogólnomiejski** (Centrum), występujący w ramach strefy funkcji dominującej mieszkaniowo-usługowej w centrum miasta, wielofunkcyjny, o charakterze ponadlokalnym;
- ✦ **ośrodki ponadlokalne**, wyznaczone w ramach różnych stref funkcji dominujących, o rozbudowanym pakiecie usług ponadpodstawowych: handlu, gastronomii i usług lub w formie ośrodków o wykształconych profilach specjalizacji: obiekty kultury, rozrywki, ochrony zdrowia, rekreacji i sportu, wkomponowane w otoczenie o innej funkcji;
- ✦ **lokalne ośrodki usługowe**, wskazane do wyznaczenia w strefach funkcji dominującej mieszkaniowo-usługowej; wielofunkcyjne, o pakiecie usług podstawowych, których zakres dostosowany jest do lokalnych potrzeb społeczno-gospodarczych, będące integralnym elementem osiedla mieszkaniowego – osiedla kompletnego.

SZCZEGÓŁOWE USTALENIA I REKOMENDACJE

1) OGÓLNE ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA DOTYCZĄCE WSZYSTKICH STREF FUNKCJI DOMINUJĄCYCH, W TYM ELEMENTY KSZTAŁTOWANIA KOMPOZYCJI STRUKTUR URBANISTYCZNYCH JEDNOSTEK PRZESTRZENNYCH

- ✦ Należy dążyć do kształtowania zwartych i kompletnych struktur zabudowy.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania nowych obiektów ze szczególną uwagą i poszanowaniem wartości kulturowych oraz istniejących obiektów i elementów tworzących układy urbanistyczne.
- ✦ Należy wzmacniać indywidualny charakter poszczególnych układów urbanistycznych, z uwzględnieniem istniejących wartościowych elementów kompozycyjnych.
- ✦ Należy dążyć do spójnego wkomponowania w nowe układy zabudowy istniejących wartościowych elementów zabudowy i zagospodarowania, takich jak historyczne zespoły zabudowy, siatka ulic, dominanty oraz układy zieleni.

- ✦ W pierwszej kolejności należy uzupełniać zabudowę na obszarach wyposażonych w infrastrukturę.
- ✦ Należy wzmacniać proces reurbanizacji.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania stref funkcji dominujących z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, dbając o utrzymanie i budowanie ciągłości systemu błękitno-zielonej infrastruktury.
- ✦ Należy dążyć do ponownego wykorzystania przestrzeni i zabudowy, opierając się na recyklingu przestrzeni miejskiej w celu zrównoważonego wykorzystania zasobów oraz kształtowania indywidualnego charakteru miejsc.
- ✦ Należy dążyć do transformacji terenów pokolejowych i poprzemysłowych w zrównoważoną i pełnowartościową tkankę miejską.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania przestrzeni oraz zabudowy w sposób umożliwiający ich elastyczną transformację i adaptację do zmieniających się potrzeb i uwarunkowań społeczno-gospodarczych.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania przestrzeni publicznych, uwzględniając ich dostępność oraz atrakcyjność dla wszystkich osób.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania zagospodarowania i zabudowy w sposób zapewniający dobrą jakość powietrza, odpowiedni klimat akustyczny oraz minimalizujący efekt zanieczyszczenia m.in. światłem, polem elektromagnetycznym, przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa mieszkańców.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania korytarzy ulic, rzek i kolei w sposób podnoszący ich rangę przestrzenną, kompozycyjną, przy jednoczesnym kształtowaniu ich relacji z przyległymi układami urbanistycznymi oraz przy uwzględnieniu widoków, osi i rozwinięć widokowych.
- ✦ Należy wzmacniać i akcentować ważne w strukturze miasta wjazdy do miasta, kreować bramy kompozycyjne, zapewniające identyfikację z przestrzenią.

2) ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA W POSZCZEGÓLNYCH STREFACH FUNKCJI DOMINUJĄCYCH

Zasady kształtowania stref mieszkaniowo-usługowych (MU):

- ✦ osiedla mieszkaniowe należy kształtować jako **jednostki kompletne**, wyposażone w niezbędną infrastrukturę, w tym usługi (komercyjne i publiczne), przestrzenie publiczne, zieleń i tereny rekreacji, z dobrym dostępem do infrastruktury technicznej, infrastruktury komunikacyjnej, a także do transportu zbiorowego, co wpływa na jakość i komfort życia mieszkańców;
- ✦ należy kształtować osiedla mieszkaniowe, uwzględniając style zamieszkiwania wskazane na Rysunku 5. modelu;

- ✦ należy dążyć do **kształtowania lokalnych ośrodków usługowych**, jako podstawowego elementu wyposażenia kompletnych osiedli mieszkaniowych;
- ✦ należy dążyć do kształtowania ponadlokalnych ośrodków usługowych zgodnie z lokalizacjami wskazanymi na Rysunku 1. modelu;
- ✦ należy optymalizować intensywność zabudowy, dostosowując jej gęstość do stylu zamieszkiwania, aktualnych potrzeb mieszkaniowych oraz konieczności minimalizowania skutków zmian klimatu i zapewnienia dobrej jakości życia, w tym minimalizowania hałasu, w tym hałasu komunikacyjnego oraz zanieczyszczenia światłem;
- ✦ należy dążyć do uzupełniania zabudowy oraz jej rozwoju w nawiązaniu do istniejącej tkanki zabudowy, kształtując je w zwarte formy zabudowy oraz opierając na dostępie do infrastruktury technicznej, infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego;
- ✦ należy dążyć do lokalizowania usług centrotwórczych w parterach zabudowy jako dostępnych bezpośrednio z przestrzeni publicznych, takich jak ulice czy place;
- ✦ należy dążyć do kształtowania wysokiej jakości przestrzeni wspólnych sprzyjających nawiązywaniu relacji i więzi społecznych, które będą zaspokajać potrzeby społeczne;
- ✦ należy dążyć do kształtowania osiedli mieszkaniowych uwzględniając potrzeby adaptacji do zmiany klimatu, w tym retencję wody oraz stosowanie niskoemisyjnych źródeł energii.

Zasady kształtowania stref zieleni (Z):

- ✦ należy utrzymywać, rozwijać i obejmować różnymi prawnymi formami ochrony obszary o cennych walorach przyrodniczych;
- ✦ należy dążyć do zwiększania powierzchni terenów zieleni oraz ich bioróżnorodności;
- ✦ należy dążyć do **kształtowania zieleni w formie spójnego ekosystemu, budując jego ciągłość** w oparciu o korytarze rzek oraz poprzez rozwój terenów zieleni i wprowadzanie łączników w formie różnych form zieleni lub błękitno-zielonej infrastruktury;
- ✦ należy dążyć do **kształtowania zieleni w sposób zrównoważony**, łącząc działania mające na celu rozwój i ochronę przyrody z jej funkcjami użytkowymi związanymi ze sportem, rekreacją oraz wypoczynkiem, a także wszelkimi działaniami związanymi z kształtowaniem infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpieczeństwem;
- ✦ należy dążyć do tworzenia nowych obszarów zieleni ogólnodostępnej, kształtując ciągłość systemu zieleni w mieście;
- ✦ należy dążyć do kształtowania ciągów pieszych i pieszo-rowerowych w ramach terenów zieleni oraz w miarę możliwości kształtować je w formie zielonych ciągów;
- ✦ wspiera się utrzymanie i rozwój terenów rolniczych, w tym ogrodów działkowych i sadów. Sposób zagospodarowania i zabudowy różnych form działalności rolniczej powinien uwzględniać otoczenie i sąsiedztwo przez niwelowanie uciążliwości związanych z prowadze-

niem działalności rolniczej i unikanie pogorszenia jakości życia mieszkańców i jakości środowiska przez wprowadzenie zieleni wysokiej lub innych form zieleni.

Zasady kształtowania stref aktywności gospodarczej 1 (AG1):

- ✦ należy zapewnić rezerwy terenowe pod rozwój aktywności gospodarczej oraz prowadzić działania wspierające ich rozwój;
- ✦ należy kształtować i wspierać rozwój aktywności gospodarczej w formie m.in. parków przemysłowych i naukowo-technologicznych czy inkubatorów przedsiębiorczości;
- ✦ należy dążyć do kształtowania ponadlokalnych ośrodków usługowych zgodnie z lokalizacjami wskazanymi na Rysunku 1. modelu;
- ✦ realizacja różnych form aktywności gospodarczej powinna być powiązana z realizacją niezbędnej infrastruktury technicznej, infrastruktury komunikacyjnej oraz z dostępem do transportu zbiorowego;
- ✦ sposób zagospodarowania i zabudowy różnych form aktywności gospodarczej powinien uwzględniać otoczenie i sąsiedztwo przez niwelowanie uciążliwości związanych z prowadzeniem aktywności gospodarczej i unikanie pogorszenia jakości życia mieszkańców i jakości środowiska przez wprowadzenie zieleni wysokiej lub innych form zieleni;
- ✦ należy wspierać rozwój Portu Lotniczego Wrocław, będącego inwestycją o strategicznym znaczeniu dla rozwoju i bezpieczeństwa miasta i regionu;
- ✦ należy zapewnić rezerwę terenu dla rozwoju multimodalnego węzła logistycznego, w tym m.in. portu rzecznego w jednostce przestrzennej Rędzin Przemysłowy, jako istotnego elementu gospodarki, logistyki i bezpieczeństwa miasta;
- ✦ zaleca się utrzymanie rezerwy terenu dla portu rzecznego w obszarze istniejącego portu na Kleczkowie, do czasu transformacji energetycznej miasta;
- ✦ w ramach Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego należy wspierać rozwój połączeń komunikacyjnych wykorzystujących potencjał Odry;
- ✦ należy dążyć do podjęcia działań na rzecz kształtowania efektywnej logistyki oraz zrównoważonych i efektywnych łańcuchów dostaw;
- ✦ należy dążyć do wyposażenia stref w błękitno-zieloną infrastrukturę oraz dobry dostęp do transportu zbiorowego, w tym kolejowego;
- ✦ należy dążyć do zapewnienia powiązań pieszych i rowerowych w połączeniu z otoczeniem;
- ✦ należy dążyć do utrzymania obszarów realizacji celów wojskowych, obronności oraz gotowości bojowej sił zbrojnych, ze wskazaniem priorytetu realizacji na ich obszarze tych celów;
- ✦ należy dążyć do kształtowania stref, uwzględniając potrzeby adaptacji do zmiany klimatu, w tym retencję wody oraz stosowanie niskoemisyjnych źródeł energii.

Zasady kształtowania strefy aktywności gospodarczej 2 (AG2):

- ✦ należy zapewnić rezerwy terenowe pod rozwój aktywności gospodarczej oraz prowadzić działania wspierające ich rozwój;
- ✦ należy kształtować i wspierać rozwój aktywności gospodarczej w formie m.in. parków biznesu, naukowo-technologicznych czy inkubatorów przedsiębiorczości, zaleca się tworzenie warunków przestrzennych do tworzenia rozwoju obszarów współpracy dla nauki, biznesu, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i innych interesariuszy;
- ✦ strefy należy kształtować w formie obszarów wielofunkcyjnych z ukształtowanymi przestrzeniami wspólnymi realizującymi potrzeby społeczne;
- ✦ należy dążyć do kształtowania ponadlokalnych ośrodków usługowych zgodnie z lokalizacjami wskazanymi na Rysunku 1. modelu;
- ✦ należy dążyć do tworzenia wysokiej jakości obiektów wystawienniczo-konferencyjnych;
- ✦ realizacja różnych form aktywności gospodarczej powinna być powiązana z realizacją niezbędnej infrastruktury technicznej i infrastruktury komunikacyjnej;
- ✦ sposób zagospodarowania i zabudowy różnych form aktywności gospodarczej powinien uwzględniać otoczenie i sąsiedztwo przez niwelowanie uciążliwości związane z prowadzeniem aktywności gospodarczej i unikanie pogorszenia jakości życia mieszkańców i jakości środowiska przez wprowadzenie zieleni wysokiej lub innych form zieleni;
- ✦ należy dążyć do wyposażenia stref w błękitno-zieloną infrastrukturę oraz dobry dostęp do transportu zbiorowego, w tym kolejowego;
- ✦ należy dążyć do zapewnienia powiązań pieszych i rowerowych w połączeniu z otoczeniem;
- ✦ należy dążyć do podjęcia działań na rzecz kształtowania obszarów przeładunkowych w celu zrównoważonych i efektywnych łańcuchów dostaw;
- ✦ należy dążyć do utrzymania obszarów realizacji celów wojskowych, obronności oraz gotowości bojowej sił zbrojnych, ze wskazaniem priorytetu realizacji na ich obszarze tych celów;
- ✦ należy dążyć do kształtowania stref, uwzględniając potrzeby adaptacji do zmiany klimatu, w tym retencję wody oraz stosowanie niskoemisyjnych źródeł energii.

3) ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA OŚRODKÓW USŁUGOWYCH

Ustala się trzy typy ośrodków usługowych:

I. CENTRUM OGÓLNOMIEJSKIE (Centrum) – obejmuje centrum Wrocławia: Stare Miasto wraz ze śródmieściem. Ze względu na znaczenie metropolitalne obejmuje zróżnicowane usługi o zasięgu ogólnomiejskim, regionalnym i metropolitalnym, w tym usługi kulturalne, religijne, handlowe,

gastronomiczne i rozrywkowe, a także administracyjne i naukowe. W obszarze Centrum zaleca się kształtowanie lokalnych ośrodków usługowych, mających na celu tworzenie kompletności osiedli.

Zasady kształtowania:

- ✦ należy wspierać i dążyć do rozwoju istniejących i nowych działalności usługowych, w szczególności podnoszących jakość i różnorodność funkcjonalną;
- ✦ przestrzenie publiczne należy kształtować w formie sieci atrakcyjnych i dostępnych dla wszystkich użytkowników miejsc;
- ✦ zaleca się różnicowanie przestrzeni publicznych pod względem funkcjonalnym oraz sposobu zagospodarowania;
- ✦ należy dążyć do kształtowania obszarów nadrzecznych jako atrakcyjnych wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i kulturowych obszarów oraz ich sąsiedztwa;
- ✦ należy dążyć do kształtowania wzdłuż ulic ciągów usługowych;
- ✦ należy dążyć do lokalizowania usług centrotwórczych w parterach zabudowy jako dostępnych bezpośrednio z ulic, placów i innych przestrzeni publicznych;
- ✦ należy dążyć do wyposażenia przestrzeni w różne formy sztuki i obiekty małej architektury;
- ✦ należy dążyć do wprowadzania elementów błękitno-zielonej infrastruktury;
- ✦ należy zapewnić dobrą dostępność obszaru ośrodka do pozostałej części miasta za pomocą transportu zbiorowego, w tym kolejowego;
- ✦ należy dążyć do zapewnienia powiązań pieszych i rowerowych wewnątrz Centrum oraz z otoczeniem, w tym z systemem przestrzeni publicznych oraz terenami zieleni w sąsiedztwie;
- ✦ należy dążyć do utrzymania, uzupełnienia lub wykreowania lokalnych przestrzeni publicznych oraz lokalnych ośrodków usługowych;
- ✦ należy dążyć do poprawy komfortu zamieszkiwania w Centrum oraz minimalizowania uciążliwości funkcjonowania Centrum, w tym minimalizowania hałasu, w tym hałasu komunikacyjnego, oraz zanieczyszczenia powietrza i zanieczyszczenia światłem.

II. PONADLOKALNE – ośrodki handlowo-usługowe z usługami o ponadlokalnym charakterze oraz ośrodki z usługami o dominującym charakterze, takie jak: ośrodek kultury, ośrodek nauki i naukowo-badawczy, ośrodek usług ochrony zdrowia, ośrodek biznesu, ośrodek usług wystawienniczych, sportowo-rekreacyjnych, ośrodek handlowo-usługowy, ośrodek przemysłowo-usługowy i ośrodek wielofunkcyjny:

- a) ośrodek kultury – Ostrów Tumski,
- b) ośrodki nauki i naukowo-badawcze:
 - plac Grunwaldzki,
 - Na Grobli,
 - Ślężna – Śródmieście Południowe,

- Grabiszyn,
 - Koszarowa – Karłowice,
 - Pracze Odrzańskie,
 - Fabryczna–Strzegomska – Gądów Usługowy,
- c) ośrodki usług ochrony zdrowia:
- Borowska – Gaj,
 - Weigla – Borek,
 - Nowe Żerniki – Szpital,
 - Kamieńskiego – Karłowice,
 - Koszarowa – Karłowice,
- d) ośrodki biznesu i przemysłowe:
- Fabryczna–Strzegomska–Klecińska – Gądów Usługowy,
 - Powstańców Śląskich–Gwiaździsta – Śródmieście Południowe,
- e) ośrodki usług wystawienniczych, sportowo-rekreacyjnych:
- Partynice,
 - Pola Marsowe z kompleksem Stadionu Olimpijskiego,
 - zespół Hali Stulecia oraz ogród zoologiczny,
 - kompleks Stadionu Miejskiego (budynek Stadionu Miejskiego wraz z przylegającą infrastrukturą i zagospodarowaniem),
- f) ośrodki handlowo-usługowe:
- Średzka – Leśnica,
 - Królewiecka–Maślicka – Maślice,
 - Graniczna – Muchobór Wielki,
 - Strzegomska – Nowy Dwór,
 - Lotnicza – Gądów,
 - Legnicka – Popowice,
 - Żmigrodzka – Polanowice–Poświętne,
 - Kromera–Krzywoustego,
 - Rynek – Psie Pole Centrum (rynek),
 - Krakowska,
 - Krakowska–Opolska – Księżę,
 - Powstańców Śląskich – Przedmieście Świdnickie i Oławskie,
- g) ośrodki przemysłowo-usługowe:
- Klecina – Czekoladowa,
 - Karmelkowa – Oporów,
 - Grabiszyn,
 - Obornicka – Ligota,
- h) ośrodki wielofunkcyjne:
- obszar Dworca Głównego,
 - obszar Dworca Nadodrze,
 - obszar Dworca Świebodzkiego,
 - plac Społeczny.

Zasady kształtowania:

- ✦ przestrzenie publiczne zaleca się kształtować w formie sieci dostępnych dla wszystkich atrakcyjnych, zróżnicowanych pod względem funkcjonalnym i sposobu zagospodarowania miejsc;
- ✦ należy zapewnić rezerwy terenowe dla rozwoju ośrodków o funkcjach: kultury, nauki, ochrony zdrowia, wystawienniczych, sportowo-rekreacyjnych, handlowo-usługowych, przemysłowo-usługowych;
- ✦ dopuszcza się przekształcanie ośrodków nauki, naukowo-badawczych, ośrodków biznesu, ośrodków handlowo-usługowych, ośrodków przemysłowo-usługowych w ośrodki wielofunkcyjne;
- ✦ w ośrodkach usług ochrony zdrowia dopuszcza się usługi: nauki, naukowo-badawcze, handlu i gastronomii;
- ✦ w ośrodkach usług sportowo-rekreacyjnych:
 - ✧ Partynice – dopuszcza się usługi gastronomii,
 - ✧ Pola Marsowe z kompleksem Stadionu Olimpijskiego – dopuszcza się usługi: nauki, naukowo-badawcze i gastronomii,
 - ✧ zespół Hali Stulecia oraz ogród zoologiczny – dopuszcza się usługi wystawiennicze, nauki, naukowo-badawcze, kultury i gastronomii,
 - ✧ kompleks Stadionu Miejskiego – dopuszcza się usługi handlu, gastronomii, edukacji i biura;
- ✦ należy zapewnić dobrą dostępność komunikacyjną ośrodków, zwłaszcza środkami transportu zbiorowego, w tym kolejowego;
- ✦ w obszarze ośrodków ponadlokalnych z usługami o dominującym charakterze: nauki, wystawienniczym, sportowo-rekreacyjnym, ochrony zdrowia w strefach mieszkaniowo-usługowych, wskazanych poniżej, nie dopuszcza się zabudowy mieszkaniowej:
 - ✧ zespół Hali Stulecia oraz ogród zoologiczny,
 - ✧ Nowe Żerniki – Szpital,
 - ✧ Borowska – Gaj,
 - ✧ Weigla – Borek,
 - ✧ Kamieńskiego – Karłowice;
- ✦ w ośrodkach ponadlokalnych zlokalizowanych w strefach mieszkaniowo-usługowych oraz aktywności gospodarczej 2 (AG2) zaleca się lokalizowanie usług w parterach zabudowy jako dostępnych bezpośrednio z ulic, placów i innych przestrzeni publicznych;
- ✦ należy dążyć do integracji ośrodków z otoczeniem, w tym powiązanie ciągami pieszymi

i rowerowymi z systemem przestrzeni publicznych oraz terenami zieleni w sąsiedztwie ośrodków;

- ✦ należy dążyć do wzbogacania ośrodków, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków zlokalizowanych w strefach mieszkaniowo-usługowych, o przestrzenie publiczne realizujące potrzeby społeczne;
- ✦ należy dążyć do wyposażenia przestrzeni w różne formy sztuki i obiekty małej architektury;
- ✦ należy dążyć do wprowadzania elementów błękitno-zielonej infrastruktury;
- ✦ należy dążyć do rozwoju specjalizacji poszczególnych ośrodków, uzupełniając je usługami komercyjnymi i publicznymi wpływającymi na aktywizację przestrzeni;
- ✦ należy dążyć do kształtowania ośrodków z usługami o dominującym charakterze przemysłowo-usługowym w formie m.in. parków przemysłowych i naukowo-technologicznych oraz inkubatorów przedsiębiorczości.

III. LOKALNE OŚRODKI USŁUGOWE – jako elementarne wyposażenie kompletnych osiedli mieszkaniowych

Zasady kształtowania:

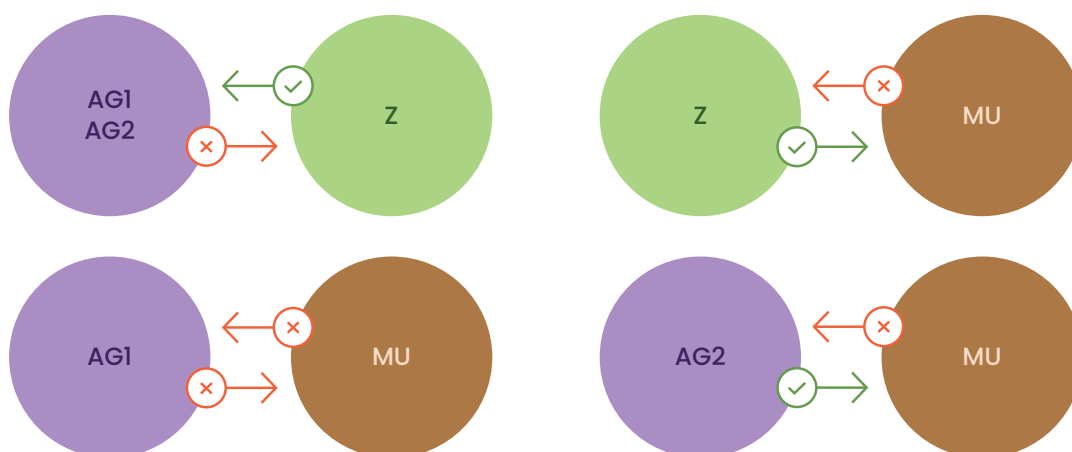
- ✦ w ramach kształtowania kompletnych osiedli mieszkaniowych należy dążyć do utrzymania, uzupełnienia lub wykreowania lokalnych ośrodków usługowych, których liczba na obszarze danego osiedla uzależniona jest od jego struktury przestrzennej oraz potrzeb społeczno-gospodarczych;
- ✦ szczegółowa lokalizacja lokalnych ośrodków usługowych oraz ich struktura funkcjonalna powinna być każdorazowo przedmiotem konsultacji społecznych;
- ✦ należy dążyć do kształtowania ośrodków w formie obszarów wielofunkcyjnych z szerokim pakietem usług, w tym przede wszystkim usług handlu, gastronomii oraz społecznych, realizujących potrzeby lokalnych społeczności;
- ✦ należy dążyć do lokalizowania ośrodków lokalnych uwzględniając dobre skomunikowanie z pozostałymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej osiedla, w tym przede wszystkim dobry dostęp pieszy i rowerowy oraz do transportu zbiorowego;
- ✦ należy dążyć do kształtowania sieci lokalnych ośrodków powiązanych ze sobą w ramach osiedli oraz międzysiedlowo komunikacją pieszą i rowerową, umożliwiając swobodne przemieszczanie się i nawiązywanie relacji;
- ✦ należy kształtować je w sposób umożliwiający ich elastyczną transformację i adaptację do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych;
- ✦ należy dążyć do wyposażenia przestrzeni w różne formy sztuki i obiekty małej architektury;
- ✦ należy dążyć do wprowadzania elementów błękitno-zielonej infrastruktury;

- ✦ zaleca się dostosowanie sposobu zagospodarowania do skali otoczenia – wzmacniania identyfikacji, podkreślania tożsamości i czytelności przestrzennej ośrodków.

4) RELACJE I ZALEŻNOŚCI POMIĘDZY STREFAMI FUNKCJI DOMINUJĄCYCH

Między strefami funkcji dominujących tworzą się relacje i zależności, dla których stosuje się następujące zasady ogólne:

- ✦ dopuszcza się przenikanie strefy zieleni (Z) na wszystkie pozostałe typy stref funkcji dominujących;
- ✦ dopuszcza się przenikanie strefy aktywności gospodarczej 2 (AG2) na strefy mieszkaniowo-usługowe (MU) oraz aktywności gospodarczej 1 (AG1);
- ✦ należy dążyć do niedopuszczenia przenikania wszystkich typów stref funkcji dominujących na strefę zieleni (Z);
- ✦ należy dążyć do niedopuszczenia przenikania stref mieszkaniowo-usługowych (MU) oraz aktywności gospodarczej 1 (AG1) na pozostałe typy stref.

Rycina 2. Relacje i zależności pomiędzy strefami funkcji dominujących

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

5) STREFY DZIAŁAŃ ADAPTACYJNYCH W KSZTAŁTOWANIU ZABUDOWY

W związku z występowaniem we Wrocławiu zjawiska miejskiej wyspy ciepła (MWC) ustala się trzy strefy, w których określono zasady zagospodarowania i kształtowania zabudowy mające na celu minimalizowanie negatywnych skutków tego zjawiska. Obok stałego monitoringu MWC na obszarze całego miasta, w każdej ze stref wprowadza się indywidualne ustalenia, które, uwzględniając istniejące zagospodarowanie, umożliwią poprawę jakości życia mieszkańców dzięki zmniejszeniu negatywnych skutków MWC.

Zasady kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu dla wszystkich trzech stref:

- ✦ należy dążyć do poprawy **efektywności energetycznej budynków** w zasobie gminnym i prywatnym, zarówno nowych, jak i istniejących, na etapie projektowania i modernizacji;
- ✦ należy dążyć do realizowania zabudowy zgodnie z **ideą gospodarki obiegu zamkniętego**;
- ✦ zaleca się kształtowanie **zielonych dachów i wprowadzanie zielonych ścian**;
- ✦ należy wprowadzać elementy **błękitno-zielonej infrastruktury** oraz uwzględniać istniejącą zieleni, wprowadzać systemy retencji wody, aby poprawić zarządzanie wodą opadową w celu poprawy wilgotności powietrza i miejscowego obniżania temperatury;
- ✦ należy dążyć do stosowania **materiałów przepuszczalnych i półprzepuszczalnych na powierzchniach utwardzonych** oraz dążyć do stosowania rozwiązań mikroretencyjnych;
- ✦ należy dążyć do wprowadzania w przestrzeniach o dużych powierzchniach utwardzonych elementów zacieniających, w tym zieleni wysokiej;
- ✦ zaleca się stosowanie **kolorów i materiałów o wyższym parametrze albedo** (zdolność powierzchni do odbijania światła), aby zminimalizować nagrzewanie powierzchni.

Zasady zabudowy i zagospodarowania terenu charakterystyczne dla danych stref

STREFA I – część miasta charakteryzująca się największą gęstością zabudowy oraz intensywnym zagospodarowaniem powodującym przewagę nawierzchni utwardzonych na jej obszarze. Jest to strefa szczególnie narażona na występowanie efektu miejskiej wyspy ciepła. W strefie I należy prowadzić wszelkie możliwe działania mające na celu minimalizowanie negatywnych skutków tego zjawiska.

Uwzględniając, że jest to obszar w dużej mierze zagospodarowany:

- ✦ nowe zagospodarowanie i zabudowę należy projektować oraz realizować w sposób zapewniający przewietrzanie, by nie doprowadzać do podwyższenia temperatury w strefie mieszkaniowo-usługowej;
- ✦ należy dążyć do zwiększania ilości zieleni, poprzez wprowadzanie jej w różnej formie: zieleni obszarowej (parki, parki kieszonkowe, skwery), nasadzeń drzew (wzdłuż ulic), jako zieleni pnącej, zieleni na przystankach czy małej architektury;
- ✦ należy dążyć do rozszczelniania konwencjonalnych powierzchni utwardzonych, minimalizowania nawierzchni nieprzepuszczalnych przez kształtowanie lub przekształcanie ich w nawierzchnie przepuszczalne oraz nawierzchnie o innowacyjnych technologiach, w tym o wysokich właściwościach refleksyjnych i emisyjnych;
- ✦ należy dążyć do wprowadzania w przestrzeniach publicznych elementów zacieniających, w tym zieleni wysokiej.

STREFA II – znajdują się w niej tereny o mniejszej gęstości zabudowy, w przeważającej części zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

W strefie II:

- ✦ należy projektować i realizować nowe zagospodarowanie oraz zabudowę w sposób zapewniający przewietrzanie;
- ✦ należy dążyć do niewprowadzania dużych powierzchni utwardzonych.

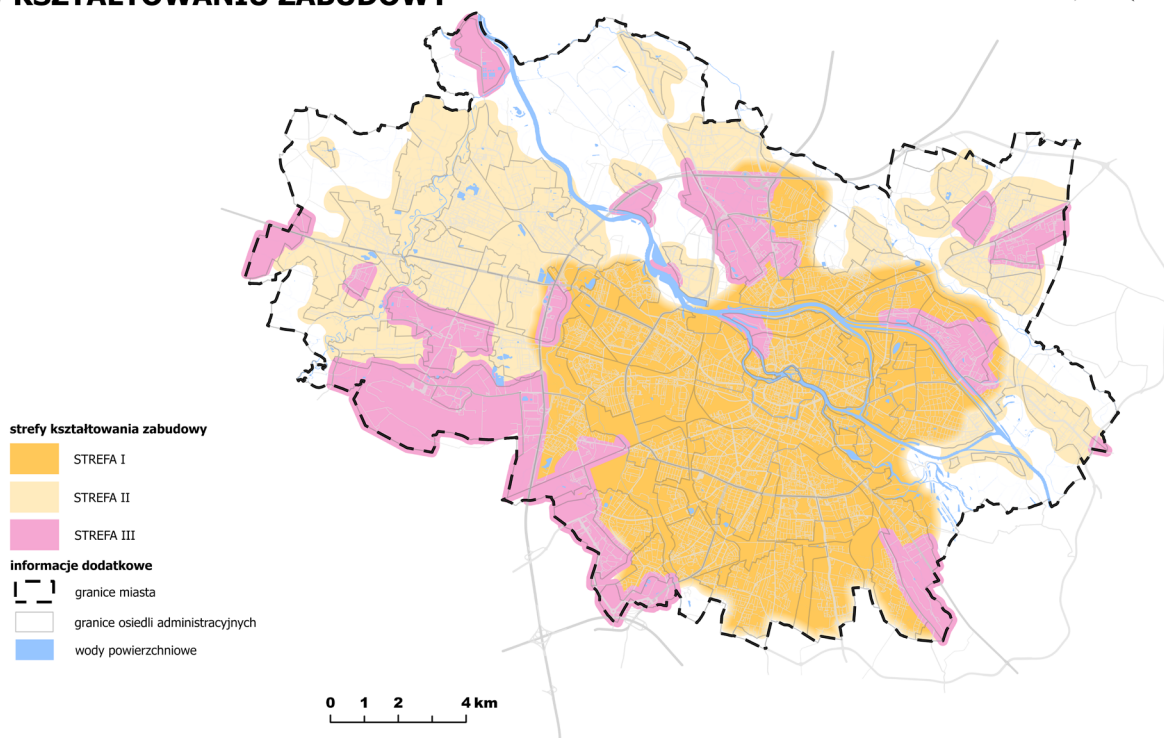
STREFA III – są to tereny aktywności gospodarczej.

Ze względu na ich specyfikę w strefie III:

- ✦ należy dążyć do kształtowania zielonych dachów i wprowadzania zielonych ścian, w szczególności w miejscach, gdzie wprowadzenie zieleni wysokiej lub innych form zieleni jest trudne lub niemożliwe;
- ✦ dopuszcza się tworzenie dużych powierzchni utwardzonych ze względu na charakter strefy, jednak należy dążyć do uzupełniania ich o błękitno-zieloną infrastrukturę oraz stosowanie materiałów i nawierzchni przepuszczalnych.

Strategia Wrocław 2050

STREFY DZIAŁAŃ ADAPTACYJNYCH W KSZTAŁTOWANIU ZABUDOWY

Rysunek 2. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

5.3. Wysokość zabudowy

Należy dążyć do kształtowania wysokości zabudowy zgodnie z określonymi na Rysunku 3. modelu **obszarami dopuszczonej maksymalnej wysokości zabudowy**. Wartości parametrów należy uwzględnić przy sporządzaniu aktów planowania przestrzennego.

W ramach wyznaczonych obszarów dopuszczonej maksymalnej wysokości zabudowy należy dążyć do rozwoju zabudowy o wysokości nieprzekraczającej maksymalnej wartości określonej na danym obszarze w aktach planowania przestrzennego, zgodnie z wytycznymi określonymi poniżej. Są to następujące wartości:

- ✦ W1 – 12 m;
- ✦ W2 – 18 m;
- ✦ W3 – 25 m;
- ✦ W4 – 40 m.

W obszarze W5 wysokość zabudowy określa się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Należy dążyć, by zabudowa dopuszczona w ramach strefy zieleni nie przekraczała wartości 12 m.

Na każdym obszarze obowiązuje wymóg harmonijnego kształtowania zabudowy, opartego na poszanowaniu sąsiedztwa i wzajemnego dostosowania się do potrzeb kompozycyjnych, przestrzennych i społecznych. Należy przy tym dążyć do kształtowania dominant kompozycyjnych oraz podwyższeń, wyniesień zabudowy wyłącznie w obszarach i miejscach uzasadnionych kompozycyjnie oraz urbanistycznie. Dla zabudowy planowanej w dolinach rzecznych, w obszarach między wałami przeciwpowodziowymi, dopuszcza się mierzenie wysokości zabudowy od poziomu korony wału.

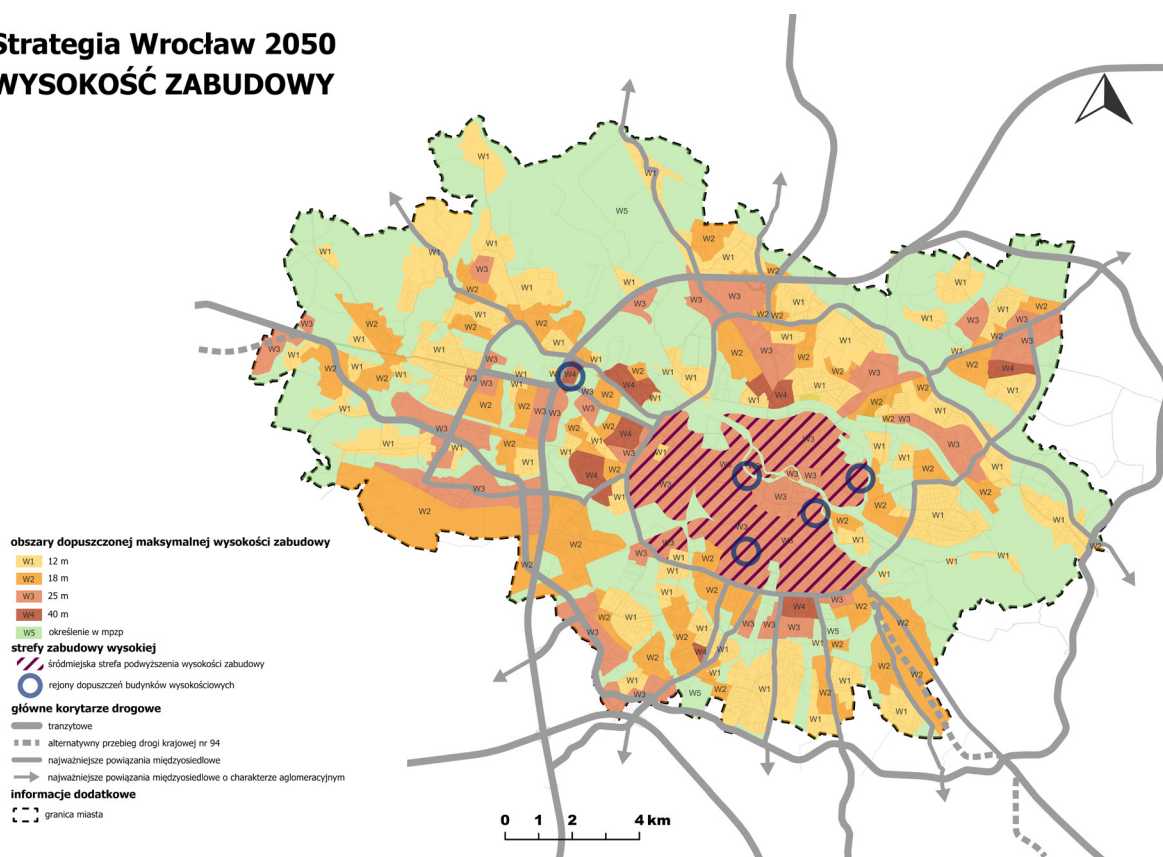
Dopuszcza się odstępstwa od ustalonych powyżej zasad i dotyczą one:

- 1) wież obiektów sakralnych, krytych i terenowych urządzeń sportowych, obiektów zabytkowych, obiektów infrastruktury technicznej i drogowej, obiektów bezpieczeństwa publicznego, dla których dopuszcza się przekroczenie dopuszczonej maksymalnej wysokości zabudowy;
- 2) **Śródmiejskiej strefy podwyższenia wysokości zabudowy**, wskazanej na Rysunku 3. modelu, w której dopuszcza się przekroczenie maksymalnej wysokości zabudowy ustalonej na 25 m do wartości nie większej niż 55 m oraz na stykach z tą strefą dla obszarów bezpośrednio przylegających do Obwodnicy Śródmiejskiej. Przekroczenie wysokości zabudowy powyżej 25 m dopuszcza się w przypadkach uzasadnionej potrzeby realizacji dominanty czy wyraźniejszego podwyższenia zabudowy, w sytuacjach podyktowanych względami kompozycyjnymi i przestrzennymi;
- 3) **Rejonów dopuszczeń budynków wysokościowych**, wskazanych na Rysunku 3. modelu, w których dopuszcza się budynki o wysokości powyżej 55 m. Dotyczą one następujących obszarów:
 - a) ulice Powstańców Śląskich i Gwiaździsta – Śródmieście Południowe,
 - b) plac Społeczny,

- c) plac Grunwaldzki w sąsiedztwie mostu Szczytnickiego,
- d) ulica Sikorskiego,
- e) Kompleks Stadionu Miejskiego.

W wymienionych rejonach dopuszcza się realizację budynków wysokościowych o wysokości powyżej 55 m, kształtowanych jako element większych założeń i całości urbanistycznych. Należy dążyć do kreowania w wyznaczonych obszarach skończonych zespołów zabudowy, stanowiących kompleksowe układy kompozycyjne, w tym również pod względem wysokości. Należy dążyć do lokalizacji budynków o wysokości powyżej 55 m w oparciu o ustalenia planu miejscowego. Należy dążyć do tego, aby granice planu miejscowego obejmowały większy obszar niż teren inwestycji związanej z realizacją zabudowy o wysokości powyżej 55 m.

Strategia Wrocław 2050 WYSOKOŚĆ ZABUDOWY

Rysunek 3. modelu

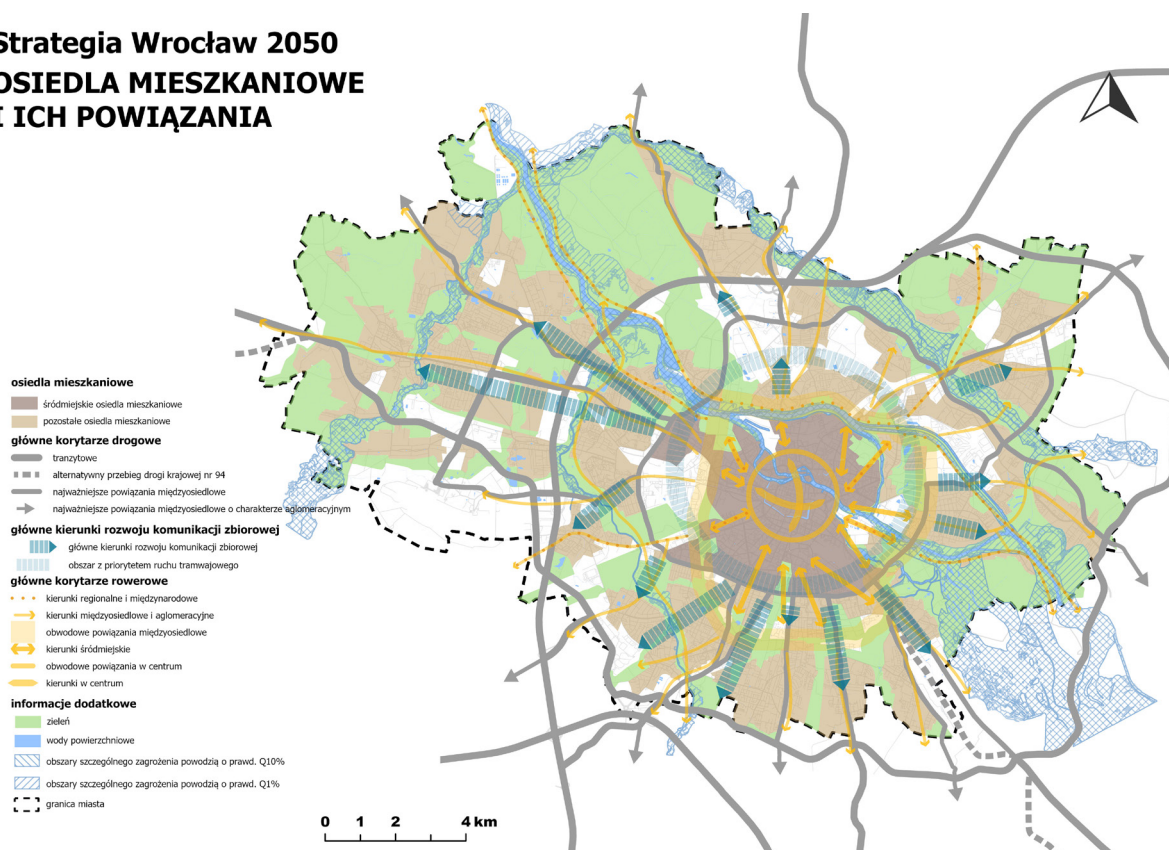
Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

5.4. Zamieszkiwanie

Zamieszkiwanie jest sposobem życia w danym miejscu, co oznacza, że nie odnosi się wyłącznie do materialnej formy budynku i układu przestrzennego osiedla, ale sposobu funkcjonowania w nim lokalnej społeczności. Typy morfologiczne struktur osiedli w ramach poszczególnych osiedli Wrocławia zostały określone w *Analizie Funkcjonalnej Osiedli*⁴. Polityka zamieszkiwania określona w niniejszej strategii jest kontynuacją ustaleń *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia z 2018 roku* w tym zakresie.

Cechą charakterystyczną osiedli mieszkaniowych Wrocławia jest ich wyraźna przestrzenna odrębność. Tworzą one swoisty archipelag różnorodnych typów osiedli, otoczonych terenami zieleni, dolinami rzecznyymi bądź terenami o innych funkcjach.

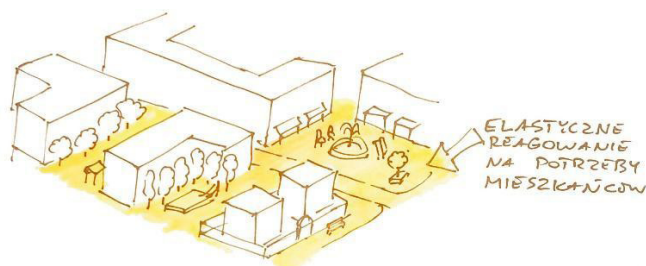
Strategia Wrocław 2050 OSIEDLA MIESZKANIOWE I ICH POWIĄZANIA

Rysunek 4. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Biuro Zrównoważonej Mobilności, Wydział Klimatu i Energii

Zabudowa mieszkaniowa osiedli należy do najbardziej trwałych elementów struktury przestrzennej miasta, dlatego należy zachować oraz wzmacniać specyfikę i różnorodność poszczególnych typów osiedli. Jednocześnie uwzględniać zmieniające się potrzeby mieszkańców poprzez elastyczne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i zieleni międzynosiedlowej, na których przeprowadzane są różnego typu interwencje urbanistyczne. Oznacza to, że polityka przestrzenna miasta nie ogranicza się do planowania przestrzennego, ale wymaga ciągłego zarządzania transformacją przestrzeni.

Rycina 3. Elastyczne planowanie przestrzeni

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

Osiedla mieszkaniowe powinny być w pełni wyposażone, zwarte przestrzennie i odpowiednio gęste. Optimalna gęstość zabudowy mieszkaniowej dopasowana do charakteru osiedla zapewnia mieszkańcom wysoką jakość życia, w tym dobrostan psychiczny, umożliwiając dostęp do zlokalizowanych w pobliżu niezbędnych usług, komunikacji zbiorowej oraz ogólnodostępnych terenów zieleni i rekreacji. Odpowiednia gęstość terenów mieszkaniowych obniża koszty realizacji i utrzymania infrastruktury – zarówno technicznej, jak i społecznej. Natomiast odpowiednio ukształtowane powiązania piesze i rowerowe kompleksów zabudowy mieszkaniowej z przystankami zachęcają do podróżowania tramwajem, autobusem lub koleją.

We Wrocławiu inwestycje mieszkaniowe realizowane są przez różne podmioty publiczne realizujące budownictwo komunalne oraz podmioty komercyjne: deweloperów, spółdzielnie mieszkaniowe, operatorów mieszkań na wynajem, kooperatywy mieszkaniowe, a także budownictwo indywidualne. Zapewnienie zróżnicowanej oferty jest elementem niezbędnym prowadzenia przez miasto skutecznej polityki mieszkaniowej, tym samym zwiększania dostępności mieszkań, standardu osiedli i ich inkluzywności.

STYLE ZAMIESZKIWANIA

Styl zamieszkiwania to zbiór cech wyróżniających zespół mieszkaniowy pod kątem funkcjonalnym, przestrzennym i społecznym, kształtujących relacje pomiędzy mieszkańcami a ich miejscem życia. Styl zamieszkiwania jest odpowiedzią na preferencje w zakresie układu urbanistycznego i formy zabudowy, a także sposobu integracji sąsiedzkiej, przemieszczania się, dostępności do usług i terenów zieleni oraz spędzania czasu wolnego.

Na styl zamieszkiwania w poszczególnych osiedlach mają wpływ takie czynniki, jak:

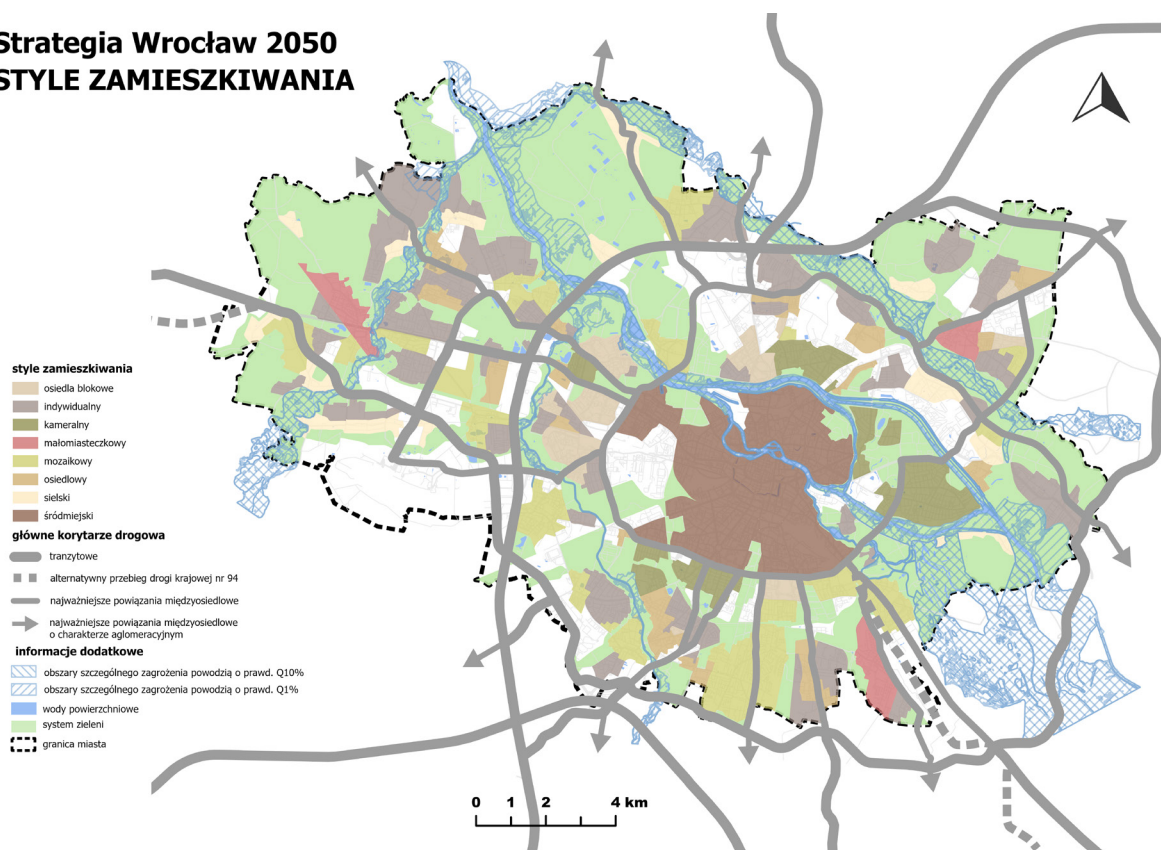
- ✦ układ przestrzenny,
- ✦ dominująca skala zabudowy,
- ✦ dominujące formy zabudowy mieszkaniowej,
- ✦ wyposażenie i program usługowy,
- ✦ formy ośrodków usługowych i ich lokalizacja,
- ✦ tereny zieleni na osiedlu i w jego sąsiedztwie,

- ✦ relacje przestrzeni publicznych, półprywatnych i prywatnych,
- ✦ dostępność i powiązania z otoczeniem,
- ✦ dziedzictwo kulturowe miejsca.

Na podstawie typowych cech we Wrocławiu wyróżniamy osiem reprezentatywnych stylów zamieszkiwania:

- I. śródmiejski,
- II. kameralny,
- III. osiedlowy,
- IV. osiedla blokowe,
- V. indywidualny,
- VI. małomiasteczkowy,
- VII. sielski,
- VIII. mozaikowy.

Strategia Wrocław 2050 STYLE ZAMIESZKIWANIA

Rysunek 5. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Biuro Zrównoważonej Mobilności, Wydział Klimatu i Energii

SZCZEGÓŁOWE USTALENIA I REKOMENDACJE

Ustalenia i rekomendacje dla polityki przestrzennej w zakresie zamieszkiwania zostały podzielone na trzy części – zapisy dotyczące stylów zamieszkiwania na osiedlach Wrocławia, kształtowania styków z innymi funkcjami oraz zasady, które należy uwzględnić, zarządzając przestrzenią terenów zamieszkiwania.

1) STYLE ZAMIESZKIWANIA

Style zamieszkiwania (Rysunek 5. modelu) nie wiążą się wyłącznie z kształtowaniem form zabudowy mieszkaniowej, ale dotyczą również funkcjonowania lokalnych społeczności. Dla poszczególnych typów wrocławskich stylów zamieszkiwania określono osobne ustalenia i rekomendacje.

I. STYL ŚRÓDMIEJSKI

Styl śródmiejski to sposób zamieszkiwania w rejonie centrum Wrocławia, w bliskości obiektów usługowych o funkcjach ogólnomiejskich, często o znaczeniu symbolicznym dla naszego miasta. Przeważa zamieszkiwanie w zabudowie wielorodzinnej kwartałowej i blokowej, które łączy się z możliwością korzystania z pobliskiej zieleni, ważnych dla całego miasta przestrzeni publicznych i obiektów.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu śródmiejskiego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się wyłącznie jako wielorodzinną;
- b) za dominujące formy zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej uznaje się:
 - w układzie kwartałowym: kamienice, bloki mieszkalne,
 - w układzie wolnostojącym: bloki mieszkalne, wille miejskie;
- c) należy dążyć do:
 - kształtowania śródmiejskich form ulic, placów i zabudowy, wyróżniających się wysokim standardem i wyposażeniem w małą architekturę,
 - uzupełniania historycznych układów zabudowy,
 - kształtowania wewnątrz kwartałów zabudowy mieszkaniowej w formie skwerów oraz miejsc do rekreacji, wypoczynku lub usług niepowodujących konfliktów z funkcją mieszkaniową,
 - zachowania układu osiedli blokowych, w szczególności otwartej zieleni międzyblokowej,
 - utrzymania i zwiększania powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni,
 - nasycenia usługami parterów zabudowy kwartałowej, zaś osiedli blokowych – obiektami usługowymi.

II. STYL KAMERALNY

Styl kameralny to sposób zamieszkiwania na osiedlach powstałych według całościowych projektów w okresie międzywojennym. Mieszka się tu w harmonijnie ukształtowanych układach niskiej zabudowy wielorodzinnej lub jednorodzinnej, najczęściej sąsiadujących z parkami i terenami nadbrzeżnymi. Osiedla charakteryzują się bogactwem alei, ogrodów, przedogródków, skwerów i zieleńców. Są wyposażone w lokalne centra usługowe.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu kameralnego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się jako jednorodzinną i wielorodzinną;
- b) za dominujące formy zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej uznaje się:
 - w układzie kwartałowym: kamienice, bloki mieszkalne,
 - w układzie wolnostojącym: bloki mieszkalne, wille miejskie;

- c) należy dążyć do:
- ochrony, nawiązywania do historycznych kompletnych układów zabudowy, a w przypadku nowych układów zabudowy – poszanowania i nawiązywania do historycznych układów w sąsiedztwie,
 - harmonijnego powiązania układów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej w zakresie takich parametrów, jak: gabaryt, forma i intensywność zabudowy,
 - utrzymania, kreowania nowych bądź przywracania przestrzeni publicznych oraz półprywatnych,
 - utrzymania i rozwoju usług lokalizowanych w sposób niekolidujący z charakterem miejsca,
 - udrażniania i wzmacniania połączeń pieszych i rowerowych zapewniających dostęp do systemu zieleni ogólnomiejskiej,
 - utrzymania i zwiększania powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni.

III. STYL OSIEDLOWY

Styl osiedlowy to sposób zamieszkiwania w osiedlach domów wielorodzinnych powstałych po 1990 roku, a także tych, które będą powstawały w przyszłości. Życie społeczne toczy się tu na terenach półprywatnej zieleni przydomowej oraz osiedlowych parkach, skwerach, placach i ulicach. Mieszkańcy korzystają z lokali usługowych zlokalizowanych w parterach domów oraz z większych sklepów, szkół, przedszkoli i centrów sportowych zlokalizowanych w osobnych obiektach. Do większych terenów zieleni można bezpiecznie dotrzeć pieszo lub rowerem, zaś do centrum miasta i innych osiedli – sprawną komunikacją publiczną.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu osiedlowego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się jako wielorodzinną i jednorodzinną;
- b) za dominujące formy zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej uznaje się:
- w układzie kwartałowym: bloki mieszkalne,
 - w układzie wolnostojącym: bloki mieszkalne, wille miejskie;
- c) należy dążyć do:
- kształtowania przestrzeni publicznych i prywatnych osiedli mieszkaniowych w sposób umożliwiający ciągłość powiązań i wzajemną integrację mieszkańców,
 - utrzymania i zwiększania powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz kształtowania powiązań terenów mieszkaniowych z systemem zieleni dominującej,
 - utrzymania, wzmacniania i kształtowania lokalnych ośrodków usługowych, w tym tworzenia lokalnych targowisk oraz nasycania usługami parterów zabudowy wielorodzinnej w miejscach hierarchicznie ważnych,
 - wzmacniania powiązań transportem publicznym.

IV. STYL OSIEDLI BLOKOWYCH

Styl osiedli blokowych to sposób zamieszkiwania w osiedlach, które powstały według całościowych projektów w latach 60., 70. i 80. XX wieku. Oznacza to życie w budynkach otoczonych dużymi, dostępnymi dla wszystkich, rozległymi przestrzeniami nasyonymi zielenią. Mieszkańcy korzystają z bliskości bogatej oferty usług publicznych i komercyjnych, ulokowanych zwykle w samodzielnych obiektach położonych między blokami. Osiedla blokowe są dobrze powiązane komunikacyjnie z resztą miasta.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu blokowego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się wyłącznie jako wielorodzinną;
- b) należy dążyć do tego, aby dominującą formą zabudowy mieszkaniowej były wielorodzinne bloki mieszkalne w układzie swobodnym, przy czym należy dążyć do niedopuszczania do wprowadzania na ich teren nowej zabudowy oraz innych form zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej;
- c) należy dążyć do:
 - utrzymania układu kompozycyjnego osiedli blokowych,
 - rewitalizacji osiedli blokowych,
 - utrzymania i podwyższania jakości rozległych ogólnodostępnych terenów zieleni międzyblokowej oraz powiązania ich z systemem zieleni dominującej,
 - utrzymania i wzmacniania lokalnych ośrodków usługowych, dostosowanych do charakteru zespołów blokowych oraz tworzenia lub rozwoju lokalnych targowisk.

V. STYL MAŁOMIASTECZKOWY

Styl małomiasteczkowy to sposób zamieszkiwania w dawnych miasteczkach – na Psim Polu, w Brochowie i Leśnicy. Historyczne ulice handlowe, rynek, nieregularne kwartały zabudowy, małe kamieniczki tworzą wyjątkowy klimat. Wzbogaca go gęsta sieć uliczek, pieszych alejek i przejść, małych parków i zieleńców. Mieszka się tutaj w domach różnego typu o niewielkiej skali. Wszystkie codzienne sprawy załatwić można w centrum miasteczka, a do centrum Wrocławia można dojechać koleją ze stacji zlokalizowanej nieopodal.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu małomiasteczkowego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się jako jednorodzinną i wielorodzinną;
- b) za dominujące formy zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej uznaje się:
 - w układzie kwartałowym: kamienice, bloki mieszkalne,
 - w układzie wolnostojącym: bloki mieszkalne, wille miejskie;
- c) należy dążyć do:
 - utrzymania lub wykształcenia głównego centralnego placu lub ulicy stanowiących przestrzeń publiczną, z którą identyfikują się mieszkańcy, nasycenia tego obszaru usługami o rozdrobnionej strukturze,
 - kształtowania w centrum osiedla, jako dominującej formy zabudowy kamienicy mieszkaniowej wielorodzinnej lub jednorodzinnej z usługami w parterach,
 - zapewnienia czytelnych powiązań z dworcem kolejowym poprzez kształtowanie połączeń pieszych i rowerowych oraz odpowiednie kształtowanie zabudowy podkreślające znaczenie dworca,
 - jak najlepszego powiązania centrum miasteczka z otoczeniem trasami pieszymi, w szczególności uwarunkowanymi historycznie, takimi elementami jak: przejścia bramowe i ulice o nieregularnym przebiegu,
 - utrzymania i zwiększania powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni.

VI. STYL INDYWIDUALNY

Styl indywidualny to sposób zamieszkiwania w różnych rodzajach domów jednorodzinnych, które tworzą harmonijnie skomponowane osiedla dające mieszkańcom poczucie spokoju i intymności. Dużą część czasu wolnego mieszkańcy spędzają we własnych ogrodach oraz na pobliskich terenach o półprywatnym charakterze i na bezpiecznych ulicach. Podstawowe usługi można załatwić

w niewielkich osiedlowych obiektach usługowych zlokalizowanych przy przystankach komunikacji publicznej.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu indywidualnego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się wyłącznie jako jednorodziną;
- b) należy dążyć do:
 - utrzymania oraz ochrony układu kompletnych, harmonijnych osiedli zabudowy jednorodzinnej,
 - powiązania, wzajemnej integracji i zharmonizowania różnorodnych układów indywidualnej zabudowy w spójne całości,
 - wyposażenia osiedli w podstawowy program usługowy lub zapewnienia dostępności do tego wyposażenia w sąsiedztwie tego osiedla,
 - nasycania osiedli ogólnodostępnymi przestrzeniami służącymi integracji społecznej i rekreacji,
 - ochrony i wzbogacania wartości przyrodniczych i krajobrazowych towarzyszących układom zabudowy.

VII. STYL SIELSKI

Styl sielski to sposób zamieszkiwania w dawnych wsiach, których dawny układ zachował się do dziś. Relikty układów dawnych wsi pełnią funkcję centrum osiedla i miejsca spotkań sąsiedzkich. Mieszka się tu w wolnostojących domach jednorodzinnych oraz przystosowanych do tego budynkach pofołwarczych i poinwentarskich. Drogi polne, ciągi zadrzewień śródpolnych i ciekі prowadzą mieszkańców do otaczających dawne wsie otwartych terenów zieleni, rolniczych i nadrzecznych.

W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu sielskiego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się jako jednorodziną i wielorodziną;
- b) za dominującą uznaje się zabudowę mieszkaniową jednorodziną, którą dopuszcza się wyłącznie w formie wolnostojącej lub bliźniaczej;
- c) zabudowę mieszkaniową wielorodziną dopuszcza się wyłącznie jako lokalne uzupełnienia historycznych układów urbanistycznych dawnych wsi z poszanowaniem ich skali, gabarytów budynków i formy dachów;
- d) należy dążyć do:
 - utrzymania i ochrony skali oraz układu rdzenia wsi oraz innych jej wartościowych relikwów, kształtowania zabudowy w sposób podkreślający charakterystyczne układy i gabaryty wiejskich budynków,
 - powiązania i wzajemnej integracji zespołów zabudowy w spójne całości,
 - wyposażenia układu dawnej wsi w usługi podstawowe, obiekty dostępne publicznie oraz zieleni i rekreację;
- e) zaleca się pozostawianie terenów wokół zespołów zabudowy dawnych wsi jako terenów otwartych.

VIII. STYL MOZAIKOWY

Styl mozaikowy to sposób zamieszkiwania łączący elementy różnego pochodzenia – można tu więc mieszkać w kompleksach zabudowy wielorodzinnej, na osiedlu domów jednorodzinnych lub na obszarze dawnej wsi. Wszystkie te kompleksy stopione są w jedną współgrającą ze sobą całość. Grupy domów wielorodzinnych harmonijnie powiązane są z innymi formami zabudowy mieszkaniowej, ośrodkami usługowymi oraz zielenią i terenami rekreacji.

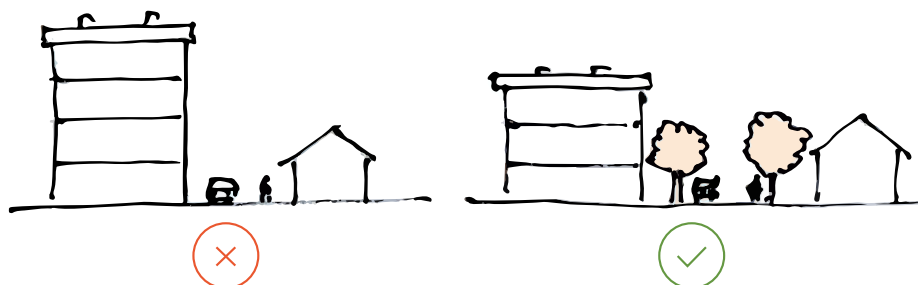
W ramach ustaleń i rekomendacji dla stylu mozaikowego:

- a) zabudowę mieszkaniową dopuszcza się jako wielorodzinną i jednorodzinną;
- b) za dominujące formy zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej uznaje się:
 - w układzie kwartałowym: bloki mieszkalne, kamienice,
 - w układzie wolnostojącym: bloki mieszkalne, wille miejskie;
- c) należy dążyć do:
 - rozwinięcia i kształtowania skończonych, harmonijnych układów zróżnicowanej zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej, tworzących czytelne całości urbanistyczne,
 - tworzenia czytelnego systemu przestrzeni publicznych i bogato wyposażonych ośrodków usługowych,
 - utrzymania oraz ochrony kompletnych, harmonijnych osiedli zabudowy jednorodzinnej,
 - dobrego powiązania zespołów zabudowy z układem transportu zbiorowego,
 - szczególnego zadbania o styki zabudowy wielorodzinnej z jednorodzinną i minimalizowania konfliktów przestrzennych i społecznych, wynikających z zestawienia układów zróżnicowanej zabudowy,
 - łączenia różnorodnych form zabudowy mieszkaniowej w celu tworzenia przestrzeni sprzyjających interakcjom między zamieszkującymi je różnymi społecznościami,
 - utrzymania i zwiększania powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni;
- d) zaleca się kreowanie zieleni jako elementu integrującego mieszkańców – w formie ważnego ciągu zieleni lub pierścienia zieleni wokół zespołów zabudowy.

2) ZASADY KSZTAŁTOWANIA STYKÓW ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

W ramach kształtowania relacji z budynkami mieszkalnymi, należy dążyć do:

- ✦ świadomego kształtowania relacji między wysokościami sąsiadujących ze sobą budynków, w tym generalnej zasady ograniczenia różnic w wysokości do maksymalnie dwóch kondygnacji, zasadę tę można łagodzić poprzez lokalizowanie budynków w większych odległościach od siebie i stosowanie izolacji w postaci zieleni wysokiej. Za sąsiedztwo budynków uznaje się w szczególności lokalizację budynków na sąsiadujących ze sobą działkach oraz po dwóch stronach tych samych ogólnodostępnych ciągów komunikacyjnych, placów bądź skwerów;
- ✦ uzupełniania obudowy ulic zielenią wysoką, w przypadku istniejącej nieharmonijnej skali zabudowy mieszkaniowej stanowiącej ich obudowę;
- ✦ ograniczania wysokości zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej na styku z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
- ✦ ujednolicania form dachów w ramach zespołów zabudowy, w których dominuje jakaś ich forma.

Rycina 4. Styki pomiędzy stylami zamieszkiwania

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

Na stykach obszarów sąsiadujących ze sobą stylów zamieszkiwania należy dążyć do:

- ✦ harmonizowania układów kompozycyjnych i skali zabudowy,
- ✦ tworzenia przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych sprzyjających integracji społecznej,
- ✦ izolowania funkcji i obiektów o konfliktowej skali.

Na stykach stylów zamieszkiwania z obszarami o funkcji innej niż mieszkaniowa należy dążyć do:

- ✦ izolowania obszarów mieszkaniowych od funkcji uciążliwych publicznie dostępną zielenią bądź obiektami o innych funkcjach, w szczególności minimalizujących negatywny wpływ na środowisko,
- ✦ harmonizowania skali zabudowy.

Rycina 5. Styki zabudowy mieszkaniowej z obszarami o funkcji innej niż mieszkaniowa

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

Na stykach stylów zamieszkiwania z obszarami poza granicą Wrocławia należy dążyć do:

- ✦ izolowania obszarów mieszkaniowych od funkcji uciążliwych publicznie dostępną zielenią bądź obiektami o innych funkcjach,
- ✦ harmonizowania układów kompozycyjnych i skali zabudowy,
- ✦ uwzględniania charakteru zabudowy na obrzeżach miasta, jeśli nie stoi to w sprzeczności z dużą skalą zabudowy w gminie sąsiedniej,
- ✦ kreowania spójnego układu komunikacyjnego na granicy gmin.

3) ZARZĄDZANIE PRZESTRZENIĄ TERENÓW MIESZKANIOWYCH

Polityka przestrzenna dotycząca zamieszkiwania powinna zostać uwzględniona i rozwinięta w sektorowej miejskiej polityce mieszkaniowej (programie mieszkaniowym).

W celu zapewnienia minimalnych standardów dostępności mieszkańców do zieleni, transportu zbiorowego, edukacji i innych usług publicznych w planie ogólnym należy określić gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej. W celu skutecznego wdrażania ustaleń miejskich aktów planowania przestrzennego, należy podejmować działania operacyjne koordynujące realizację tych planów.

W przypadku sporządzania aktów planowania przestrzennego oraz prowadzenia innych typów działań urbanistycznych dotyczących terenów mieszkaniowych należy:

- ✦ realizować działania edukacyjne zwiększające kompetencje mieszkańców i innych interesariuszy,
- ✦ wyprzedzająco informować, konsultować, raportować o działaniach w celu zapewnienia ich transparentności,
- ✦ dążyć do równoważenia w działaniach potrzeb mieszkańców poszczególnych osiedli z potrzebami wszystkich wrocławian i wrocławianek,
- ✦ umożliwiać powszechny udział w tych działaniach i wspierać angażowanie do nich kluczowych interesariuszy,
- ✦ równoważyć potrzeby interesariuszy z potrzebami ochrony środowiska.

Postuluje się wspieranie i podejmowanie inicjatyw legislacyjnych zmierzających do: wprowadzania narzędzi skłaniających inwestorów do realizacji ustaleń aktów planowania przestrzennego, umożliwienia angażowania środków inwestorów w tworzenie kompletnych fragmentów miasta wyposażonych w zieleni, infrastrukturę społeczną i techniczną, usuwania blokad prawnych wynikających ze skomplikowanych stanów własnościowych i regulacyjnych nieruchomości, kształtowania finansowych i niefinansowych rozwiązań poszerzających możliwości aktywnego udziału gmin w budowaniu rynkowego, społecznego i komunalnego sektora mieszkaniowego.

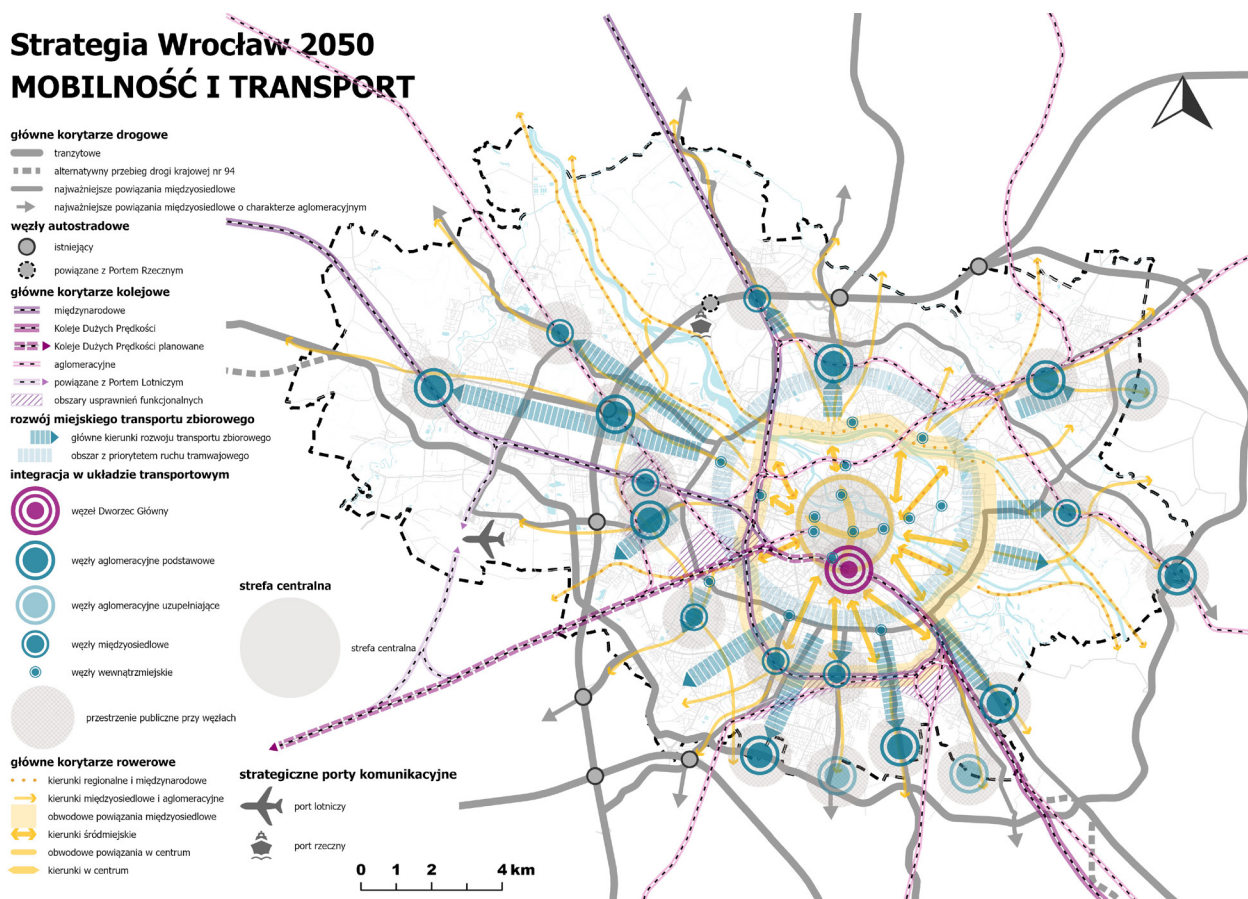
Zaleca się nawiązanie stałej współpracy z gminami obszaru metropolitalnego w celu koordynowania polityki mieszkaniowej. Należy wypracować politykę mieszkaniową opartą na działaniach samorządu, ale także współpracy na poziomie instytucjonalnym i partnerstwie publiczno-prywatnym oraz tworzeniu możliwości na rzecz zrównoważonego rozwoju:

- ✦ mieszkań dostępnych cenowo dla różnych grup odbiorców,
- ✦ różnorodnej oferty mieszkaniowej (np. cenowo, własnościowo, ale i co do formy zabudowy – także zwartej jednorodzinnej),
- ✦ kompletnej oferty zamieszkiwania przy udziale różnych interesariuszy (różnorodność podmiotów i form, dostęp do usług publicznych, terenów zieleni i transportu zbiorowego),
- ✦ zamieszkiwania zdrowego i o zielonych standardach mieszkaniowych.

5.5. Mobilność i transport

Położenie i rola Wrocławia stawiają przed miastem wiele wyzwań w dziedzinie transportu i mobilności. Wrocław jest jednym z węzłów miejskich w Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) i jest usytuowany na przecięciu dwóch korytarzy sieci bazowej: Bałtyk – Adriatyk oraz Morze Północne – Bałtyk. To pozycjonuje miasto wysoko na mapie powiązań międzynarodowych. Wrocław jest także ośrodkiem wojewódzkim i rdzeniem obszaru metropolitalnego, a więc celem codziennych dojazdów z otoczenia. Wrocław jednak to przede wszystkim miasto wrocławianek i wrocławian, którzy tu mieszkają, pracują i odpoczywają. Ciągłym wyzwaniem pozostaje **zapewnienie komfortu przemieszczania się przy jednoczesnej poprawie bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców miasta**. Priorytety miejskie powinny być skupione na działaniach, które istotnie będą wspierać formy mobilności korzystniejsze dla środowiska i generujące niższe koszty cywilizacyjne, także w kontekście nieodwracalnej utraty zasobów miejskich.

Strategia Wrocław 2050 MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Rysunek 6. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Zrównoważonej Mobilności

1. Model zawiera elementy składające się na zintegrowany system transportowy.
2. Kształt sieci drogowej oparty jest na obwodnicowo-promienistym **układzie tranzytowym** uzupełnionym o **powiązania międzydzielnicowe**.
3. W układzie transportu zbiorowego wskazano **obszar z priorytetem ruchu tramwajowego**, uzupełniony powiązaniami autobusowymi o charakterze promienisto-obwodowym.
4. Za kluczowy element kształtujący mobilność miejską przyjmuje się **rozwój sieci transportu zbiorowego**, zarówno kolejowego, jak i miejskiego, oraz **głównej sieci korytarzy rowerowych**, w tym tych stanowiących spójny element błękitno-zielonej infrastruktury. Te połączenia odseparowane od ruchu samochodowego staną się konkurencyjne czasowo i jakościowo, więc będą stanowić atrakcyjną opcję łączenia dojazdów z dbaniem o zdrowie.
5. **Ważnym elementem powiązań kolejowych zewnętrznych jest korytarz Kolei dużych prędkości oraz korytarze kolejowe międzynarodowe.**
6. Kluczowe dla poprawy funkcjonalności wszystkich systemów są **obszary usprawnień funkcjonalnych**, w ramach których wspólne wypracowanie rozwiązań umożliwi efektywne funkcjonowanie oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej miasta.
7. **Obszar wewnątrz powiązań międzydzielnicowych** to obszar intensywniejszych działań z zakresu polityki parkingowej oraz uspokajania ruchu samochodowego. W tym obszarze kształtowanie przestrzeni ulic podlega zasadom opartym na zapewnieniu korytarzy dla różnych użytkowników, w tym dla pieszych i rowerzystów, oraz przestrzeni dla drzew i atrakcyjnej zieleni przyulicznej, której celem będzie poprawa klimatu i przeciwdziałanie miejskiej wyspie ciepła.
8. Integracja w układzie transportowym zapewniona jest w **węzłach przesiadkowych** bądź, na mniejszą skalę, w ramach miejsc przesiadkowych z parkingiem P&R lub B&R przy przystankach kolejowych czy tramwajowych, a także pętlach tramwajowych i autobusowych. Dobrze zorganizowany węzeł przesiadkowy to kompletne wyposażenie i właściwa organizacja otoczenia oraz komfortowy dojazd rowerowy i dojście piesze, a w przypadku węzłów aglomeracyjnych także właściwie zorganizowany dojazd samochodowy.
9. Szczególnym zasadom kształtowania podlega **centrum miasta**, gdzie priorytetem jest tworzenie przyjaznych przestrzeni dla pieszych i wygodnych korytarzy dla ruchu rowerowego. Centrum to także obszar o bogatej sieci tras transportu zbiorowego, z dobrze zorganizowanymi miejscami przesiadkowymi oraz wyposażony w wygodne, czytelne i dostępne przystanki. Dostępność samochodowa w tym obszarze powinna być kształtowana w sposób podporządkowany tworzeniom zachęt do poruszania się w inny sposób i przebywania w przestrzeni miejskiej, przy zapewnieniu dostępu dla obsługi gospodarczej, oraz tych mieszkańców i użytkowników, którzy nie mogą zrezygnować z samochodu. To także obszar, gdzie niezbędne jest przemodelowanie systemu dostaw na bardziej ekologiczny, niskoemisyjny, wdrażający najlepsze rozwiązania z zakresu dostaw tzw. ostatniej mili.
10. Pełny kształt układu transportowego wymaga realizacji brakujących elementów zarówno w zakresie infrastruktury liniowej, jak i punktowej.

SZCZEGÓŁOWE USTALENIA I REKOMENDACJE

1) ZASADY KSZTAŁTOWANIA SPÓJNEGO SYSTEMU TRANSPORTOWEGO

- ✦ Należy dążyć do zapewnienia właściwych powiązań funkcjonalnych z elementami sieci TEN-T.
- ✦ Należy przyjąć dworzec Wrocław Główny oraz Port Lotniczy Wrocław za dwa strategiczne porty komunikacyjne miejskiego węzła, jakim jest Wrocław w sieci TEN-T.
- ✦ Należy zapewnić sprawne powiązania ze strategicznymi portami komunikacyjnymi.
- ✦ Należy uwzględnić przebieg przez Wrocław kolei dużych prędkości, zarówno w kierunku Warszawy, jak i perspektywicznie do Pragi – jako element sieci bazowej TEN-T.
- ✦ Należy zachować rezerwę dla planowanego Portu Rzecznego, który zintegrowany z siecią drogową i kolejową o znaczeniu międzynarodowym może zyskać pozycję ważnego terminalu transportowego.
- ✦ Należy dążyć do dopełniania promienisto-obwodnicowej struktury geometrycznej sieci drogowej, na którą składają się korytarze tranzytowe oraz międzyosiedlowe.
- ✦ Należy wzmacniać powiązania zewnętrzne i dążyć do ich rozwijania poprzez **korytarze tranzytowe**, które stanowią: autostrada A4 w nowym przebiegu wraz z jej obecnym korytarzem w randze co najmniej drogi krajowej i A8 (Autostradowa Obwodnica Wrocławia), drogi ekspresowe S5 i S8, droga krajowa nr 5 i 94 oraz Wschodnia Obwodnica Wrocławia dopełniona o połączenie drogowe po stronie zachodniej pomiędzy Portem Lotniczym Wrocław a autostradą A4.
- ✦ Należy rozwijać układ powiązań wewnątrzmięjskich poprzez **korytarze powiązań międzyosiedlowych**, które umożliwiają ominięcie obszarów o największej gęstości zabudowy mieszkaniowej.
- ✦ Należy przyjąć strefowanie dostępności komunikacyjnej miasta zgodnie z zasadą wyciszenia ruchu samochodowego na rzecz wzmacniania komunikacji zbiorowej, pieszej i rowerowej w **obszarze wewnątrz powiązań międzyosiedlowych**.
- ✦ Przy kształtowaniu ulic należy szczególnie dbać o ich jakość oraz wyposażenie przyjazne dla użytkowników.
- ✦ Należy uzupełniać ulice i przestrzenie publiczne o rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury.
- ✦ Należy dążyć do pełnego zintegrowania transportu zbiorowego na poziomie aglomeracyjnym, pod względem przestrzennym, funkcjonalnym i organizacyjnym.
- ✦ Należy wspierać rozwój i rozbudowę Wrocławskiego Węzła Kolejowego.
- ✦ System kolejowy należy włączać do obsługi podróży wewnątrzmięjskich poprzez rozwój infrastruktury przystankowej oraz torowej w mieście.

- ✦ Należy kształtować miejski transport zbiorowy w sposób umożliwiający osiągnięcie konkurencyjności czasowej w stosunku do podróży samochodowych, poprzez budowę odpowiedniej infrastruktury, uprzywilejowanie w ruchu oraz zapewnienie wysokiego priorytetu na skrzyżowaniach.
- ✦ Należy polepszać dostępność transportu zbiorowego dla wszystkich użytkowników, w tym osób z ograniczoną mobilnością.
- ✦ Należy kształtować sieć odseparowanych od ruchu samochodowego korytarzy pieszych i rowerowych.
- ✦ Należy tworzyć spójny system pieszy i rowerowy zapewniający wysoką jakość infrastruktury i ciągłość powiązań.
- ✦ Należy zabezpieczać w planach miejscowych korytarze umożliwiające rozwój systemu transportowego miasta.
- ✦ Zagospodarowywanie terenów, szczególnie o funkcji mieszkaniowej, należy planować w lokalizacjach z zapewnioną dobrą dostępnością do infrastruktury komunikacyjnej ze szczególnym nastawieniem na transport zbiorowy. Tam, gdzie go nie ma, należy dążyć do dobudowania go wyprzedzająco w stosunku do zabudowy.

2) ZASADY KSZTAŁTOWANIA SYSTEMU GŁÓWNYCH KORYTARZY DROGOWYCH

- ✦ Obowiązuje utrzymanie rezerw planistycznych dla brakujących elementów głównych korytarzy drogowych.
- ✦ Przebieg dróg krajowych dopuszcza się wyłącznie w ramach głównych korytarzy drogowych.
- ✦ Drogi krajowe oraz wojewódzkie w granicach miasta, ze względu na zasadę ograniczonej dostępności, powinny być prowadzone poza obszarami, w których przeważającą funkcją otoczenia jest zabudowa mieszkaniowa.
- ✦ Nowe główne korytarze drogowe należy prowadzić w sposób bezkolizyjny na przecięciach z systemem kolejowym.
- ✦ Powiązania międzyosiedlowe należy kształtować w sposób umożliwiający sprawny dojazd do węzłów przesiadkowych.
- ✦ Powiązania drogowe na styku z gminami sąsiednimi powinny być kształtowanie z zachowaniem zasad dobrej współpracy międzygminnej, spójnej polityki przestrzennej i wspólnych działań w kierunku kształtowania zrównoważonej mobilności.

3) ZASADY KSZTAŁTOWANIA SYSTEMU TRANSPORTU ZBIOROWEGO

TRANSPORT KOLEJOWY

- ✦ Popiera się tworzenie infrastruktury kolejowej przeznaczonej dla Kolei dużych prędkości na trasie Warszawa – Wrocław – Praga oraz szybkich połączeń kolejowych z innymi dużymi ośrodkami w kraju.

- ✦ Należy utrzymać rezerwę, od południowej strony miasta, na włączenie Kolei dużych prędkości z kierunku Warszawy.
- ✦ Należy wspierać i zabiegać o uruchomienie powiązania Portu Lotniczego Wrocław z systemem kolejowym.
- ✦ Należy zabezpieczyć rezerwy terenowe na rozbudowę Wrocławskiego Węzła Kolejowego, opierając się na wynikach szczegółowych analiz i dokumentacji technicznych opracowanych przez instytucje kolejowe.
- ✦ Wspiera się wszelkie działania rozszerzające funkcjonalność Wrocławskiego Węzła Kolejowego poprzez rewitalizację istniejących linii oraz budowę nowych połączeń.
- ✦ Dla obszarów usprawnień funkcjonalnych, według zasad współpracy ustalonych między miastem i instytucjami kolejowymi, należy dążyć do usunięcia barier przestrzennych ograniczających lub uniemożliwiających rozwój infrastruktury komunikacyjnej, np. poprzez przebudowę na rozwiązania bezkolizyjne miejsc przecięć infrastruktury miejskiej z kolejową lub zabezpieczenie rezerw terenowych na takie rozwiązania.
- ✦ Należy dążyć do zwiększania dostępności systemu kolejowego dla mieszkańców poprzez wspieranie budowy nowych przystanków kolejowych w granicach miasta.
- ✦ Należy kształtować atrakcyjne otoczenie w dystansie dojść pieszych do przystanków kolejowych poprzez usytuowanie obiektów o zróżnicowanych funkcjach i wykształcenie wygodnej infrastruktury pieszej oraz przestrzeni publicznych na trasach dojść.
- ✦ Dla budynków dworców, których funkcja związana z obsługą pasażerską wygaśa, należy dążyć do przekształceń w kierunku wymiany funkcji.

MIEJSKI TRANSPORT ZBIOROWY

- ✦ Należy dążyć do zwiększania zasięgu obsługi transportem zbiorowym poprzez rozbudowę sieci połączeń tramwajowych i autobusowych.
- ✦ Należy wydłużać sieci tras tramwajowych na kierunkach uzasadnionych dużymi potokami pasażerskimi.
- ✦ Uszczegółowienie kierunków rozwoju w zakresie transportu zbiorowego powinno nastąpić w studiach analitycznych lub innych opracowaniach, które opierać się będą na wynikach kompleksowych badań ruchu oraz analizach potencjałów pasażerskich na podstawie dokumentów planistycznych.
- ✦ Planowanie korytarzy dla transportu tramwajowego powinno uwzględniać jego prowadzenie w sposób odseparowany od ruchu samochodowego.
- ✦ Należy budować nowe przystanki w powiązaniu z rejonami silnie rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej lub z innymi ważnymi celami podróży.
- ✦ Należy, wyprzedzająco w stosunku do nowego zagospodarowania terenów, zarezerwować korytarze dla prowadzenia transportu zbiorowego.

- ✦ Należy utrzymywać rezerwy oraz w miarę potrzeb planować nowe tereny na pętle autobusowe, pętle tramwajowe i autobusowo-tramwajowe oraz węzły przesiadkowe i nadawać otoczeniu funkcje lokalnych centrów usługowych.
- ✦ W obszarze z priorytetem ruchu tramwajowego należy dążyć do polepszania i zwiększania elastyczności i funkcjonalności układu, m.in. poprzez wprowadzanie dodatkowych rozjazdów oraz nowych tras łącznikowych.
- ✦ Należy zaplanować i realizować odpowiednią do zapotrzebowania taborowego liczbę zajazdów.
- ✦ Zaleca się wspieranie inicjatyw zmierzających do uruchomienia miejsca pod dworzec międzynarodowego transportu autokarowego poza centrum miasta – w miejscu zapewniającym sprawne powiązania z systemem dróg międzynarodowych i krajowych oraz dobrą dostępnością transportu miejskiego.

4) INTEGRACJA

Zasady kształtowania integracji w systemie transportowym:

- ✦ należy rozwijać i wspierać działania w kierunku integracji transportu zbiorowego z transportem indywidualnym na terenie miasta i Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego poprzez tworzenie sieci aglomeracyjnych węzłów przesiadkowych oraz parkingów typu P&R przy takich węzłach;
- ✦ w obrębie węzłów przesiadkowych oraz przystanków kolejowych należy dążyć do pełnej integracji funkcjonalnej, przestrzennej i organizacyjnej;
- ✦ należy dążyć do pełnej integracji miejskiego transportu zbiorowego (tramwajowego, autobusowego), rowerowego oraz kolejowego, tak by tworzyły spójną ofertę zrównoważonego sposobu podróży dla mieszkańców aglomeracji i miasta;
- ✦ należy dążyć do tego, by aglomeracyjne linie autobusowe prowadzące z gmin sąsiednich oraz odległych dzielnic miasta kończyły swój bieg w węzłach aglomeracyjnych lub międzyosiedlowych;
- ✦ należy rozbudowywać system parkingów B+R w miejscach, gdzie jest możliwa wygodna przesiadka na komunikację zbiorową;
- ✦ w przypadku kreowania nowych przestrzeni publicznych wokół węzłów należy każdorazowo analizować dostępność pieszą i rowerową do węzła dla ustalenia tras o znaczeniu priorytetowym dla zwiększenia jego dostępności;
- ✦ należy zaplanować trasy rowerowe doprowadzające do parkingów B+R, przede wszystkim z kierunków osiedli usytuowanych do 10 minut dojazdu rowerem do węzła;
- ✦ należy planować drogi dla pieszych doprowadzające do węzłów przesiadkowych, przede wszystkim z kierunków osiedli usytuowanych do 10 minut pieszo;
- ✦ postuluje się wyznaczanie miejsc krótkotrwałego postoju, które umożliwią szybkie pod-

wożenie pasażerów do przystanków transportu zbiorowego dla obszarów, które są słabo dostępne pieszo i obsługa transportem zbiorowym odbywa się z jednej strony.

Zasady kształtowania węzłów:

- ✦ każdy węzeł przesiadkowy powinien być węzłem IDOB, tj. posiadać cztery kluczowe cechy dobrego węzła przesiadkowego: Integrację, Dostępność, Otoczenie i Bezpieczeństwo;
- ✦ każdy węzeł może charakteryzować się innym wyposażeniem w ramach poniższych cech:

I

Integracja przestrzenna to: zwartość węzła, wzajemne usytuowanie przystanków, w tym możliwie bliskie usytuowanie przystanków transportu zbiorowego, integracja węzła z parkingami P+R i B+R, integracja powiązań transportu to: skrócenie czasu oczekiwania na przesiadkę, integracja rozkładów jazdy, komunikacji miejskiej, gminnej i kolejowej.

D

Dostępność to: jakość infrastruktury przystankowej; wygodne i komfortowe dojścia piesze i dojazd rowerem pomiędzy elementami węzła; infrastruktura piesza o standardzie dostosowanym do osób starszych, z niepełnosprawnościami, neuroatypowych, o ograniczonej mobilności oraz osób z małymi dziećmi pod względem szerokości, nawierzchni i braku barier; logika węzła i czytelności informacji pasażerskich i oznakowania.

O

Otoczenie to: obszar węzła wyposażony w małą architekturę, miejsca odpoczynku, zieleni, posiadający estetyczne sąsiedztwo wzbogacone w funkcje usługowe, a także obszar czysty i spokojny, bez zanieczyszczeń.

B

Bezpieczeństwo to: wyposażenie w oświetlenie i monitoring, wiaty przystankowe, przejścia dla pieszych i przejazdy dla rowerzystów, poczucie bezpieczeństwa osobistego, ograniczona prędkość ruchu w obszarze węzła umożliwiającą pieszemu kontakt wzrokowy z kierowcami.

Rycina 6. Schemat węzła IDOB

Źródło: opracowanie Biuro Zrównoważonej Mobilności

- ✦ obowiązuje utrzymanie rezerw terenu na elementy integracji węzłów, wyznaczonych na Rysunku 6. modelu;
- ✦ należy stymulować poprzez działania planistyczne powstawanie lokalnych ośrodków usługowych lub stref multifunkcyjnych przy węzłach przesiadkowych;
- ✦ należy wspierać wprowadzenie w budynkach dworców kolejowych dodatkowych funkcji np. usługowych, wzbogacających jego funkcję transportową;
- ✦ należy dążyć do harmonijnego wkomponowania funkcji komunikacyjnej węzła i jego infrastruktury w historyczną tkankę miejską, z poszanowaniem wartości historycznych obszaru, która nie tylko będzie sprzyjała wygodnym przesiadkom, ale przede wszystkim będzie przestrzenią publiczną o wysokiej jakości;
- ✦ węzeł w zależności od typu powinien być wyposażony w poniższe elementy podstawowe i dodatkowe:

	węzeł dworzec Wrocław Główny	węzeł aglomeracyjny podstawowy	węzeł aglomeracyjny uzupełniający	węzeł międzyosiedlowy	węzeł wewnątrzmiejski
Kolej		co najmniej jeden z nich		co najmniej jeden z nich	
Tramwaj					
Autobus					
P+R					
B+R					
Stacja roweru miejskiego					

Podstawowe
 Dodatkowe

Rycina 6. Schemat węzła IDOB

Źródło: opracowanie Biuro Zrównoważonej Mobilności

Zasady kształtowania poszczególnych typów węzłów:

- ✦ ustala się podział funkcjonalny węzłów: węzeł główny, którym jest dworzec Wrocław Główny, węzły aglomeracyjne podstawowe, aglomeracyjne uzupełniające, międzyosiedlowe oraz wewnątrzmiejskie;
- ✦ ustala się **dworzec Wrocław Główny** najważniejszym węzłem przesiadkowym, kluczowym dla powiązań kolejowych z głównymi miastami polskimi, ośrodkami zagranicznymi oraz służący połączeniom aglomeracyjnym; wprowadzenie w jego obszar Kolei dużych prędkości

wzmacnia jego funkcję; biorąc pod uwagę, że kolej ta będzie kolejnym elementem sieci TEN-T, kluczowe jest zintegrowanie funkcjonalne w węźle wszystkich elementów kolejowych oraz zapewnienie integracji wewnętrznej z planowanymi i istniejącymi peronami i zewnętrznej pomiędzy dworcem autobusowym i miejskim transportem zbiorowym, tak by zapewnić maksymalny komfort i sprawność przesiadania się zgodnie z cechami węzła IDOB;

- ✦ ranga dworca Wrocław Główny położonego na szlakach kolejowych międzynarodowych oraz wzmocniona przez wprowadzenie do Wrocławia Kolei dużych prędkości wymaga szczególnego podejścia do sposobu funkcjonowania wszystkich systemów transportowych w jego otoczeniu; wynikowo powinien być to spójny węzeł przesiadkowy kolejowo-autobusowy zintegrowany z transportem miejskim, potwierdzający wagę tego miejsca jako obszaru najbardziej zintensyfikowanych przemieszczeń;
- ✦ ustala się **węzły aglomeracyjne podstawowe i uzupełniające**, które przeznaczone są dla mieszkańców aglomeracji codziennie przyjeżdżających do Wrocławia, ale także mieszkańców osiedli znajdujących się w najbliższym zasięgu; znajdują się możliwie najbliżej wlotów do miasta oraz węzłów autostradowych, tak by zachęcić do pozostawienia samochodu na parkingu P+R i kontynuowania podróży po mieście komunikacją zbiorową lub koleją;
- ✦ ustala się **węzły międzyosiedlowe**, które przeznaczone są głównie dla mieszkańców osiedli znajdujących się w najbliższym zasięgu, ale także mieszkańców aglomeracji z gmin bezpośrednio przylegających do granic miasta, którzy codziennie przyjeżdżają do Wrocławia; znajdują się najczęściej na pętlach tramwajowych albo stacjach lub przystankach kolejowych;
- ✦ ustala się **węzły wewnątrzmięskie**, które przeznaczone są dla wszystkich pasażerów codziennie poruszających się po Wrocławiu; pełnią funkcję węzłów przesiadkowych lub stanowią etap podróży, z którego pasażerowie kontynuują podróż pieszo, rowerem miejskim lub innym dostępnym środkiem współdzielonego transportu; usytuowane są najczęściej na placach i skrzyżowaniach w sąsiedztwie istotnych atraktorów ruchu, gdzie występuje najwięcej możliwości przesiadek pomiędzy liniami autobusowymi i tramwajowymi.

5. MOBILNOŚĆ AKTYWNA

RUCH ROWEROWY

- ✦ Trasy regionalne i międzynarodowe, jak EuroVelo 9, Blue Velo, Via Regia oraz Szlaku Odry, należy włączyć do głównych korytarzy rowerowych.
- ✦ Główna sieć tras rowerowych powinna mieć układ promienisto-obwodowy i obejmować połączenia aglomeracyjne, międzyosiedlowe, śródmiejskie oraz połączenia w centrum.
- ✦ Należy ustalić szczegółowy przebieg głównej sieci tras rowerowych, opierając się na wieloletnich planach operacyjnych lub koncepcjach.
- ✦ Przy projektowaniu głównej sieci tras rowerowych należy dążyć do wyboru korytarzy, w których jest możliwe wypełnienie wszystkich pięciu wymogów CROW, czyli spójności, bezpośredniości, wygody, bezpieczeństwa i atrakcyjności.
- ✦ Należy zabezpieczać rezerwy terenowe dla głównej sieci tras rowerowych.

- ✦ Należy łączyć trasy rowerowe prowadzone w granicach miasta z trasami w gminach sąsiednich, tak aby tworzyły one spójną sieć powiązań rowerowych dla mieszkańców miasta i aglomeracji.
- ✦ Na kierunkach międzyosiedlowych i aglomeracyjnych należy dążyć do tego, aby infrastruktura rowerowa posiadała najwyższe parametry użytkowe i była odseparowana od ruchu samochodowego.
- ✦ Dla obwodowo prowadzonych tras należy dążyć do ich usytuowania w przestrzeniach alternatywnych do układu drogowego.
- ✦ W obszarze centrum pieszo-rowerowego na osi wschód – zachód oraz północ – południe należy przeznaczyć przestrzeń dla ruchu rowerowego.
- ✦ Należy dążyć do zachowania spójności tras przy przekraczaniu barier, jakimi są: rzeki, cieki, kanały, drogi czy linie kolejowe poprzez budowę przekroczeń bezkolizyjnych, jak: kładki, tunele, przejazdy pod mostami.
- ✦ Do korytarzy ruchu rowerowego należy włączyć szeroko rozumiane korytarze w zieleni, opierając się na sieci błękitno-zielonej infrastruktury, uwzględniając przy tym walory przyrodnicze i kulturowe i dążyć do wyznaczenia w nich tras przyjaznych rowerzystom.
- ✦ Należy dążyć do włączania do systemu tras rowerowych wałów przeciwpowodziowych, w szczególności w zakresie przystosowania ich nawierzchni do ruchu rowerowego.
- ✦ Należy rozwijać sieć rowerową z wykorzystaniem obszarów wzdłuż linii kolejowych, ogrodów działkowych.
- ✦ Należy rozwijać system parkingowy dla rowerów, w tym wspierać budowę zamykanych wiat lub garaży dla rowerów, umożliwiające bezpieczne i wygodne pozostawienie roweru w miejscu zamieszkania.
- ✦ Należy dążyć do sytuowania obiektów umożliwiających parkowanie rowerów w rejonie miejsc będących częstym celem podróży rowerowych, w tym przy obiektach użyteczności publicznej, edukacji oraz w rejonach atrakcji turystycznych czy obszarach dużej koncentracji usług.

RUCH PIESZY

- ✦ Należy planować ciągi piesze odseparowane od ruchu samochodowego oraz w sposób niegenerujący konfliktów z innymi formami mobilności aktywnej, umożliwiające powiązania pomiędzy osiedlami a także pasmami zieleni.
- ✦ Struktura osiedli mieszkaniowych powinna być zaplanowana w sposób racjonalny dla pieszego, a więc taki, w którym odległości pomiędzy najważniejszymi lokalnymi celami podróży zachęcają do chodzenia.
- ✦ Należy tworzyć atrakcyjne przestrzenie publiczne zachęcające do podróży pieszych.
- ✦ Należy planować bezpieczne i komfortowe dojścia piesze do przystanków transportu zbiorowego.

- ✦ Obowiązuje planowanie dróg dla pieszych wzdłuż głównych ulic miasta w sposób zapewniający bezpieczeństwo pieszych.
- ✦ W obszarach mieszkaniowych zaleca się wydzielać strefy piesze, np. w formie przestrzeni współdzielonych lub woonerfów.

6. CENTRUM MIASTA

- ✦ W centrum miasta należy dążyć do uspokojenia ruchu samochodowego.
- ✦ Należy strefować dostępność centrum dla ruchu samochodowego poprzez wprowadzanie rozwiązań uspokajających ruch, np. ulic jednokierunkowych z możliwością parkowania dla aut i rowerów, wprowadzanie w przestrzeń uliczną nowych nasadzeń drzew, dodatkowych ogródków gastronomicznych lub innych elementów małej architektury. Dopuszczenie wyłącznie obsługi dla mieszkańców.
- ✦ Należy przekształcać ulice będące atrakcyjnymi korytarzami poruszania się pieszych w przestrzenie spacerowe.
- ✦ Postuluje się wprowadzanie atrakcyjnych ciągów pieszych w reprezentacyjnych częściach miasta, nawiązujących do istniejących założeń historycznych Wrocławia.
- ✦ Należy dążyć do pełnego odrestaurowania promenady wzdłuż fosy miejskiej i wzbogacenia jej o elementy związane z wypoczynkiem.
- ✦ Należy wzbogacać centrum o dodatkowe kładki przez fosę z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i kulturowych.
- ✦ Należy przeciwdziałać prowadzeniu usług transportowych z użyciem samochodu niemal pod same drzwi i dążyć do zmiany zasad obsługi towarowej przez stwarzanie warunków do rozwijania tzw. zielonych dostaw na ostatniej mili, a więc przy użyciu zeroemisyjnych pojazdów.
- ✦ Należy optymalizować dostawy w centrum poprzez tworzenie specjalnych miejsc, które uporządkują przestrzeń i pozwolą przeciwdziałać niekontrolowanemu zajmowaniu infrastruktury pieszej czy rowerowej oraz degradacji zieleni.
- ✦ Należy racjonalizować zakres dostępności samochodowej centrum dla ruchu turystycznego poprzez zapewnienie dostępu do parkingów kubaturowych usytuowanych na obrzeżach centrum oraz wyznaczonych miejsc do parkowania autokarów.

7. POLITYKA PARKINGOWA

- ✦ Politykę parkingową należy prowadzić w trzech sferach:
 - ✧ jako element integracji międzygałęziowej w postaci parkingów przesiadkowych P&R,
 - ✧ jako narzędzie regulujące i ograniczające nadmierną obecność samochodów w obszarach z ukształtowaną tkanką miejską o różnorodnych funkcjach i dobrym dostępem do transportu publicznego w postaci rozwoju na nich płatnego parkowania jako narzędzie regulacji planistycznej powiązane z poziomem dostępności inwestycji do transportu zbiorowego.

- ✦ Należy rozwijać system parkingów P&R, w szczególności na kierunkach z dużym natężeniem ruchu samochodowego z zewnątrz. Organizacja takich parkingów powinna być w miejscach możliwie odległych od centrum miasta, w których możliwa jest przesiadka do środków transportu zbiorowego poruszających się po trasach wydzielonych z ruchu ogólnego; w praktyce są to przede wszystkim pętle tramwajowe oraz przystanki kolejowe.
- ✦ Zaleca się współpracę na rzecz elastycznego wykorzystania prywatnych miejsc parkingowych, np. na parkingi przesiadkowe.
- ✦ Należy w miarę potrzeb prowadzić przekształcenia i reorganizację miejsc płatnych w ramach ulic i przestrzeni objętych strefą płatnego parkowania w obszarze śródmiejskim dla ograniczenia chaotycznego parkowania aut z zewnątrz obszaru.
- ✦ Dopuszcza się rozszerzanie strefy płatnego parkowania, dotyczy to w szczególności śródmieścia funkcjonalnego, ewentualnie posiadających podobną charakterystykę centrów osiedlowych.
- ✦ Przy obszarach mieszkaniowych należy zabezpieczać tereny pod lokalizację wygodnych i bezpiecznych wiat rowerowych.
- ✦ W terenach zabudowy należy dążyć do tworzenia wygodnych i komfortowych dojść do przystanków jako zachęty do korzystania z transportu zbiorowego.
- ✦ Przy nowych inwestycjach należy ustalać wysokość wymaganego wskaźnika stanowisk postojowych dla samochodów i rowerów w tym wspierać budowę zamykanych wiat lub garaży dla rowerów, wraz ze sposobem organizacji tych miejsc w powiązaniu z dostępnością komunikacyjną obszaru.

8. KIERUNKI ROZWOJU TRANSPORTU LOTNICZEGO

- ✦ Należy wspierać rozwój lotniska, jako funkcji mającej wpływ na rozwój gospodarczy miasta i powiązań biznesowych i turystycznych w świecie, Europie i regionie.
- ✦ Należy rozwijać przestrzeń wokół lotniska, która będzie dostosowana do zwiększającej się liczby połączeń lotniczych Wrocławia z innymi miastami w Europie i na świecie.
- ✦ Należy wspierać organizację połączeń podnoszących jakość powiązań transportowych portu lotniczego z centrum miasta, a także z węzłami pozwalającymi dotrzeć do różnych części regionu dolnośląskiego z ominięciem miejskiej sieci ulicznej.
- ✦ Należy wspierać powiązanie portu lotniczego z siecią kolejową.
- ✦ Trasy dojazdu z portu lotniczego do centrum miasta należy tworzyć jako atrakcyjne „bramy do miasta”.
- ✦ Należy zabezpieczyć możliwość funkcjonowania oraz rozwoju Portu Lotniczego Wrocław, wprowadzając niezbędne ograniczenia w zabudowie oraz sposobie zagospodarowania w sąsiedztwie.
- ✦ Należy uwzględnić potrzeby związane z rozwojem infrastruktury lotniskowej.

9. KIERUNKI ROZWOJU TRANSPORTU WODNEGO

- ✦ Należy wspierać rozbudowę drogi wodnej Odry, w tym w szczególności utrzymanie w dobrym stanie technicznym Wrocławskiego Węzła Wodnego.
- ✦ Wskazuje się lokalizacje dla portu rzeczno-odrzyńskiego na Odrze w rejonie Rędzina, marin w basenie Osobowice I i II oraz w basenie dawnego portu węglowego przy ujściu rzeki Oławy.
- ✦ Należy dążyć do utrzymania rezerwy terenu dla portu rzeczno-odrzyńskiego w obszarze istniejącego portu na Kleczkowie, do czasu transformacji energetycznej miasta.
- ✦ wspiera się działania mające na celu nadanie portowi w rejonie Rędzina cech multimodalności.
- ✦ Należy wspierać rozwój portów i marin we wskazanych lokalizacjach, a także rozwój infrastruktury służącej do obsługi jednostek pływających (tj. stacji ładowania, punktów odbioru nieczystości i poboru wody, punktów do tankowania, slipów, miejsc do czasowego cumowania) na całym Wrocławskim Węźle Wodnym, a także na obszarze gmin nadodrzańskich we WrOM.
- ✦ Wspiera się rozwój transportu wodnego przez tworzenie przystani, marin i przystanków jako elementów wzbogacających turystykę wodną w mieście.
- ✦ Należy rozwijać sieć miejsc obsługi technicznej jednostek pływających przy nabrzeżach rzek, uwzględniając specyfikę, charakter oraz wartości przyrodnicze i kulturowe obszaru i jego sąsiedztwa.

10. OGÓLNE ZASADY KSZTAŁTOWANIA INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ

- ✦ W ramach budowy i modernizacji systemu komunikacyjnego należy dążyć do minimalizowania jej negatywnych skutków dla tkanki miejskiej, krajobrazu i środowiska, m.in. szukając rozwiązań niekonwencjonalnych obok standardowych.
- ✦ Należy dążyć do wprowadzania szpalierów drzew i nadawania ulicom charakteru alejowego.
- ✦ Należy dążyć do stosowania w korytarzach ulic rozwiązań retencjonujących wodę opadową w miejscu jej opadu, co pozwoli na minimalizowanie negatywnych skutków miejskiej wyspy ciepła, nawalnych deszczy generujących miejskie powodzie oraz zanieczyszczenia powietrza.
- ✦ Infrastrukturę komunikacyjną w strukturze miejskiej, szczególnie o funkcji mieszkaniowej, należy kształtować bez barier komunikacyjnych i architektonicznych.
- ✦ Należy dążyć do minimalizowania konieczności wprowadzania w korytarzach ulic „sztucznych” elementów ochrony akustycznej, w tym ekranów akustycznych, a w przypadku konieczności wprowadzenia obiektów ochrony akustycznej, stosowania innowacyjnych rozwiązań, projektowania ich jako zielonych i dostosowanie ich formy i gabarytów do charakteru i ukształtowania zagospodarowania obszaru, w obrębie którego przebiega ulica.
- ✦ Należy dążyć do realizowania nowych inwestycji i remontów z zastosowaniem nawierzchni przepuszczalnych oraz z systemami retencji i recyklingu wody opadowej i roztopowej.
- ✦ Należy stosować nawierzchnie dróg dla pieszych i dróg dla rowerów wygodne i bezpieczne dla użytkowników, szczególnie dla osób z ograniczoną mobilnością.

- ✦ Należy dążyć do wprowadzania w obrębie ulic, oprócz podstawowych funkcji komunikacyjnych i związanych z ruchem pieszych i rowerzystów, funkcji rekreacyjnych umożliwiających krótki odpoczynek.
- ✦ W miejscach o ograniczonych możliwościach przestrzennych należy tak planować przestrzeń użytkowaną wspólnie przez pieszych i rowerzystów, aby nie doprowadzać do funkcjonalnych konfliktów.
- ✦ Należy tworzyć infrastrukturę rowerową i infrastrukturę dla pieszych w taki sposób, by zapewniała bezpieczne warunki poruszania się. Istotne jest zapewnienie odpowiedniej nawierzchni, oznakowania, wyposażenia w urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, widoczności trasy i jej otoczenia oraz widoczności rowerzysty i pieszego przez innych uczestników ruchu.

5.6. System błękitno-zielonej infrastruktury

Wrocław jest miastem o wyjątkowej różnorodności krajobrazów, znajdują się tutaj doliny rzek, ogrody przydomowe i działkowe oraz parki i lasy. Największą wartością przyrodniczą odznaczają się wnętrza dolin rzecznych z leżącymi na ich terenie starorzeczami i zbiornikami wodnymi, tereny wodonośne z cennymi zbiorowiskami roślinnymi oraz pozostałości lasów łęgowych i łąkowych. Część tych terenów objęta jest różnorodnymi formami ochrony przyrody (ochrona przyrody obszarowa), co pozwala na zachowanie ich walorów oraz częściowo chroni je przed zainwestowaniem.

W systemie przyrodniczym miasta istotną rolę pełnią tereny zieleni miejskiej, a więc parki, skwery, zieleńce, zieleń osiedlowa i przyuliczna, ogrody działkowe, sady oraz tereny cmentarne, a także tereny leśne będące enklawami zieleni wysokiej na obrzeżach przestrzeni zurbanizowanej. Zieleń miejska, zieleń o różnym stopniu przekształcenia i wzajemnych powiązaniach funkcjonalnych oraz tereny rolnicze są integralną częścią przestrzeni Wrocławia. Zieleń jest równoprawnym lub dominującym elementem struktury przestrzennej miasta, jest kształtowana w myśl zasady zieleni bez granic.

Cele polityki zieleni i środowiska wyznaczone zgodnie z ideą zieleni bez granic to:

- ✦ **ochrona bioróżnorodności** i zwiększanie powierzchni zieleni polegające na dążeniu do poprawy stanu różnorodności biologicznej i powiązania jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym miasta, a także na tworzeniu nowych obszarów zieleni ogólnodostępnej przy zachowaniu ciągłości systemu zieleni w mieście;
- ✦ **kształtowanie zintegrowanych systemów zieleni** zgodnie z ideą błękitno-zielonej infrastruktury zapewniających mieszkańcom lokalne współistnienie, więź, identyfikację i utożsamianie się z miejscem zamieszkania, wzbogacających proces budowania świadomości ekologicznej i zależności między środowiskiem przyrodniczym a zurbanizowanym;
- ✦ budowanie relacji z zielenią poprzez **kształtowanie zieleni atrakcyjnej i dostępnej dla wszystkich** na równorzędnym poziomie z innymi formami zagospodarowania przestrzeni;
- ✦ kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej obowiązków mieszkańców związanych z ochroną walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazowego w mieście;

- ✦ ochrona drzew polegająca na dążeniu do dbałości o integralność i dobrostan drzew podczas procesów inwestycyjnych oraz zachowania jak największej liczby zróżnicowanych gatunkowo drzew, w szczególności starodrzewów o wysokich walorach przyrodniczych oraz o rozmiarach pomnikowych, i zachowania zieleni przyulicznej, w szczególności na obszarach zabudowanych i przeznaczonych do zainwestowania.

Podstawowy system błękitno-zielonej infrastruktury stanowi integralny i równorzędny element zagospodarowania miasta. Na główny jego szkielet składają się: obszary dolin rzecznych (głównych i ich dopływów), doliny mniejszych cieków wodnych o znaczeniu lokalnym, tereny wodonośne, obszar dawnych pól irygacyjnych, tereny objęte obszarowymi formami ochrony przyrody, parki, lasy, ogrody działkowe i sady. Obszary te, wykraczając poza granice miasta, tworzą korytarze ekologiczne oraz system przewietrzania miasta.

System zieleni uzupełniają obszarowe formy zieleni w zabudowanej przestrzeni miasta, które umożliwiają funkcjonowanie miejskich ekosystemów oraz usług z nimi związanych. Zieleń pełni w strukturze miasta wiele kluczowych funkcji: przyrodniczą, klimatyczną, krajobrazową, rekreacyjną, estetyczną i ochronną, m.in. poprzez oczyszczanie powietrza i wody, retencję wody, mitygację i adaptację do skutków zmian klimatu, obniżanie temperatur, zapobieganie powodziom.

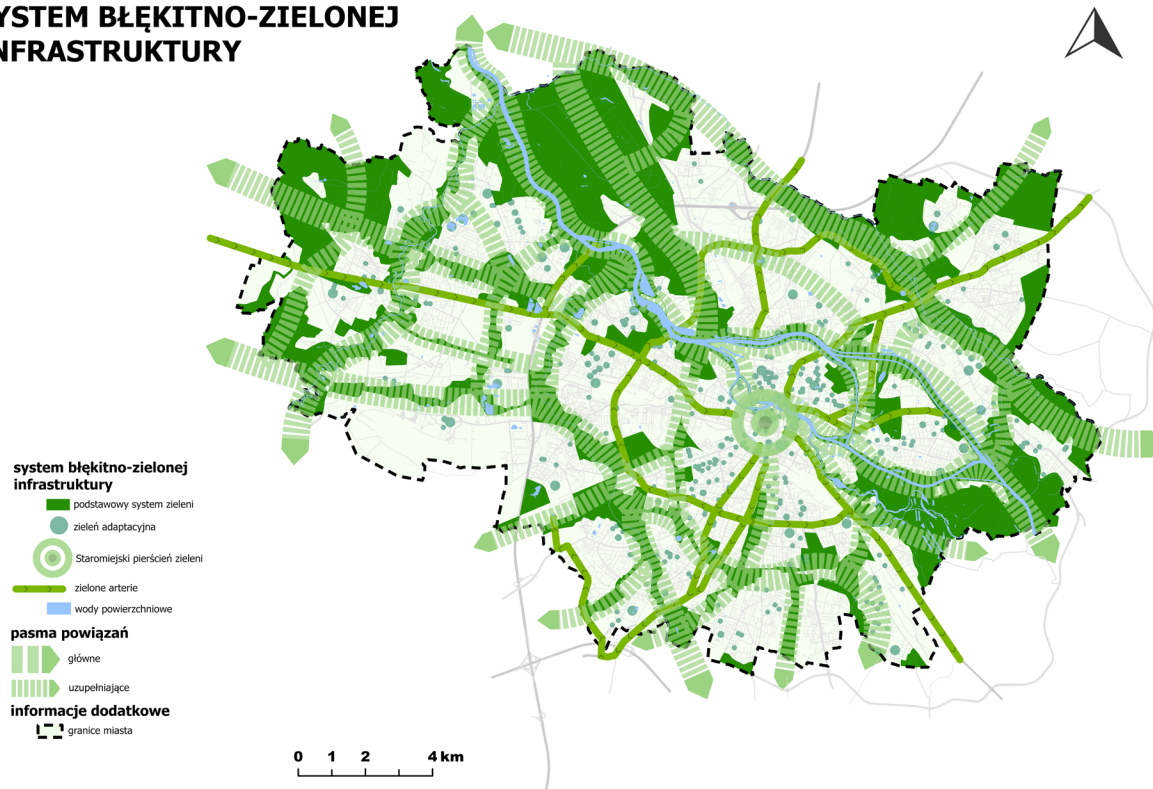
System błękitno-zielonej infrastruktury ma kluczowe znaczenie dla bioróżnorodności miasta, jakości życia i bezpieczeństwa mieszkańców. Błękitno-zielona infrastruktura stanowi również narzędzie w zakresie adaptacji do zmian klimatu, co zostało podkreślone w **Planie adaptacji miasta Wrocławia do zmian klimatu do roku 2030. Główne cele błękitno-zielonej polityki miasta to przede wszystkim zachowanie i pielęgnacja istniejących form zieleni, a także zwiększenie ilości zieleni i budowanie jej ciągłości, wzmocnienie i rozwój bioróżnorodności, budowanie odporności miasta na zmiany klimatu** na podstawie systemu rzeczno-ekologicznego.

Na system zieleni składają się również tereny użytkowane rolniczo w postaci pól uprawnych, użytków zielonych, sadów, a także ogrodów działkowych, które stanowią element systemu żywnościowego miasta i mają ogromny wpływ na budowanie bezpieczeństwa żywnościowego jego mieszkańców. Zgodnie z obowiązującą definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) bezpieczeństwo żywnościowe to sytuacja, w której wszyscy ludzie, przez cały czas, mają ciągły, fizyczny, społeczny i ekonomiczny dostęp do wystarczającej ilości bezpiecznej i właściwej pod względem odżywczym żywności, zaspokajającej potrzeby żywieniowe i spełniającej potrzeby żywieniowe, zapewniającej aktywne i zdrowe życie. **Uwzględnienie bezpieczeństwa żywnościowego w polityce przestrzennej Wrocławia** to wypełnienie zobowiązania, jakie Wrocław przyjął na siebie, podpisując w 2022 roku Pakt Mediolański. Dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kluczowe znaczenie ma dostęp do czystej, zdatnej do spożycia wody, będącej czynnikiem niezbędnym do życia wszystkich istot żywych, w tym człowieka i zwierząt, ale także gwarancją plonów i niezbędnym czynnikiem procesów przetwarzania żywności. Planowanie przestrzenne powinno uwzględniać komponent żywnościowy w każdym obszarze interwencji.

We Wrocławiu system błękitno-zielonej infrastruktury ma charakter pasmowy i dąży do docelowego układu pierścieniowo-klinowego. Pasma błękitno-zielone stanowią silny element struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Główne pasma błękitno-zielone przebiegają wzdłuż dolin rzecznych oraz są tworzone przez klify zieleni wychodzące w kierunku zachodnim i południowym. Główne pasma są dopełnione pasmami uzupełniającymi stanowiącymi łączniki pomiędzy nimi.

Strategia Wrocław 2050

SYSTEM BŁĘKITNO-ZIELONEJ INFRASTRUKTURY

Rysunek 7. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Wydział Klimatu i Energii

Strukturalnie system błękitno-zielonej infrastruktury składa się z podstawowego systemu zieleni, w którego skład wchodzi także Staromiejski Pierścień Zieleni oraz wody powierzchniowe zarówno w postaci rzek głównych wraz z ich dopływami, jak i mniejszych cieków i istotniejszych rowów melioracyjnych oraz zbiorników wodnych, i zieleni adaptacyjnej (skwery, zieleńce, parki kieszonkowe) występującej bezpośrednio w obszarach zurbanizowanych oraz zielonych arterii.

Podstawowy system błękitno-zielonej infrastruktury obejmuje obszary kluczowe z punktu widzenia ochrony wartości przyrodniczych, ochrony korytarzy ekologicznych i bioróżnorodności oraz przewietrzania miasta. Wśród nich najwyższą rangą przyrodniczą odznaczają się wnętrza dolin rzecznych o znaczeniu regionalnym: Odry, Widawy, Bystrzycy, Ślęzy, Oławy, Dobrej, z leżącymi na ich terenie starorzeczami i zbiornikami wodnymi, oraz mniejszych cieków o znaczeniu lokalnym, takich jak m.in.: Ługowina, Kasina, Zielona, Brochówka, Łękawica. Ponadto dużymi wartościami odznaczają się tereny wodonośne z cennymi zbiorowiskami roślinnymi oraz pozostałości lasów łęgowych i grądów. W skład podstawowego systemu błękitno-zielonego także wchodzi lasy, parki, ogrody działkowe. Istotnym elementem tego systemu jest Zielona Sieć Rowerowo-piesza Wrocławia, w tym ciąg zieleni wzdłuż tzw. Promenady Krzyckiej, łączący obwodowo zachodnie i południowe tereny zieleni na obrzeżach śródmieścia. Dla funkcjonowania miasta największe znaczenie ma różnorodność krajobrazów i form zieleni, powiązanie z wodami powierzchniowymi oraz nasycenie zielenią.

Staromiejski Pierścień Zieleni, na który składają się tereny zieleni wzdłuż fosy staromiejskiej z Bastionem Ceglarskim, Wzgórzem Partyzantów (Bastionem Sakwowym), bulwary, parki, ogród botaniczny, zieleni stanowiąca zagospodarowanie wysp na Ostrowie Tumskim. Obszary te stanowią zieleni o wysokich walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych.

Zieleni adaptacyjna, która integruje i stwarza możliwości współistnienia człowieka i przyrody na obszarach zabudowanych, przenika strefy mieszkaniowo-usługowe (MU) o zróżnicowanych stylach zamieszkiwania oraz tereny usługowe i aktywności gospodarczej. Obszary zieleni miejskiej w tym ujęciu stanowią istotny element kształtowania oblicza miasta, podlegający wspólnym zasadom budowania kompozycji przestrzennej oraz estetycznej oprawy zabudowy. Tereny zieleni miejskiej, będąc miejscem i płaszczyzną kontaktów społecznych, stają się przestrzenią integrującą strukturę miasta, wpływają na identyfikację i zapamiętywanie miejsc. Ponadto zastosowanie zieleni w przestrzeni uznaje się za jedno z podstawowych narzędzi budowy i ulepszania struktury miejskiej, które sprzyja podnoszeniu standardów zagospodarowania i urządzania miasta. W strefie zieleni adaptacyjnej wyznacza się: parki, skwery, zieleńce, pojedynczo rosnące drzewa i ich zgrupowania; zieleni przyuliczną, w formie szpalerów i alei, żywopłotów, i zieleni spontaniczną, które pozwalają na funkcjonowanie miejskich ekosystemów oraz usług z nimi związanych. Zieleni adaptacyjna pełni także rolę bufora wypełnionego zielenią przy strefach aktywności gospodarczej (AG). Zieleni towarzysząca tym strefom pełni przede wszystkim funkcję izolacyjną, w mniejszym stopniu wypoczynkową, stanowić ma także oprawę plastyczną zabudowań. Jednym z głównych wyznaczników nowoczesnego zagospodarowania obszarów aktywności gospodarczej jest kształtowanie zieleni z poszanowaniem istniejącego kontekstu i potencjału środowiska naturalnego.

Zielone arterie to najważniejsze ciągi komunikacyjne w kierunku centrum miasta zagospodarowane różnymi formami zieleni. Zazielenienie pasów wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, jezdni, torowisk, pasów rozdziału, przystanków, wysepek, parkingów, zmiana charakteru ulic na zielone aleje ma umożliwić poruszanie się po mieście zielonymi korytarzami. Przestrzeń pasa drogowego ma służyć nie tylko samochodom, ale również być przyjazna pieszym, rowerzystom i jednocześnie wzmacniać funkcje biologiczne miasta. Zieleni nie ma być wyłącznie dodatkiem do infrastruktury, a zaplanowanym elementem i stanowić spójną całość z tkanką miasta. Modernizacja ulic w strefie zamieszkania ma kłaść nacisk na wysoki poziom bezpieczeństwa, wprowadzenie zieleni wysokiej i niskiej, uspokojenie ruchu, atrakcyjność przestrzeni i funkcji komunikacyjnej z priorytetem dla pieszych i rowerzystów, a tworzenie przestrzeni publicznej ma uwzględniać łączenie różnych elementów: ulicy, deptaku, parkingu i miejsca spotkań mieszkańców.

SZCZEGÓŁOWE USTALENIA I REKOMENDACJE

1) BUDOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO ŚRODOWISKA MIEJSKIEGO

- ✦ Należy dążyć do **budowania zrównoważonego miasta**, w którym redukowana jest miejska wyspa ciepła, poprzez odpowiednie kształtowanie błękitno-zielonej infrastruktury oraz zrównoważone gospodarowanie wodami opadowymi.
- ✦ Należy dążyć do realizacji koncepcji 3-30-300 w skali miasta, jak i jednostek urbanistycznych, która oznacza: 3 – czy w odległości promienia 25 m znajdują się min. trzy dojrzałe drzewa, 30 – 30-procentowe pokrycie zielenią danej wydzielonej jednostki urbanistycznej wraz z obszarem w promieniu 1500 m od jej granic, 300 – 300 m dostępności do otwartych ogólnodostępnych terenów zieleni, urządzonych lub umożliwiających swobodną rekreację

(min. 0,5 ha). Realizacja koncepcji 3-30-300 powinna być wdrażana poprzez koncepcje zazieleniania, programy i polityki miejskie, które będą określać ilość, dystrybucję i dostępność zieleni, a także określać sieć interesariuszy.

- ✦ Należy dążyć do tworzenia nowych parków i zieleńców na każdym osiedlu, z uwzględnieniem istniejących walorów przyrodniczych. Kluczowe jest **tworzenie dostępnych przestrzeni w bliskiej odległości od miejsca zamieszkania**, miejsca do aktywizacji lokalnej, co mobilizuje mieszkańców do aktywności. Obiekty mają być przyjazne dla wszystkich grup społecznych.
- ✦ Należy dążyć do rozszczelnienia powierzchni nieprzepuszczalnych i zagospodarowania ich z wykorzystaniem błękitno-zielonej infrastruktury. Głównym celem ma być wprowadzenie zieleni i wody blisko ludzi, w ich codziennym otoczeniu, w miejscach, które mijają na drodze do pracy, pod blokiem, przy przystanku. Są to działania mające duży wpływ na jakość codziennego życia oraz poprawę warunków przyrodniczych, klimatycznych, ekologicznych. Działania te poprawiają komfort termiczny i wilgotnościowy mieszkańców (nasadzenia, mikroretencja, stosowanie przepuszczalnych nawierzchni z ograniczoną kumulacją ciepła).
- ✦ Należy dążyć do wzbogacenia infrastruktury komunikacyjnej o błękitno-zieloną infrastrukturę jako narzędzia do minimalizowania miejskiej wyspy ciepła, skutków miejskich powodzi i suszy oraz zanieczyszczenia powietrza.
- ✦ W ramach błękitno-zielonej infrastruktury należy dążyć do zwiększania lesistości miasta.
- ✦ Należy dążyć do wypracowania zasad rekompensaty związanej z zajęciem powierzchni terenu w obszarach przyrodniczym, hydrologicznym, ekosystemowym.
- ✦ Należy dążyć do **kształtowania zintegrowanych systemów zieleni** zapewniających mieszkańcom lokalne współistnienie, więź, identyfikację i utożsamianie się z miejscem zamieszkania, wzbogacających proces budowania świadomości ekologicznej i zależności między środowiskiem przyrodniczym a zurbanizowanym.
- ✦ Należy dążyć do budowania relacji z zielenią na równorzędnym poziomie z innymi sposobami zagospodarowania przestrzeni, poprzez **kształtowanie zieleni atrakcyjnej i dostępnej dla wszystkich**.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania świadomości społecznej dotyczącej obowiązków mieszkańców związanych z ochroną walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazowego w mieście.
- ✦ Należy zapewnić dojścia piesze i trasy rowerowe umożliwiające mieszkańcom poszczególnych części miasta łatwe dotarcie do pasm zieleni.
- ✦ Należy zapewnić możliwość poruszania się pieszo, rowerem lub drogą wodną wzdłuż pasm zieleni.
- ✦ Należy dążyć do wykorzystania potencjału adaptacyjnego istniejących terenów zieleni spontanicznej (tzw. czwartej przyrody) dla potrzeb mieszkańców z zachowaniem ich bioróżnorodności i z ograniczeniem ingerencji, tak aby zachować cenne siedliska oraz walory przyrodnicze i adaptacyjne tych obszarów.

- ✦ Należy dążyć do **wykorzystania potencjału dolin rzecznych** – zarówno głównych (Odry, Widawy, Ślęzy, Oławy, Bystrzycy), ich dopływów, takich jak: Ługowina, Kasina, Brochówka, Dobra, jak i mniejszych cieków, które mogą służyć do celów rekreacyjno-wypoczynkowych, a także pomóc w gospodarowaniu wodami opadowymi, adaptacji do zmian klimatu, w tym do redukcji miejskiej wyspy ciepła i regulacji mikroklimatu miasta, zachowania bioróżnorodności na obszarach zurbanizowanych. Mniejsze cieki zapewniają połączenia pomiędzy głównymi dolinami oraz realizację sieci powiązań przyrodniczych oraz idee zieleni bez granic, blisko mieszkańców, jednocześnie są kluczowe w adaptacji do zmian klimatu obszarów silnie zurbanizowanych.

2) ZASADY KSZTAŁTOWANIA BŁĘKITNO-ZIELONEJ INFRASTRUKTURY

- ✦ Należy **wzmacniać rozwój błękitno-zielonej infrastruktury i odpowiednie gospodarowanie wodami opadowymi i roztopowymi**. System ten powinien być oparty na terenach naturalnej lub półnaturalnej zieleni, ale także integralny z rozwiązaniami typu NBS (oparte na naturze) w przestrzeniach zurbanizowanych.
- ✦ Należy kontynuować wdrażanie rozwiązań błękitno-zielonej infrastruktury, takich jak: rozszczelnienia nawierzchni, muldy chłonne, ogrody deszczowe, systemy gromadzenia wody opadowej. Należy rozważyć wprowadzenie w planach miejscowych obowiązku realizacji takich rozwiązań oraz kontynuować wyznaczanie w planach miejscowych stref zieleni, drzew do zachowania, szpalerów, a docelowo lokalizacji istotnych obszarów retencyjnych.
- ✦ Należy systematycznie uzupełniać istniejącą infrastrukturę komunikacyjną o rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, jako formy kształtowania ciągłości ekosystemowej.
- ✦ Należy dążyć do tego, aby rozwiązania błękitno-zielonej infrastruktury były integralną częścią każdej inwestycji realizowanej w mieście zarówno publicznej, jak i prywatnej, z poszanowaniem istniejącej zieleni.

3) ZASADY KSZTAŁTOWANIA SYSTEMU PRZYRODNICZEGO

- ✦ Należy dążyć do **tworzenia nowych form ochrony przyrody**, cennych pod względem przyrodniczym, naukowym, społecznym, kulturowym i edukacyjnym.
- ✦ Należy dążyć do ochrony dolin rzecznych i zbiorników wodnych, jako wyróżniających się korytarzy ekologicznych.
- ✦ Należy traktować rzeki, strumienie, cieki i inne akweny, w miarę możliwości poddane renaturalizacji, jako centralne elementy zagospodarowania pasm zieleni.
- ✦ Należy dążyć do wypełnienia terenów należących do systemu błękitno-zielonej infrastruktury formami zieleni pełniącymi funkcje rekreacyjne, klimatyczne, ochronne i krajobrazowe, przede wszystkim parkami, lasami, łąkami rekreacyjnymi, terenami sportowymi, zgodnymi z ich walorami przyrodniczymi. Nadrzędną zasadą powinno być zachowanie różnorodności biologicznej i dobór infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej do walorów przyrodniczych, łącznie z zaniechaniem jej realizacji, jeśli miałyby się ona wiązać ze wzrostem presji na środowisko przyrodnicze.

Strategia Wrocław 2050 FORMY OCHRONY PRZYRODY

formy ochrony przyrody

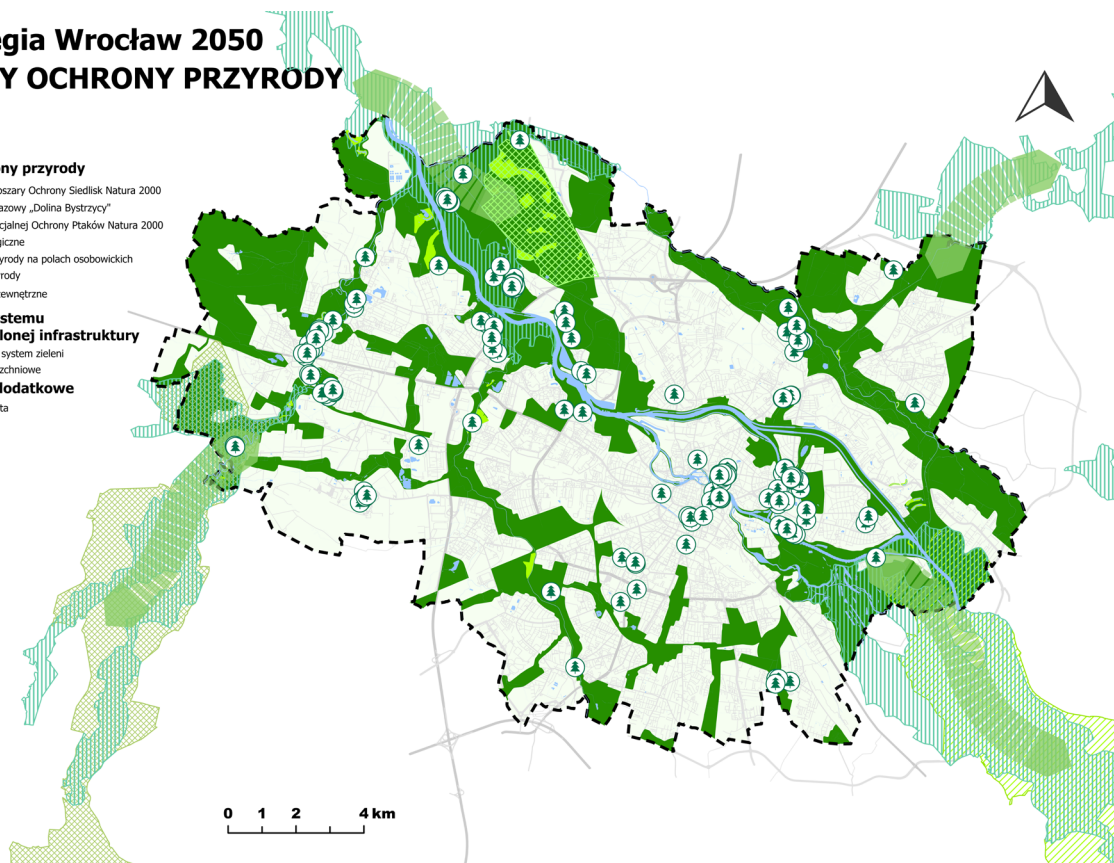
- Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000
- Park Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy”
- Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000
- użytki ekologiczne
- rezerwat przyrody na polach osobowickich
- pomniki przyrody
- powiązania zewnętrzne

elementy systemu błękitno-zielonej infrastruktury

- podstawowy system zieleni
- wody powierzchniowe

informacje dodatkowe

- granice miasta

Rysunek 8. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Wydział Klimatu i Energii, Wydział Środowiska

4) ZASADY KSZTAŁTOWANIA SPÓJNEGO SYSTEMU ZIELENI

- ✦ Należy dążyć do **ciągłości terenów zieleni**, jako elementu mającego nie tylko wartości środowiskowe, ale i stanowiące o zdrowiu psychicznym i fizycznym mieszkańców.
- ✦ Należy dążyć do utrzymania istniejących form zieleni oraz do jej uzupełniania nowymi terenami zieleni, takimi jak: parki, skwery, obszarowe formy zieleni, ogrody działkowe, sady, lasy.
- ✦ Należy dążyć do wykorzystania dolin rzecznych, jako jednej z kluczowych form umożliwiających zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych oraz przewietrzanie miasta.
- ✦ Należy dążyć do **utrzymywania i kształtowania ciągłości systemu w szerokim kontekście przestrzennym, w tym poza granicami miasta.**
- ✦ Należy dążyć do wzmacniania styków i powiązań systemów zieleni we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym, w szczególności poprzez zachowanie ich ciągłości, poprzez:
 - ✧ nieprojektowanie zabudowy osłabiającej ciągłość systemu zieleni w obszarze zieleni dominującej;
 - ✧ kształtowanie terenów zieleni w sposób podkreślający ciągłość korytarzy ekologicznych;
 - ✧ uwzględnianie powiązań systemu zieleni przy opiniowaniu aktów planowania przestrzennego gmin sąsiednich.

- ✦ Należy zwiększać ilość zieleni w przestrzeniach ulicznych i osiedlowych, jako elementów tworzących powiązania pomiędzy podstawowym systemem zieleni.
- ✦ Należy dążyć do zapewnienia dostępu do wszystkich ogrodów działkowych.

5) ZASADY GOSPODAROWANIA WODAMI I WODAMI OPADOWYMI

- ✦ Należy utrzymać spójny system wodny we Wrocławiu, w tym ciągłość cieków wodnych i systemu sieci melioracyjnej.
- ✦ Należy dążyć do zachowania zasobów i zapewnienia wysokiej jakości wód.
- ✦ Należy dążyć do renaturyzacji zdegradowanych dolin rzecznych, szczególnie Ślęzy, Dobrej, Ługowiny i Brochówki, oraz dbałości o stan jakości ich wód.
- ✦ Należy dążyć do wykorzystania pasm zieleni do retencji wód deszczowych i roztopowych oraz retencjonowania niezanieczyszczonych wód opadowych na obszarach zainwestowanych, m.in. poprzez zakładanie zbiorników wodnych i wykorzystywanie wód opadowych do nawadniania terenów zieleni.
- ✦ Należy stosownie **rozwijać systemy retencji deszczowej**, takie jak baseny retencyjne czy zbiorniki na wodę deszczową oraz inwestycje w zielone dachy, co sprzyja zatrzymywaniu wody deszczowej i zmniejsza odpływ powierzchniowy.
- ✦ Należy dążyć do tego, żeby projektowanie przestrzeni i realizacja inwestycji odbywały się z poszanowaniem istniejącego systemu wodnego i systemu melioracyjnego. Powinny być one realizowane w sposób minimalizujący potencjalne konsekwencje w postaci obniżenia poziomu wód gruntowych, przerywania cieków wodnych, uszkodzeń systemów melioracyjnych, niedostatków wody.
- ✦ Należy wzmacniać rolę zbiorników wodnych naturalnych i sztucznych, rowów melioracyjnych oraz innych form retencji wody jako istotnych czynników wpływających na ograniczenie ryzyka suszy na obszarach zurbanizowanych.
- ✦ Należy dążyć do ograniczenia ryzyka powodzi błyskawicznych, poprzez stosowanie rozwiązań, takich jak: muldy chłonne, zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe, rozszczelnienia nawierzchni.
- ✦ Należy dążyć do zachowania istniejących terenów podmokłych oraz w miarę możliwości przywracać do funkcjonalności ekologicznej tereny podmokłe zdegradowane.

6) ZWIĘKSZANIE BIORÓŻNORODNOŚCI

- ✦ Należy chronić i wzmacniać bioróżnorodność oraz zwiększać powierzchnię zieleni.
- ✦ Należy dążyć do zachowania jak największej liczby zróżnicowanych gatunkowo drzew i obszarów zadrzewionych, zwłaszcza starodrzewu oraz zieleni przyulicznej, w szczególności na obszarach zabudowanych i przeznaczonych do zainwestowania.
- ✦ Należy chronić w planach miejscowych istniejące tereny zieleni, w tym w szczególności: zieleni wysokiej, bogatych pod kątem gatunkowym łąk, terenów wód, w szczególności starorzeczy.

- ✦ Należy dążyć do zachowania istniejących form ochrony przyrody.
- ✦ Należy podejmować działania na rzecz utworzenia rezerwatu przyrody na dawnych polach irygacyjnych oraz tworzenia nowych użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych obejmujących zbiorniki wodne (starorzecza) oraz pozostałości innych naturalnych ekosystemów.
- ✦ Zaleca się utrzymywanie populacji owadów zapylających, poprzez sadzenie przyjaznych dla nich gatunków roślin.

7) ZASADY KSZTAŁTOWANIA STREF MIESZKANIOWO-USŁUGOWYCH (MU)

Dla obszarów **stylu zamieszkiwania śródmiejskiego**, należy dążyć do:

- ✦ powiązania zabudowy mieszkaniowej z kompleksami zieleni i obiektami rekreacyjnymi, za pośrednictwem ciągów zadrzewień m.in. wzdłuż ciągów pieszo-rowerowych;
- ✦ podniesienia standardu istniejących oraz urządzenia nowych ogólnodostępnych skwerów, parków i innych form urządzonej zieleni, z urządzeniami rekreacyjnymi, powiązanych zielonymi ciągami pieszymi z zabudową;
- ✦ sytuowania we wnętrzach kwartałów zabudowy zieleni, obiektów i urządzeń sportu i rekreacji;
- ✦ nasycenia obszarów zabudowy śródmiejskiej zielenią wysoką;
- ✦ zachowania historycznie ukształtowanej zieleni w kwartałach zabudowy, uzupełnienia zieleni i podniesienia standardu jej urządzenia w układach przestrzennych o wartości kulturowej;
- ✦ odtwarzania historycznych założeń zieleni;
- ✦ dosadzania drzew, uzupełniania szpalerów, zadrzewień przyulicznych, wymiany zieleni na bardziej długowieczną i estetyczną oraz powiązania terenów zieleni np. ciągami zadrzewień;
- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ lokalizowania zieleni na dachach w postaci ogrodów, zieleni wertykalnej (zielonych ścian i pnączy);
- ✦ wykorzystania istniejącej zieleni do kompozycji nowych założeń zieleni;
- ✦ podkreślania zielenią walorów zabudowy, osi widokowych, miejsc szczególnych, przestrzeni publicznych;
- ✦ tworzenia niedużych obszarów zieleni, w tym tzw. parków czy ogrodów kieszonkowych, na obszarach nieużytkowanych, miejscach po wyburzonych obiektach, we wnętrzach kwartałów;
- ✦ wykorzystania wody opadowej w procesie kreowania terenów zieleni, w celu poprawy wilgotności powietrza, co przyczyni się do przeciwdziałania miejskiej wyspie ciepła;
- ✦ tworzenia tzw. parkletów, czyli wykorzystania pojedynczych miejsc parkingowych do

aranżacji zieleni i miejsca dla pieszych, z wykorzystaniem zieleni w donicach, ale także lokalizowanej na gruncie rodzimym;

- ✦ tworzenia tzw. woonerfów (podwórców miejskich), tzn. przekształcanie ulic w strefy współdzielone z wykorzystaniem zieleni, w tym drzew, krzewów i bylin;
- ✦ wykorzystania zieleni okrywowej na terenach zieleni przyulicznej i osiedlowej, która chroni glebę przed erozją, przegrzaniem i utratą wilgoci, ograniczania rozwoju roślin niepożądanych, wypełniania pustych miejsc pod krzewami i drzewami i stanowi obramowanie dla rabat, a także ma wartość dekoracyjną;
- ✦ tworzenia terenów zieleni o funkcjach biologicznych i hydrologicznych, w postaci zieleni na dachach obiektów usługowych lub parkingowych, zapewniającej warunki do rozwoju dla zwierząt, zatrzymywania wód opadowych, podnoszenia wilgotności powietrza;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory;
- ✦ zazieleniania torowisk tramwajowych.

Dla obszarów **stylu zamieszkiwania kameralnego**, należy dążyć do:

- ✦ utrzymania i podniesienia standardu istniejących oraz urządzenia nowych ogólnodostępnych skwerów, parków i innych form urządzonej zieleni, z urządzeniami rekreacyjnymi, powiązanych ciągami pieszymi z zabudową;
- ✦ zachowywania historycznie ukształtowanej zieleni w kwartałach zabudowy oraz odtwarzania historycznych założeń zieleni, w szczególności w zakresie doboru gatunkowego roślinności;
- ✦ ochrony unikatowych kompozycji zieleni wysokiej i niskiej stanowiącej o walorach krajobrazowych i kulturowych tego obszaru;
- ✦ ochrony terenów parkowych o założeniach historycznych – wzmocnienie ich funkcji kompozycyjnych, kulturowych, krajobrazowych i rekreacyjno-wypoczynkowych;
- ✦ tworzenia silnego powiązania z systemem zieleni wyższego rzędu, w tym terenami otwartymi i nadrzecznymi;
- ✦ powiązania zabudowy mieszkaniowej z kompleksami zieleni i obiektami rekreacyjnymi strefy zieleni dominującej, w tym z zielenią nadrzeczną, za pośrednictwem ciągów zadrzewień wzdłuż ciągów pieszo-rowerowych, zielonych promenad;
- ✦ nasycenia zabudowy zielenią wysoką, w tym uzupełnienia i nasadzenia szpalerów drzew i pasów zieleni wzdłuż ulic;
- ✦ włączenia zbiorników, urządzeń wodnych oraz rzek do układów przestrzennych parków oraz wykorzystania ich do celów rekreacyjnych, sportowych i kompozycyjnych, z uwzględnieniem ich specyfiki i charakteru oraz walorów przyrodniczych i kulturowych;
- ✦ tworzenia nowych terenów zieleni ogólnodostępnej w formie skwerów i zieleńców na terenach o nieustalonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej;

- ✦ wykreowania terenów zieleni ogólnodostępnej w postaci parków, skwerów i zieleńców, z urządzeniami służącymi rekreacji oraz z udziałem zieleni wysokiej dla obszarów projektowanych;
- ✦ konserwacji zieleni osiedlowej, poprawy jakości drzewostanu, poprawy jakości terenów rekreacyjnych, tworzenia wewnątrzosiedlowych przestrzeni publicznych;
- ✦ zachowania historycznie ukształtowanej zieleni w obrębie zabudowy, uzupełnienia zieleni i podniesienia standardu jej urządzenia w układach przestrzennych o wartości kulturowej;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory.

Dla obszarów **osiedlowego stylu zamieszkiwania**, należy dążyć do:

- ✦ ochrony, podniesienia standardu i uzupełniania istniejących oraz tworzenia nowych ogólnodostępnych skwerów i innych form urządzonej zieleni z urządzeniami rekreacyjnymi;
- ✦ wykreowania terenów parkowych w obrębie istniejących i projektowanych osiedli;
- ✦ wykreowania wejść do parków;
- ✦ uzupełniania istniejących terenów zieleni urządzeniami różnicującymi je funkcjonalnie – boiskami trawiastymi, miejscami odpoczynku dla seniorów, „zielonymi klubami” dla młodzieży, integracyjnymi placami zabaw itp.;
- ✦ tworzenia tzw. agri parków lub lasów owocowych, czyli niewielkich obszarów roślinności użytkowej, mogącej stanowić zasób żywnościowy osiedla;
- ✦ powiązania zabudowy mieszkaniowej z kompleksami zieleni i obiektami rekreacyjnymi, np. ciągami zadrzewień;
- ✦ uzupełnienia i nasadzenia szpalerów drzew i pasów zieleni wzdłuż ulic;
- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory.

Dla obszarów **stylu zamieszkiwania osiedli blokowych**, należy dążyć do:

- ✦ ochrony i podniesienia standardu terenów zieleni istniejących osiedli, zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem;
- ✦ uzupełniania istniejących terenów zieleni urządzeniami różnicującymi je funkcjonalnie – boiskami trawiastymi, miejscami odpoczynku dla seniorów, „zielonymi klubami” dla młodzieży, integracyjnymi placami zabaw itp.;
- ✦ wykreowania na terenach o nieustalonej strukturze funkcjonalno-przestrzennej nowych terenów zieleni ogólnodostępnej w formie skwerów i zieleńców;
- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ uzupełnienia i nasadzenia szpalerów drzew i pasów zieleni wzdłuż ulic, tworząc kompozycyjnie hierarchiczny układ alei;

- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory;
- ✦ powiązania zabudowy mieszkaniowej z kompleksami zieleni i obiektami rekreacyjnymi strefy zieleni dominującej za pośrednictwem ciągów zadrzewień wzdłuż ciągów pieszo-rowerowych oraz kreowania zielonych promenad;
- ✦ uzupełnienia nasadzeń drzew na zieleńcach międzyblokowych dostosowanych skalą do zabudowy; tworzenia tzw. parków czy też ogrodów kieszonkowych, czyli niedużych obszarów zieleni.

Dla obszarów **małomiasteczkowego stylu zamieszkiwania**, należy dążyć do:

- ✦ stworzenia wewnętrznego systemu zieleni opartego na historycznym układzie przestrzennym z wyróżnionym miejscem centralnym;
- ✦ zachowania i odtwarzania historycznych układów zieleni, w szczególności towarzyszącej przestrzeniom publicznym;
- ✦ rozwinięcia i ucytelnienia powiązań pomiędzy większymi obszarami zieleni położonych na obrzeżach a obszarami zabudowy;
- ✦ alejowego kształtowania układów komunikacyjnych, jako ważnego elementu kompozycyjnego podkreślającego charakter małomiasteczkowy;
- ✦ podniesienia standardu i uzupełniania istniejących skwerów i innych form zieleni urządzonej ogólnodostępnej;
- ✦ wykreowania nowych terenów zieleni ogólnodostępnej w formie skwerów i zieleńców;
- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory;
- ✦ tworzenia tzw. agri parków lub lasów owocowych, czyli niewielkich obszarów roślinności użytkowej, mogącej stanowić zasób żywnościowy osiedla.

Dla obszarów **indywidualnego stylu zamieszkiwania**, należy dążyć do:

- ✦ wykreowania terenów zieleni ogólnodostępnej, w szczególności na terenach o nieustalonej jeszcze strukturze funkcjonalno-przestrzennej;
- ✦ tworzenia ciągów pieszo-rowerowych w formie alei, przecinających zespoły zabudowy;
- ✦ powiązania zabudowy mieszkaniowej z kompleksami zieleni i obiektami rekreacyjnymi strefy zieleni dominującej za pośrednictwem ciągów zadrzewień i alei wzdłuż ciągów pieszo-rowerowych;
- ✦ kreowania zielonych promenad;
- ✦ podniesienia standardu i uzupełniania istniejących skwerów i innych form zieleni urządzonej ogólnodostępnej;

- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ uzupełnienia i nasadzenia szpalerów drzew i pasów zieleni wzdłuż ulic;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory;
- ✦ tworzenia ciągów pieszo-rowerowych przez ogrody działkowe, które występują lub graniczą z indywidualnym stylem zamieszkiwania.

Dla obszarów **sielskiego stylu zamieszkiwania**, należy dążyć do:

- ✦ zachowania dawnych układów zieleni towarzyszącej historycznej zabudowie, podkreślającej charakter wiejskiego układu urbanistycznego;
- ✦ rozwinięcia i uczytelnienia powiązań pomiędzy terenami dolin rzecznych i zwartych kompleksów leśnych a obszarami zabudowy;
- ✦ podniesienia standardu i uzupełniania istniejących skwerów i innych form zieleni urządzonej ogólnodostępnej;
- ✦ wykreowania nowych terenów zieleni ogólnodostępnej w formie skwerów i zieleńców;
- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory.

Dla obszarów **mozaikowego stylu zamieszkiwania**, należy dążyć do:

- ✦ kreowania terenów zieleni, jako elementu spajającego niejednorodność zagospodarowania;
- ✦ kreowania obszarów zieleni kompozycyjnie wielopiętrowej, w szczególności w obszarach przenikania się zróżnicowanych pod względem formy zespołów zabudowy;
- ✦ wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do celów rekreacyjnych, sportowych i dekoracyjnych, z uwzględnieniem ich charakteru i specyfiki oraz walorów przyrodniczych i kulturowych;
- ✦ wykreowania terenów parkowych w obrębie istniejących i projektowanych osiedli;
- ✦ wykreowania wejść do parków i większych obszarów zieleni;
- ✦ ochrony, podniesienia standardu i uzupełniania istniejących oraz tworzenia nowych ogólnodostępnych skwerów i innych form urządzonej zieleni z urządzeniami rekreacyjnymi;
- ✦ powiązania zabudowy mieszkaniowej z kompleksami zieleni i obiektami rekreacyjnymi, np. ciągami zadrzewień;
- ✦ uzupełnienia i nasadzenia szpalerów drzew i pasów zieleni wzdłuż ulic;
- ✦ ograniczania dogęszczania zabudowy kosztem terenów zieleni;
- ✦ zachowania jak największej liczby drzew, w szczególności wiekowych okazów dendroflory;
- ✦ tworzenia tzw. agri parków lub lasów owocowych, czyli niewielkich obszarów roślinności użytkowej, mogącej stanowić zasób żywnościowy osiedla.

8) ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Na obszarach przestrzeni publicznych należy dążyć do:

- ✦ zwiększania liczby drzew i powierzchni zieleni oraz tzw. małej retencji;
- ✦ rozwijania spójnego systemu informacji przestrzennej o powiązaniach między różnymi typami przestrzeni publicznych, w tym w szczególności lokalnymi ośrodkami usługowymi oraz trasami prowadzącymi przez tereny zieleni;
- ✦ zwiększania roli zieleni, nasadzeń drzew oraz przekształcania fragmentów jezdni i chodników na powierzchnie przepuszczalne;
- ✦ zwiększania roli zieleni w celu wzmacniania atrakcyjności zabudowy przylegającej do przestrzeni publicznych.

9) ZASADY KSZTAŁTOWANIA STREF AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ (AG)

W strefach aktywności gospodarczej należy dążyć do:

- ✦ integracji funkcji reprezentacyjnej z funkcjami hydrologicznymi i klimatycznymi;
- ✦ oddzielenia obiektów przemysłowo-magazynowych od terenów mieszkaniowych zielenią izolacyjną, w tym urządzenia pasów zieleni wielopiętrowej;
- ✦ wykorzystania rzek, cieków i zbiorników wodnych do celów kompozycyjnych i nadania im funkcji rekreacyjnych, z uwzględnieniem ich specyfiki i charakteru oraz wartości przyrodniczych i kulturowych;
- ✦ nasadzenia szpalerów drzew i pasów zieleni wzdłuż ulic wewnątrz obszarów;
- ✦ wykreowania zielonych przejść, zwłaszcza na ich styku z dominującym systemem zieleni, ale także w celu zapewnienia powiązań ekologicznych z obszarami nadrzecznymi i leśnymi, uzupełnienia zieleni i podniesienia standardu jej urządzenia.

5.7. Bezpieczeństwo i infrastruktura techniczna

Działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa prowadzone są m.in. w zakresie utrzymania porządku publicznego i obronności, bezpieczeństwa energetycznego, mieszkaniowego, przeciwpowodziowego, dostępu do wody i żywności, gospodarowania odpadami czy odbiorem ścieków. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa ma fundamentalne znaczenie w wyznaczaniu kierunków polityki przestrzennej.

Jednym z podstawowych założeń Strategii Wrocław 2050 jest **dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej**. Kluczowe dla realizacji tego założenia będzie rozbudowanie i modernizowanie istniejącej oraz tworzenie nowej infrastruktury technicznej. Ważne są i będą inwestycje służące efektywnemu gospodarowaniu energią oraz szerszemu wykorzystaniu energii pochodzącej ze źródeł niskoemisyjnych. Wzmocni to proces budowania autonomii energetycznej Wrocławia opartej na rozwiązaniach zarządczych, systemowych i technologicznych. W wymiarze przestrzennym osiągnięcie neutralności klimatycznej skupia się wokół: budownictwa, transportu, infrastruktury energetycznej, gospodarki komunalnej i odpowiedniego zagospodarowania terenów.

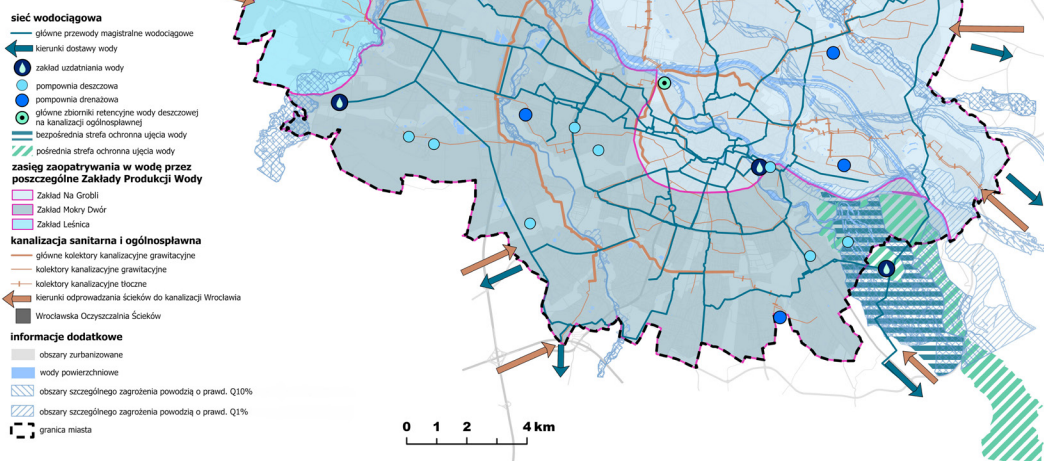
Mając na uwadze horyzont czasowy strategii, należy dążyć do przekształcenia miasta w **strefę wolną od węgla**, zapewniając mieszkańcom dostęp do pewnej, czystej, zrównoważonej i niedrogiej energii. Produkcja energii z niskoemisyjnych źródeł (OZE) powinna mieć coraz bardziej istotny udział w ogólnym bilansie energetycznym miasta oraz regionu, stanowiąc istotny element zrównoważonego rozwoju oraz przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego. Niezależnie od rozproszonych źródeł energii, w chwili powstania niniejszej strategii, źródłem zasilania miejskiego systemu ciepłowniczego Wrocławia są elektrociepłownie (EC), EC Wrocław i EC Czechnica oraz EC Zawidawie.

Strategicznym i podstawowym zadaniem gminy Wrocław jest **zaopatrzenie w wodę**. System ujmowania i uzdatniania wody we Wrocławiu jest układem złożonym, pozwalającym na elastyczne dostosowanie do potrzeb i warunków, w tym sytuacji kryzysowych i awaryjnych. System zaopatrzenia w wodę składa się z ujęć wody (pompownie wody powierzchniowej, pompownie wody infiltracyjnej, tereny wodonośne), trzech zakładów produkcji wody (ZPW), stacji uzdatniania wody oraz obiektów sieciowych. ZPW Na Grobli zaopatruje głównie mieszkańców centrum i północno-wschodniej części Wrocławia, a ZPW Mokry Dwór mieszkańców południowo-wschodniej, południowej i częściowo zachodniej części Wrocławia. W ramach działań na rzecz dywersyfikacji źródeł wody nowy zakład produkcji wody ZPW Bystrzyca na terenie osiedla Jerzmanowo, korzystać będzie z zasobów wód podziemnych zlokalizowanych w zbiorniku wód podziemnych Bogdaszowice.

System kanalizacyjny Wrocławia składa się z sieci kanalizacyjnej, przepompowni ścieków, Wrocławskiej Oczyszczalni Ścieków Janówek (WOŚ Janówek). Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni systemem sieci rozdzielczych i ogólnospławnych (w tym kolektorów: Odra, Ślęza, Bystrzyca, Kolektor Południowy, Kolektor Północny) oraz przepompowni. Planowane jest rozbudowanie WOŚ Janówek. Miejski system gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi tworzą znajdujące się na terenie miasta: sieć kanalizacji deszczowej i drenażowej oraz sieć kanalizacji ogólnospławnej wraz z urządzeniami, pompownie wód deszczowych i drenażowych, pompownie ścieków ogólnospławnych, urządzenia do retencjonowania i infiltracji wód opadowych, i inne urządzenia małej retencji oraz systemy gospodarowania wodami opadowymi.

Równie istotny jak system zaopatrzenia w wodę jest **system żywnościowy miasta**. W dobie zmian klimatycznych, niestabilnej i nieprzewidywalnej sytuacji geopolitycznej oraz realnych zagrożeń przerwania łańcuchów dostaw, produkcję i zaopatrzenie mieszkańców w żywność należy traktować jako jeden z podstawowych warunków funkcjonowania miasta.

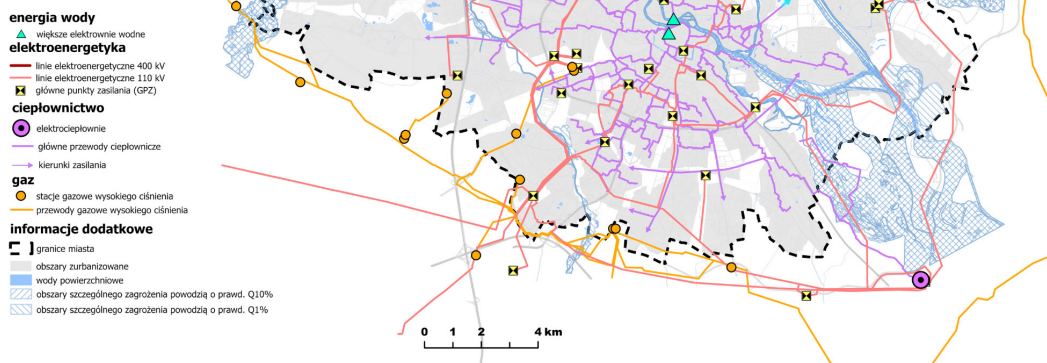
Strategia Wrocław 2050 BEZPIECZEŃSTWO PRZECIWPOWODZIOWE I INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWO- KANALIZACYJNA

Rysunek 9. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Biuro Zrównoważonej Mobilności, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji

Strategia Wrocław 2050 ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I ENERGIĘ

Rysunek 10. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Biuro Zrównoważonej Mobilności, Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, na podstawie Planu Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe dla obszaru gminy Wrocław

SZCZEGÓŁOWE USTALENIA I REKOMENDACJE

1) BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I NIEZBĘDNA INFRASTRUKTURA

- ✦ Należy dążyć do zabezpieczania obszarów na rzecz **dywersyfikacji źródeł energii**, w tym zwiększenia udziału produkcji energii z niskoemisyjnych źródeł energii (OZE).
- ✦ W zakresie urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW, należy stworzyć możliwości ich lokalizowania na terenach i obiektach w mieście w celu wykorzystania energii słonecznej i jej magazynowania, o ile ich lokalizacja będzie poddana konsultacjom społecznym oraz nie będzie istotnie naruszać dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
- ✦ W zakresie możliwości wykorzystania innych źródeł energii OZE niż energia słoneczna i biogaz, należy każdorazowo poddać planowane przedsięwzięcie analizie możliwości lokalizacji stosowanej infrastruktury i ewentualnych konfliktów społeczno-przestrzennych.
- ✦ Należy dążyć do prowadzenia polityki przestrzennej opartej na bilansie energetycznym gminy i zmniejszaniu wytwarzania śladu węglowego, ze szczególnym uwzględnieniem dostępności infrastruktury, możliwości gospodarowania przestrzenią, kosztów społecznych oraz zasobów środowiska naturalnego.
- ✦ Należy dążyć do optymalnego wykorzystania gminnych nieruchomości na montaż urządzeń wytwarzających energię z OZE.
- ✦ Należy dążyć do realizowania budownictwa o niskiej emisyjności i energochłonności, ze szczególnym naciskiem na wprowadzanie tego typu realizacji w budynkach publicznych.
- ✦ Należy dążyć do poprawy efektywności energetycznej budynków nowych oraz w istniejącym w zasobie gminnym i prywatnym na etapie projektowania i modernizacji.
- ✦ Należy dążyć do wykorzystywania w budownictwie technologii i rozwiązań proekologicznych, uwzględniających oszczędność i ponowne użycie materiałów budowlanych. Należy zabezpieczyć w procesach planistycznych tereny przeznaczone pod systemy wytwarzające energię z OZE, a także w miarę możliwości pod korytarze energetyczne związane z sieciami dystrybucyjnymi i przesyłowymi.
- ✦ Należy dążyć do nawiązania współpracy z gminami WrOM w zakresie polityki przestrzennej i infrastruktury w celu wypracowania koniecznych działań na rzecz zero- i niskoemisyjnych źródeł energii oraz budowania autonomii energetycznej (m.in. klastry gminne, farmy pv, energia z wiatru i wody, magazynowanie energii, ciepło odpadowe z przemysłu i IT, wspólne grupy zakupowe).

2) GOSPODARKA ODPADAMI I NIEZBĘDNA INFRASTRUKTURA

- ✦ Należy dążyć do poprawy wyposażenia miasta w instalacje gospodarki odpadami, kontynuowania selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w tym zwiększenia liczby punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, tj. wyznaczenia kolejnych miejsc zbiórki odpadów komunalnych i niebezpiecznych.

- ✦ Należy dążyć do poprawy wyposażenia miasta w instalacje gospodarki odpadami w zakresie rozbudowy istniejących i budowy nowych sortowni odpadów, stacji przetwarzających i rozbudowy innych, np. kompostowni, biogazowni.
- ✦ Należy poprawić poziom recyklingu odpadów.
- ✦ Należy dążyć do wykorzystania energii z ciepła odpadowego w przemyśle, usługach i obiektach miejskich.
- ✦ Należy dążyć do wyznaczenia rezerwy terenowej w rejonie Janówka i w innych częściach miasta na magazynowanie odpadów powstałych w wyniku wypadków, zdarzeń losowych i klęsk żywiołowych.
- ✦ Należy dążyć do lokalizowania obiektów związanych z gospodarką odpadami w miejscach o dobrej dostępności komunikacyjnej, minimalizując konflikty z obszarami o funkcji mieszkaniowo-usługowej.

3) ZABEZPIECZENIE DOSTĘPU DO WODY PITNEJ I INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA

- ✦ Należy dążyć do dywersyfikacji źródeł wody pitnej, w tym zaleca się budowę nowego zakładu produkcji wody w rejonie osiedla Jerzmanowo oraz innych uzasadnionych lokalizacjach.
- ✦ Należy stwarzać możliwości przestrzenne na rzecz rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę oraz identyfikować alternatywne rozwiązania na rzecz produkcji wody pitnej.
- ✦ Należy zabezpieczać i chronić wszystkie istniejące ujęcia wody, w tym rozproszone.
- ✦ Należy rozwijać sieć systemu kanalizacji, w tym rozbudować Wrocławską Oczyszczalnię Ścieków na Janówku.

4) BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCIOWE I NIEZBĘDNA INFRASTRUKTURA

- ✦ Należy stworzyć i wdrażać **politykę żywnościową dla miasta**.
- ✦ Należy dążyć do ochrony ogrodów działkowych jako rezerwy o dużym potencjale produkcji żywności.
- ✦ Należy wspierać powstawanie i rozwój farm miejskich oraz innych miejsc umożliwiających uprawy żywności, np. ogrodów społecznych czy tzw. agri parków.
- ✦ Należy dążyć do zabezpieczenia w aktach planowania przestrzennego rezerwy gruntów przeznaczonych pod uprawy rolne i ogrodnicze, w tym ogrodów działkowych i sadów.
- ✦ Należy dążyć do zabezpieczenia w aktach planowania przestrzennego terenów na potrzeby rynków hurtu rolno-spożywczego w mieście oraz miejsc handlu na osiedlach.
- ✦ Należy dążyć do zabezpieczenia rezerw terenu pod infrastrukturę związaną z zabezpieczeniem łańcuchów dostaw żywności.

5) BEZPIECZEŃSTWO PRZECIWPOWODZIOWE, GOSPODAROWANIE WODAMI OPADOWYMI I NIEZBĘDNA INFRASTRUKTURA

- ✦ Należy rozwijać system gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi jako element błękitno-zielonej infrastruktury.
- ✦ Należy rozwijać system retencyjny jako integralny element rozwoju przestrzennego obszarów zabudowanych i terenów zieleni.
- ✦ Należy dążyć do zwiększania obszarów zieleni wysokiej, w tym podnoszenia lesistości, zwiększających retencyjność.
- ✦ Należy przeciwdziałać nadmiernemu uszczelnieniu podczas zagospodarowywania powierzchni, przez minimalizowanie nawierzchni nieprzepuszczalnych, w tym rozszczelnianie powierzchni utwardzonych.
- ✦ Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią należy dążyć do nielokalizowania trwałej zabudowy, z wyjątkiem obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, drogi wodnej oraz wyposażenia terenów rekreacyjnych i sportowych.

6) OBRONA CYWILNA I NIEZBĘDNA INFRASTRUKTURA

- ✦ Należy dążyć do zabezpieczenia rezerw terenu dla rozwoju niezbędnej infrastruktury krytycznej, w tym budowli ochronnych.
- ✦ Należy kształtować zabudowę i zagospodarowanie przestrzeni w sposób minimalizujący negatywny wpływ realizacji inwestycji na obszary związane z pozyskiwaniem wody pitnej.
- ✦ Należy dążyć do stworzenia w obiektach gminnych i innych elastycznych przestrzeni związanych z obronnością czy sytuacjami kryzysowymi.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania przestrzeni publicznych na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

7) BEZPIECZEŃSTWO MIESZKANIOWE W ZAKRESIE DOSTĘPNOŚCI MIESZKAŃ I ZASPOKAJANIA POTRZEB MIESZKANIOWYCH

- ✦ Należy dążyć do pobudzenia komercyjnego sektora mieszkaniowego poprzez rozwiązania kształtujące dostępność uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe jedno- i wielorodzinne oraz aktywną politykę inwestycyjną miasta w zakresie mieszkalnictwa.
- ✦ Należy dążyć do wzrostu udziału społecznego mieszkalnictwa czynszowego (nowego budownictwa, obiektów przeznaczonych do remontów i modernizacji) w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych grup wykluczonych przez komercyjny i komunalny rynek mieszkaniowy, w tym w szczególności osób aktywnych zawodowo, których dochody z jednej strony są zbyt wysokie, aby ubiegać się o najem mieszkań komunalnych, z drugiej zbyt niskie, by móc skorzystać z komercyjnej oferty rynku mieszkaniowego (luka czynszowa).
- ✦ Należy dążyć do poszukiwania, kreowania i wykorzystania dostępnych instrumentów finansowych i niefinansowych wspierających budownictwo mieszkaniowe o charakterze społecznym.

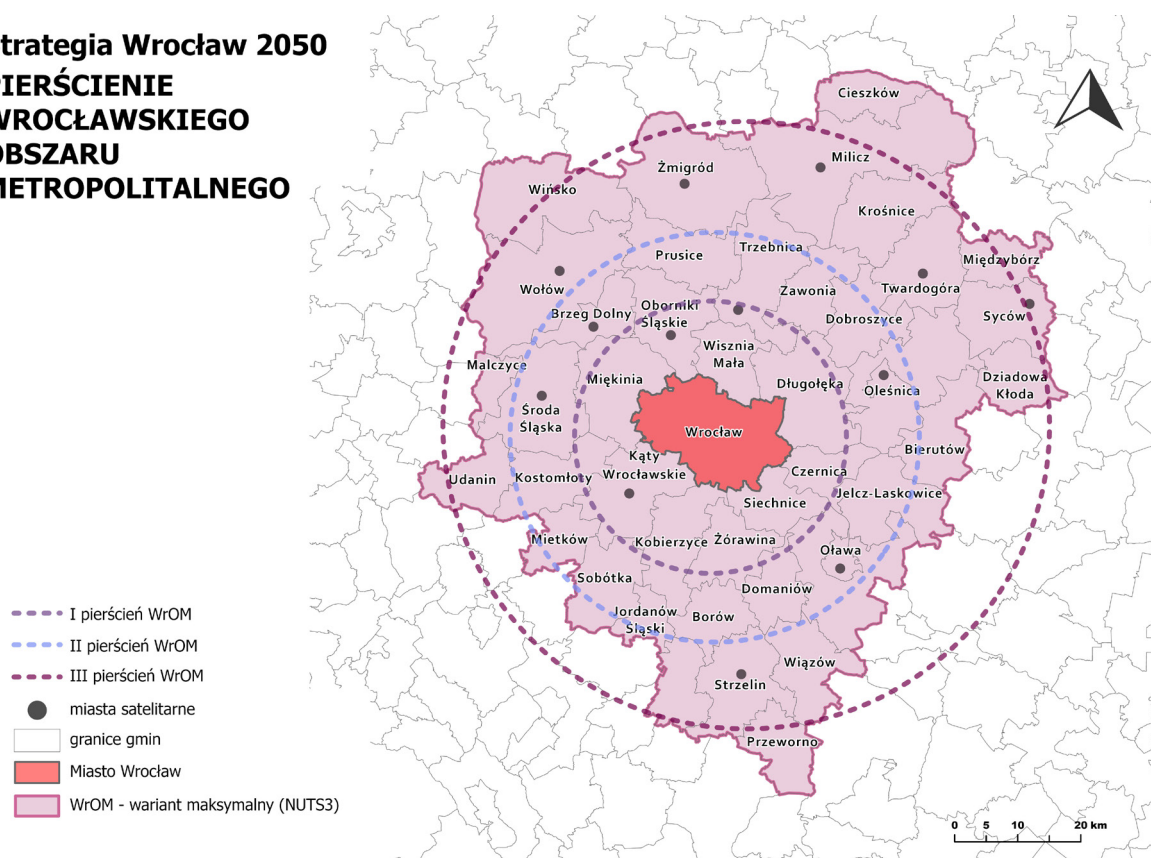
- ✦ Należy prowadzić aktywną politykę mieszkaniową poprzez skoordynowane działania edukacyjno-informacyjne, w celu poszerzania wiedzy o dostępnych możliwościach finansowania inwestycji mieszkaniowych.

5.8. Wrocławski Obszar Metropolitalny (WrOM)

Jest jednym z kluczowych obszarów w systemie osadniczym Polski, odgrywającym wiodącą rolę w rozwoju Dolnego Śląska, a **jego rdzeniem jest Wrocław**. Idea granic WrOM opiera się na trzech pierścieniach wokół Wrocławia. Największym obszarem obejmującym terytorialne **44 gminy** jest Wrocławski Obszar Metropolitalny (trzeci pierścień). Najbliższe sąsiedztwo Wrocławia to pierwszy pierścień, drugi pierścień natomiast to gminy satelitarne miast Wrocławia wraz z ich otoczeniem.

Strategia Wrocław 2050

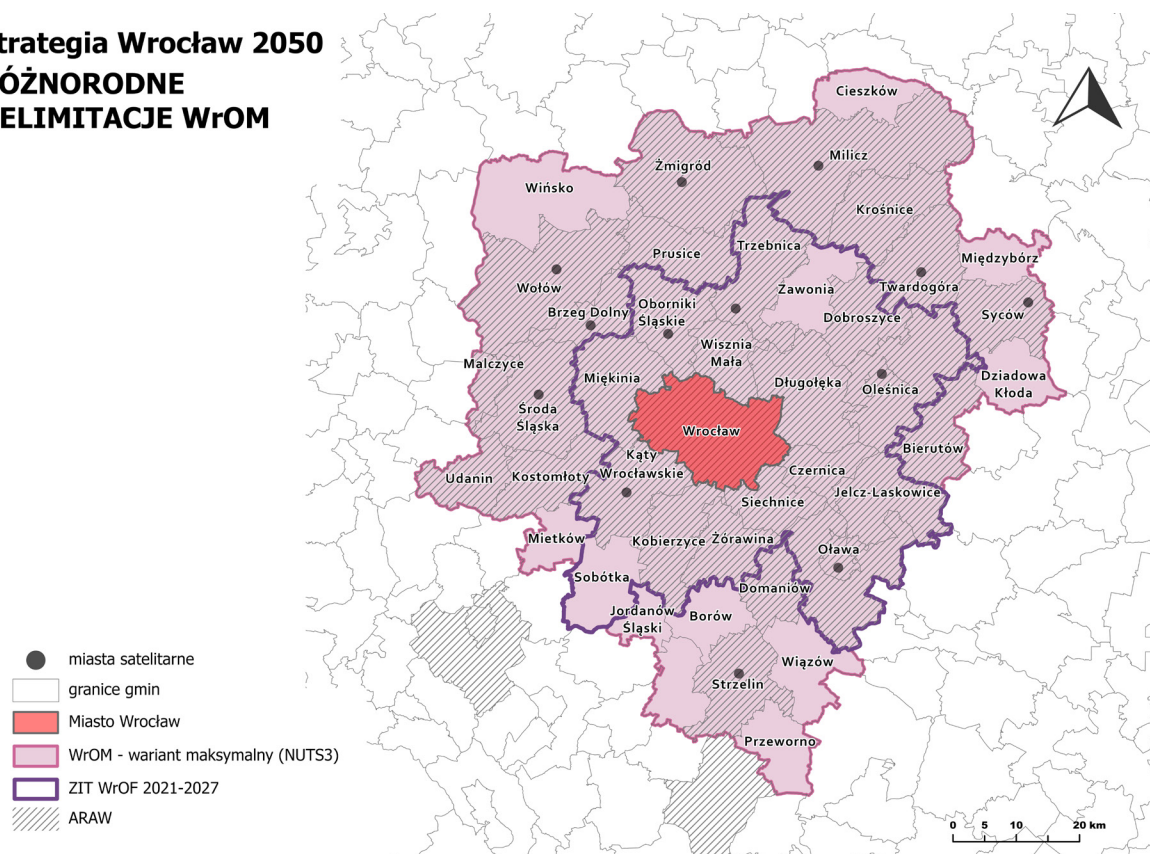
PIERŚCIENIE WROCŁAWSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO

Rycina 7. Pierścienie WrOM

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa
Dolnośląskiego przyjętego uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego

Strategia Wrocław 2050 RÓŻNORODNE DELIMITACJE WrOM

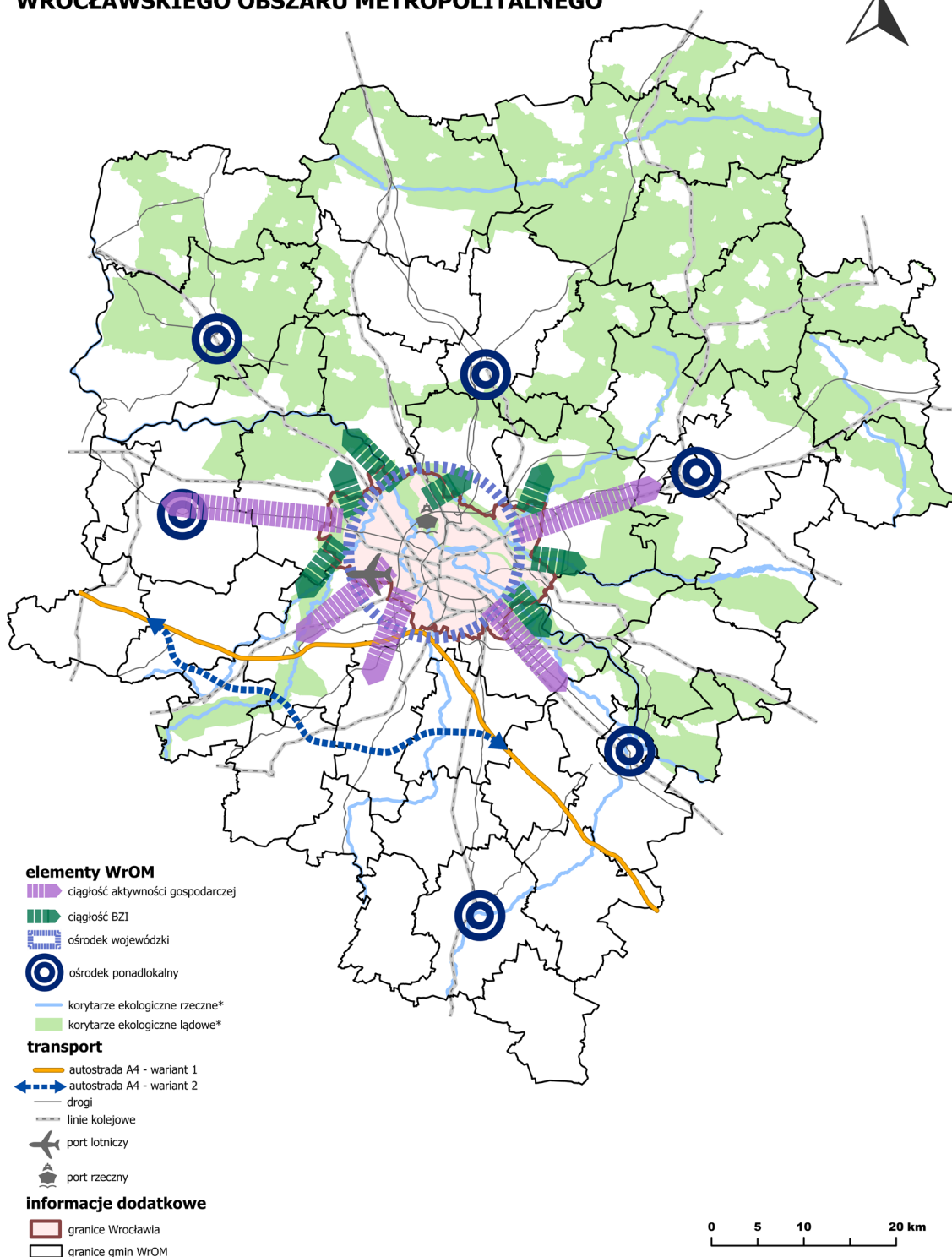
Rycina 8. Różnorodne delimitacje WrOM

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

WrOM posiada szereg powiązań, w tym międzynarodowych, z ośrodkami regionalnymi, krajowymi i europejskimi. Prowadzenie polityki przestrzennej Wrocławia, będącego rdzeniem obszaru metropolitalnego, nie może odbywać się bez poszanowania celów rozwoju gmin w bezpośrednim sąsiedztwie i regionie oraz wymaga współpracy, aby wypracować spójne kierunki rozwoju i powiązania funkcjonalne, w tym przyrodnicze, komunikacyjne i społeczno-gospodarcze.

Współpraca z gminami i powiatami z Dolnego Śląska realizowana jest w różnych formatach i obszarach. W wymiarze sformalizowanym odbywa w ramach: Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027 (ZIT WrOF 2021–2027), Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej S.A. (ARAW), Stowarzyszenia Aglomeracji Wrocławskiej (StAW).

Strategia Wrocław 2050 POWIĄZANIA WROCŁAWIA Z GMINAMI WROCŁAWSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO

Rysunek 11. modelu

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta

*na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego
przyjętego uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego

SZCZEGÓŁOWE USTALENIA I REKOMENDACJE

Wszelkie ustalenia i rekomendacje w zakresie kierunków polityki przestrzennej WrOM wskazują intencje, co do kształtowania obszarów współpracy i zasad określających kierunki działań.

Główne cele tej polityki obejmują ciągłe wzmacnianie spójności przestrzenno-funkcjonalnej, współpracy społeczno-gospodarczej i realizacji celów na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru metropolitalnego. Kluczowy jest również rozwój konkurencyjnej pozycji Wrocławia i gmin sąsiednich na tle krajowym oraz międzynarodowym, a także stałe podnoszenie jakości życia mieszkańców.

Najistotniejszymi obszarami współpracy powinny być: planowanie przestrzenne, mobilność i transport, tereny zieleni i ich ciągłość, aktywność gospodarcza, działalność badawczo-rozwojowa i szkolnictwo wyższe, jakość środowiska, powietrza i życia, bezpieczeństwo publiczne, w tym dostęp do wody i żywności, infrastruktury technicznej. **W ramach wymienionych obszarów współpracy należy wzmocnić działania na rzecz metropolitalnych rozwiązań legislacyjnych oraz tworzenia różnych formatów współpracy.**

Zakres współpracy dotyczy przede wszystkim wskazania zasad kształtowania styków obszarów o różnych funkcjach, a także działania na rzecz efektywnego i skutecznego kształtowania i zarządzania infrastrukturą techniczną i usługami publicznymi.

1) PLANOWANIE PRZESTRZENNE NA TZW. STYKACH GMIN

- ✦ Należy dążyć do kształtowania spójnych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych na granicach gmin, zapewniających w szczególności ciągłość obszarów zieleni oraz niekonfliktowych powiązań obszarów mieszkaniowych i aktywności gospodarczej.
- ✦ Należy dążyć do **opracowania strategii i polityk sektorowych**, w delimitacji zapewniającej optymalną współpracę międzygminną.

2) USŁUGI

- ✦ Należy dążyć do zapewnienia warunków do rozwoju stref: usług kultury, usług ochrony zdrowia, w tym opieki senioralnej, ośrodków naukowych i naukowo-badawczych, w formie wielofunkcyjnych i elastycznie funkcjonujących obszarów.
- ✦ Należy dążyć do zapewnienia warunków do rozwoju współpracy i sieciowania się obszarów nauki, biznesu, kultury, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych w wymiarze metropolitalnym, regionalnym i międzynarodowym.

3) CIĄGŁOŚĆ SYSTEMU BŁĘKITNO-ZIELONEJ INFRASTRUKTURY

- ✦ Należy dążyć do kształtowania spójnej polityki w zakresie błękitno-zielonej infrastruktury, zapewniającej ciągłość terenów zieleni, gwarantującej przewietrzanie oraz wysoką jakość życia, obejmującej działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu i wzmocnienia naturalnej retencji.
- ✦ Należy dążyć do rozwoju bioróżnorodności, w tym także prowadzić działania mające na celu renaturyzację wybranych rzek i cieków wodnych.

4) ZINTEGROWANY TRANSPORT

- ✦ Należy dążyć do kształtowania spójnego systemu transportowego – zapewnienia ciągłości korytarzy komunikacyjnych, w tym: drogowych, rowerowych i pieszych oraz integracji systemów transportu na rzecz zrównoważonej mobilności miejskiej i aglomeracyjnej.
- ✦ Planowanie nowych korytarzy komunikacyjnych należy podporządkowywać spójnemu kształtowaniu polityki mobilności w obszarze funkcjonalnym.
- ✦ Należy wspierać rozwój sieci dróg o znaczeniu krajowym, w tym autostrad i dróg ekspresowych.
- ✦ Należy wspierać działania na rzecz wypracowania nowego przebiegu korytarza autostrady A4 w obrębie obszaru funkcjonalnego i Wrocławia.
- ✦ Należy aktywnie działać na rzecz wprowadzania rozwiązań integrujących zrównoważoną mobilność na poziomie obszaru funkcjonalnego.
- ✦ Należy dążyć do kształtowania zintegrowanych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie transportu zbiorowego, ze szczególnym nastawieniem na transport kolejowy, a w przypadku braku uzasadnienia dla kolei również na transport autobusowy, ze wskazaniem do kształtowania węzłów przesiadkowych, jako obszarów integracji różnych funkcji.
- ✦ Należy wspierać działania podnoszące parametry użytkowe istniejących linii kolejowych dla utrzymania konkurencyjności transportu kolejowego nad ruchem samochodowym w obszarze metropolitalnym i w granicach Wrocławia.
- ✦ Należy dążyć do spójnych rozwiązań pieszych i rowerowych na stykach gmin.
- ✦ Należy rozwijać system parkingów P&R przy węzłach przesiadkowych, z wykorzystaniem potencjału współpracy z sektorem prywatnym.
- ✦ Należy dążyć do rozwoju systemu komunikacji kolejowej w ruchu lokalnym, ponadlokalnym, z wykorzystaniem potencjału transportowego Wrocławskiego Węzła Kolejowego.
- ✦ Należy utrzymywać i rozwijać działalność Portu Lotniczego Wrocław.
- ✦ Należy wspierać: rozwój Wrocławskiego Węzła Wodnego pod kątem żeglugi na Odrze, zachowanie rezerwy na multimodalny węzeł logistyczny, w tym m.in. na port rzeczny w jednostce przestrzennej Rędzin Przemysłowy oraz zapewnienie odpowiednich warunków dla uprawiania żeglugi na wrocławskim odcinku Odrzańskiej Drogi Wodnej.
- ✦ Należy wspierać wykorzystanie potencjału rzeki Odry dla organizacji warunków zapewniających możliwość uprawiania żeglugi pasażerskiej na obszarze Wrocławskiego Węzła Wodnego oraz pomiędzy nadrzecznymi gminami obszaru metropolitalnego.
- ✦ Należy dążyć do wzmocnienia działań na rzecz realizacji zrównoważonych dostaw oraz skracania łańcuchów dostaw, w tym zabezpieczenia oferty przestrzennej umożliwiającej kształtowanie obszarów przeładunkowych.

5) BEZPIECZEŃSTWO I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- ✦ Należy wzmacniać działania i rozwijać współpracę we WrOM na rzecz produkcji i dystrybucji bezpiecznej żywności.
- ✦ Należy dążyć do dywersyfikacji źródeł energii.
- ✦ Należy dążyć do dywersyfikacji źródeł wody pitnej, w tym budowy nowego zakładu produkcji wody.
- ✦ Należy dążyć do wdrażania gospodarki obiegu zamkniętego.
- ✦ Należy dążyć do współpracy i wsparcia działań na rzecz ograniczenia ryzyka powodziowego i lokalnych podtopień.
- ✦ Należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa obronności państwa, w tym rozwoju niezbędnej infrastruktury krytycznej.

6. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych problemach funkcjonalno-przestrzennych lub społeczno-gospodarczych lub obszar o potencjale rozwojowym, do którego w ramach działań interwencyjnych kierowane są różnego typu działania (ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁵). Obszarem Strategicznej Interwencji może być zatem zarówno teren, który wymaga wsparcia, ze względu na problemy, które na nim występują, jak i taki teren, który jest potencjalną lokomotywą rozwojową po podjęciu określonych działań.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, przyjęta uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r., definiując obszary strategicznej interwencji określa Wrocław jako „ośrodek miejski, wymagający działań na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji powyżej 500 tys. ludności”. W Strategii nie wskazano działań dotyczących OSI.

W Strategii rozwoju Wrocławia „Wrocław 2050” Obszary Strategicznej Interwencji zostały wyznaczone pod kątem możliwości potencjalnej transformacji lub wzmocnienia rozwoju danego obszaru. OSI realizuje przynajmniej jeden z sześciu celów strategicznych (którymi są: 1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni; 2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia; 3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy, neutralność klimatyczna; 4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie; 5. Wysoka jakość edukacji i nauki; 6. Miasto promieniujące kulturą) oraz wszystkie cztery wymiary horyzontalne struktury działań Strategii Wrocław 2050 (którymi są: 1. Neutralny klimatycznie, błękitno-zielony Wrocław; 2. Inteligentne technologie dla wrocławian i wrocławianek; 3. Wysoka kultura współpracy; 4. Metropolitalna pozycja Wrocławia). Konsekwencją wyznaczenia OSI jest wyposażanie obszaru w przeznaczone dla niego instrumenty wsparcia finansowego oraz rozwiązania regulacyjne.

5 Art. 5 pkt 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Strategia Wrocław 2050 wskazuje Obszary Strategicznej Interwencji mające przede wszystkim potencjał rozwojowy, który wymaga podjęcia określonych działań oraz wsparcia w celu jego wykorzystania:

- ✦ obszary transformacji:
 - ✧ obszar Dworca Świebodzkiego,
 - ✧ plac Społeczny,
 - ✧ Krakowska–Opolska (Księżę),
 - ✧ obszar Elektrociepłowni,
- ✦ obszary rozwoju usług:
 - ✧ Partynice,
 - ✧ Pola Marsowe z kompleksem Stadionu Olimpijskiego,
 - ✧ zespół Hali Stulecia oraz ogród zoologiczny,
 - ✧ Kompleks Stadionu Miejskiego (budynek Stadionu Miejskiego wraz z przylegającą infrastrukturą i zagospodarowaniem).

Obszary transformacji – obszary o dużym potencjale rozwoju o znaczeniu metropolitalnym, wymagające kompleksowych przekształceń funkcjonalno-przestrzennych, które pozwolą im na przekształcenie się w określonych kierunkach. Wskazane kierunki transformacji dla poszczególnych obszarów:

- ✦ obszar Dworca Świebodzkiego – obszar w centrum Wrocławia, obejmujący tereny wokół Dworca Świebodzkiego wraz z obiektem dworca kolejowego. Celem transformacji jest przywrócenie temu obszarowi funkcji ruchu kolei pasażerskiej. Będzie to bardzo ważny element rozwoju systemu komunikacji aglomeracyjnej. Dodatkowo zostanie on wzbogacony o atrakcyjną, wielofunkcyjną tkankę śródmiejską. Wprowadzenie obszaru o nowoczesnej zabudowie śródmiejskiej włączy tę przestrzeń w tkankę miasta, scalając ją i tworząc nierozdzielalną całość. Wysokiej jakości zabudowa wielofunkcyjna, z przewagą zabudowy mieszkaniowo-usługowej, uzupełniona licznymi terenami zieleni i przestrzeni wspólnych będzie miała kluczowe znaczenie dla kształtowania wysokiej jakości życia mieszkańców. Wzbogaci miasto pod względem usługowo-kulturalnym oraz społecznym. Obszar ma też wyjątkowy charakter historyczny, architektoniczny i przestrzenny dla miasta.
- ✦ Plac Społeczny – to obszar w centrum Wrocławia, którego metamorfoza z węzła komunikacyjnego w wielofunkcyjny zespół mieszkaniowo-usługowy uzupełni funkcjonalno-urbanistyczną dziurę. Zagospodarowanie uwzględni wizję miasta kompaktowego i zrównoważonego, o zabudowie o wysokich walorach urbanistyczno-architektonicznych i innowacyjnych rozwiązaniach. Stanie się ważnym miejscem pod względem społecznym, kulturalnym oraz gospodarczym i naukowym, w którym współpraca między nimi pozwoli na uzyskanie efektu synergii na wielu płaszczyznach. Kluczowe jest wprowadzenie szerokiego pakietu usług, w tym usług kultury i nauki, o znaczeniu ponadlokalnym. Wysokiej jakości wielofunkcyjne i dostępne dla mieszkańców miasta obszary miejskie wzbogacone w błękitno-zieloną infrastrukturę i różne formy sztuki staną się elementem w procesie

kształtowania wysokiej jakości życia. Dobrze ukształtowana przestrzeń przyciągnie mieszkańców i użytkowników, a także przyczyni się to do rozwoju społeczno-gospodarczego.

- ✦ Krakowska – Opolska – obszar obejmuje tereny wzdłuż ul. Krakowskiej oraz ul. Opolskiej. Potencjał rozwojowy obszaru wynika z jego lokalizacji, a także dobrych połączeń transportowych, w tym z transportem szynowym. Metamorfoza terenu o charakterze przemysłowo-usługowym w obszar wielofunkcyjny, łączący funkcję mieszkaniową, usługową oraz nieuciążliwej produkcji pozwoli na uporządkowanie tego obszaru pod kątem funkcjonalno-przestrzennym, a także podniesienie jakości przestrzeni. Wzbogacenie obszaru o rozwiązania błękitno-zielonej infrastruktury oraz działania związane ze zrównoważonym rozwojem pozwolą na realizację idei neutralności klimatycznej.
- ✦ Elektrociepłownia – obszar elektrociepłowni wraz z otoczeniem położony jest w śródmiejskiej tkance Nadodrza. Transformacja obszaru w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa dostaw energii na terenie miasta. Przekształcenie elektrociepłowni wykorzystującej węgiel jako paliwo w kierunku energetyki neutralnej klimatycznie i zdekarbonizowanej. Zastosowanie optymalnych, zero- i niskoemisyjnych technologii, zapewnia bezpieczeństwo energetyczne oraz czystsze powietrze we Wrocławiu.

Obszary rozwoju usług – obszary o wykształconych profilach usługowych, które ze względu na unikatowość realizowanych usług wymagają kompleksowych działań, mających na celu ich wzmocnienie i rozwój:

- ✦ Partynice – Tor Wyścigów Konnych Partynice posiada, sięgającą początku XX wieku, bogatą historię rozgrywania gonitw konnych. Jest ośrodkiem sportów konnych o wyjątkowym znaczeniu na tle kraju i Europy. Pełnione przez ten obszar funkcje promują sport i aktywny styl życia, mają także znaczenie edukacyjne oraz wzbogacają ofertę kulturalną miasta i regionu. Ponadto tereny zieleni wokół toru są ważnym obszarem rekreacyjnym i przyrodniczym, których zachowanie ma korzystny wpływ na jakość życia mieszkańców, ekosystem miasta i bioróżnorodność. Kluczową rolą Toru Wyścigów Konnych Partynice jest działalność związana z ośrodkiem wyścigowym i jeździeckim. Jest jednym z najważniejszych w kraju tego typu ośrodków, przyczyniających się do budowania renomy polskiego jeździectwa na tle międzynarodowym. Priorytetowe jest więc utrzymanie i rozwój tej działalności wraz z funkcjami z nią związanymi.
- ✦ Pola Marsowe ze Stadionem Olimpijskim – kompleks sportowo-rekreacyjny wraz z wielofunkcyjnym Stadionem Olimpijskim. Jest to obszar o wyjątkowym charakterze, o dużej wartości kulturowo-historycznej, którego zachowanie i rozwój ma szczególne znaczenie dla mieszkańców Wrocławia, także w kontekście promowania sportu i kultury. Dodatkowo, promowanie zdrowego stylu życia poprzez aktywność fizyczną ma istotny wpływ na ogólny stan zdrowia mieszkańców oraz rozwój sportu w regionie.
- ✦ zespół Hali Stulecia oraz ogród zoologiczny – obszar o znaczeniu metropolitalnym, oferujący szeroki pakiet usług kulturalnych, rozrywkowych i konferencyjnych, a także rekreacyjnych i gastronomicznych. Jest to zespół o wyjątkowym charakterze, którego jeden z obiektów, Hala Stulecia, wpisany jest na listę UNESCO. Zespół przyciąga mieszkańców oraz turystów nie tylko wartością architektoniczno-historyczną, ale również różnego typu wydarzeniami, które mają miejsce na jego terenie. Jest miejscem spotkań

i integracji społecznej, kreowania biznesu oraz wydarzeń kulturalno-rozrywkowych. Kluczowe jest utrzymanie i rozwój pozycji Zespołu.

- ✦ Kompleks Stadionu Miejskiego – obszar o znaczeniu metropolitalnym, oferujący szeroki pakiet usług sportowych, kulturalnych, rozrywkowych, rekreacyjnych i gastronomicznych. Stadion nie tylko przyciąga mieszkańców i turystów, ale również wspiera rozwój gospodarczy i społeczny regionu, będąc ważnym elementem miejskiej infrastruktury. Poprzez organizację różnorodnych wydarzeń sportowych, kulturalnych i rozrywkowych, Stadion Miejski jest miejscem spotkań i integracji społecznej, kształtującym tożsamość miasta. W połączeniu z terenami sportowo-rekreacyjnymi ma szansę stać się silnym zapleczem szkoleniowym dla rozwoju zarówno młodzieżowego, jak i zawodowego uprawiania piłki nożnej.

USTALENIA I REKOMENDACJE

Zasady kształtowania OSI:

- ✦ należy dążyć do nasycania obszarów strategicznej interwencji wysokiej jakości przestrzeniami publicznymi i wspólnymi;
- ✦ należy rozwijać system powiązań pieszych i rowerowych w ramach obszarów oraz ich połączeń z sąsiedztwem;
- ✦ należy rozwijać system powiązań z transportem zbiorowym, w tym transportem szynowym.

Zasady kształtowania obszarów transformacji:

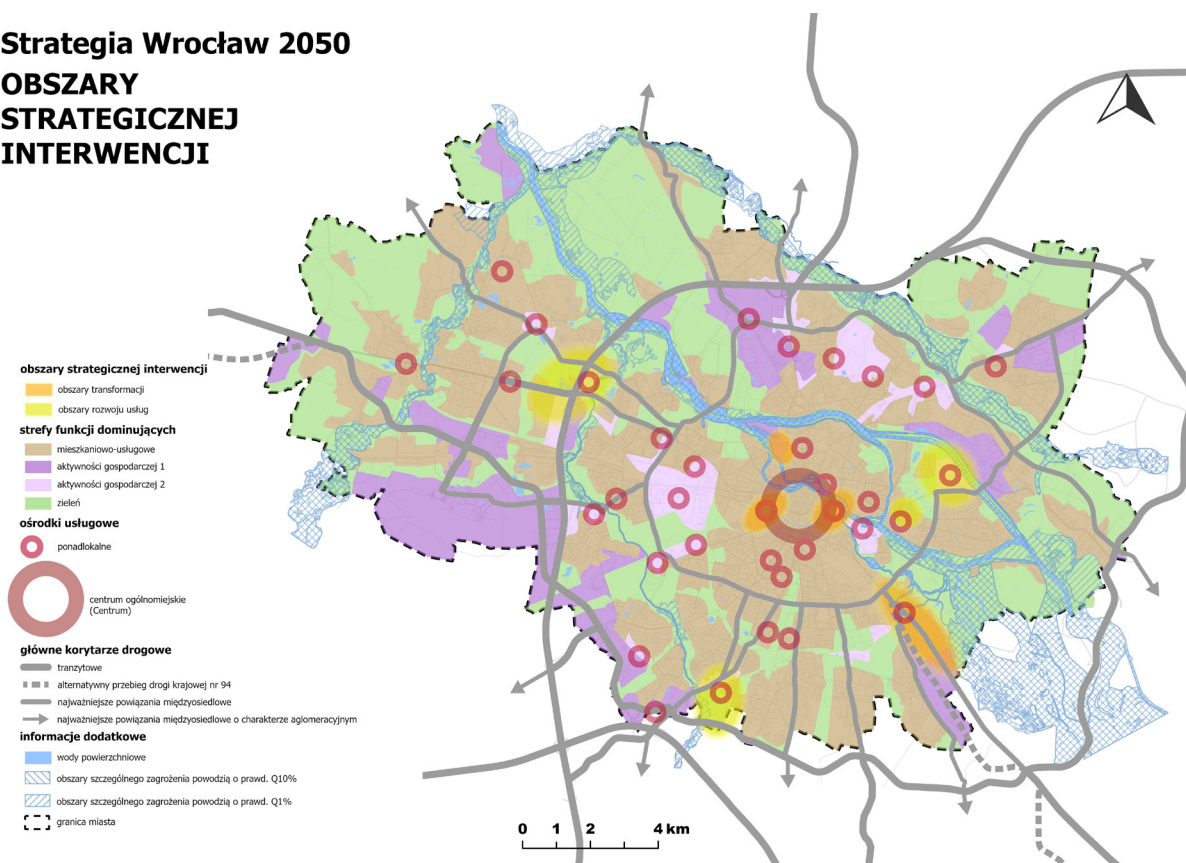
- ✦ należy dążyć do rewitalizacji infrastruktury poprzez modernizację budynków oraz poprawę infrastruktury technicznej;
- ✦ należy wspierać zrównoważony rozwój i ochronę środowiska poprzez tworzenie zielonych przestrzeni i ekologiczne budownictwo;
- ✦ należy dążyć do kreowania spójnego i kompleksowego układu zabudowy wielofunkcyjnej;
- ✦ należy dążyć do przekształcenia istniejącej zabudowy w celu poprawy, podniesienia jakości i polepszenia dostępności;
- ✦ należy adaptować obiekty do celów edukacyjnych i wspierających rozwój lokalnych społeczności.

Zasady kształtowania obszarów rozwoju usług:

- ✦ należy zachować oraz wzmacniać istniejącą funkcję wskazanych terenów;
- ✦ należy wspierać i rozwijać obszary usługowe o znaczeniu metropolitalnym i międzynarodowym;
- ✦ należy dążyć do utrzymania obszaru jako reprezentacyjnej strefy usługowej wyposażonej w przestrzenie publiczne;
- ✦ należy dążyć do wzbogacenia istniejących oraz kreowania nowych form zieleni uzupełniających strukturę przestrzenną.

Strategia Wrocław 2050

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Rysunek 12. Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie Biuro Strategii Miasta, Biuro Zrównoważonej Mobilności, Wydział Klimatu i Energii

7. Wnioski z diagnoz i badań

7.1. Wnioski z diagnoz

Na potrzeby *Strategii Wrocław 2050* opracowaliśmy następujące diagnozy: *Diagnoza przestrzenna dla wybranych gmin Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego*, *Diagnoza przestrzenna obszaru Wrocławia*, *Diagnoza społeczno- gospodarcza Wrocławia*. Oto główne konkluzje:

a) Wzrost liczby mieszkańców

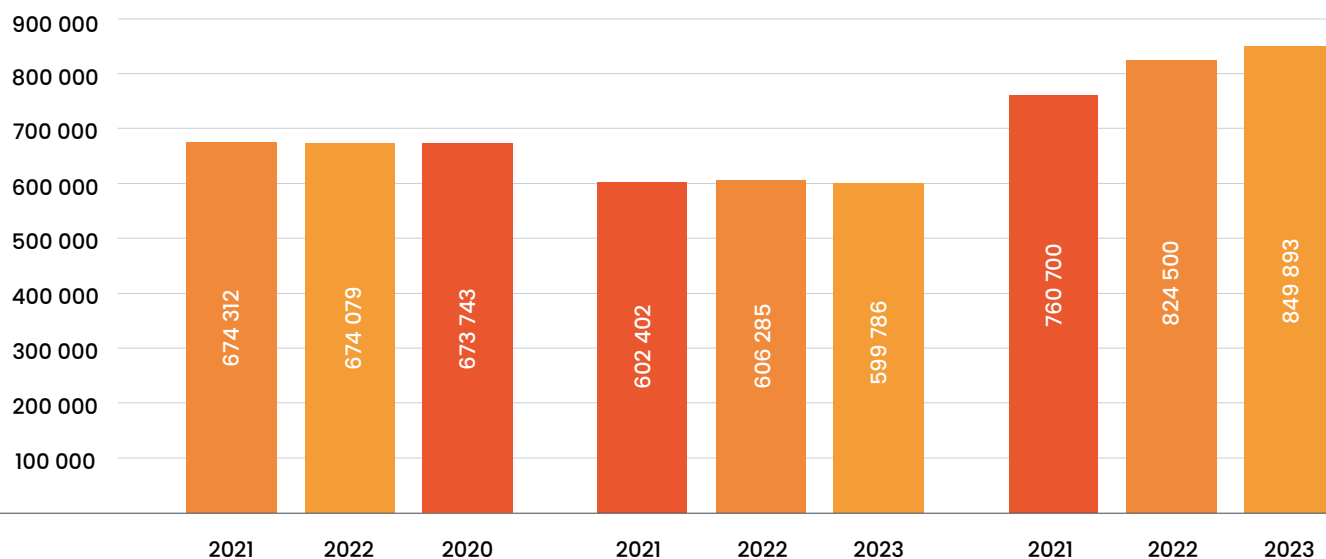
Wedle GUS, jeszcze kilka lat temu było nas ok. 640 tysięcy. Narodowy Spis Powszechny w 2021 roku skorygował tę liczbę do ponad 670 tysięcy, ale prawdziwa wartość może być znacznie wyższa. Z analiz prowadzonych przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji na bazie zużycia wody wiemy, że we Wrocławiu może mieszkać nawet ok. 850 tysięcy osób. Z kolei badanie przeprowadzone przez demografów z Uniwersytetu Wrocławskiego wykazało, że pod koniec 2022 roku Wrocław miał ponad 890 tysięcy mieszkanek i mieszkańców. Zakładamy, że w najbliższych latach możemy osiągnąć liczbę miliona mieszkanek i mieszkańców.

Szacunkowa liczba ludności Wrocławia wg różnych źródeł dla lat 2021–2023

GUS

UMW

MPWiK

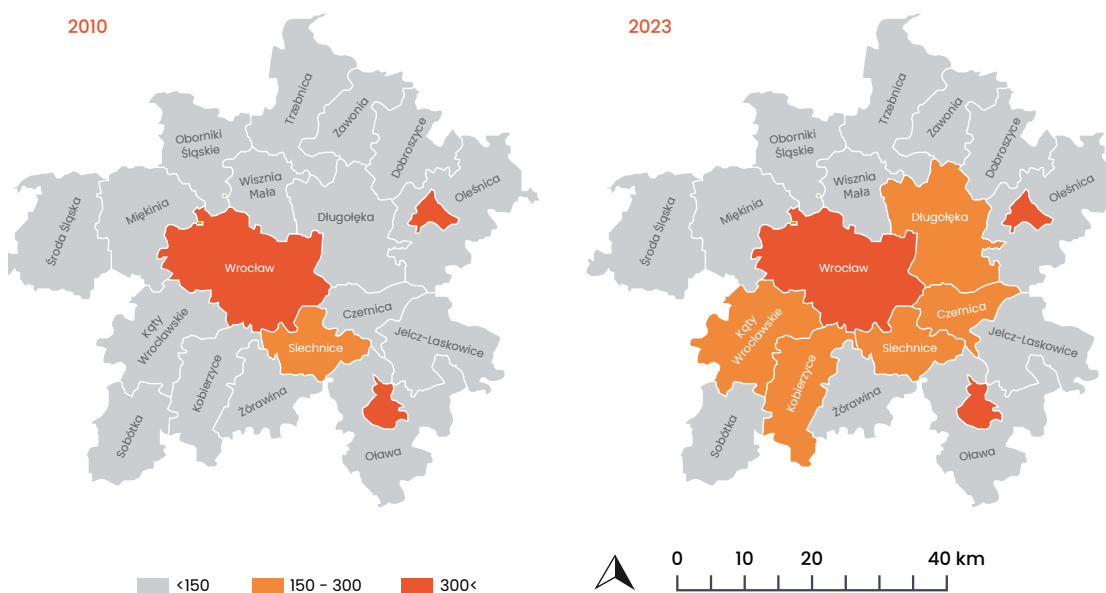
Źródło: GUS, MPWiK, UMW

b) Rośnie **suburbanizacja** i zjawisko rozlewania zabudowy w gminach pod Wrocławiem. Zwiększają one koszty infrastrukturalne i koszty społeczne. Dlatego stawiamy na dobrej jakości budownictwo mieszkalne w samym Wrocławiu z dobrze rozwiniętym systemem transportowym. Chcemy rozwijać osiedla kompletne, oferujące potrzebne usługi, przestrzenie publiczne i miejsca spotkań oraz zieleni i transport zbiorowy jak najbliżej miejsca zamieszkania. Jednocześnie zamierzamy dbać o to, by każde osiedle było otoczone i wypełnione zielenią i przyjazne dla klimatu. Wrocław ma być miastem zieleni, a nie betonu.

Gęstość zaludnienia w gminach sąsiednich w latach 2010, 2023

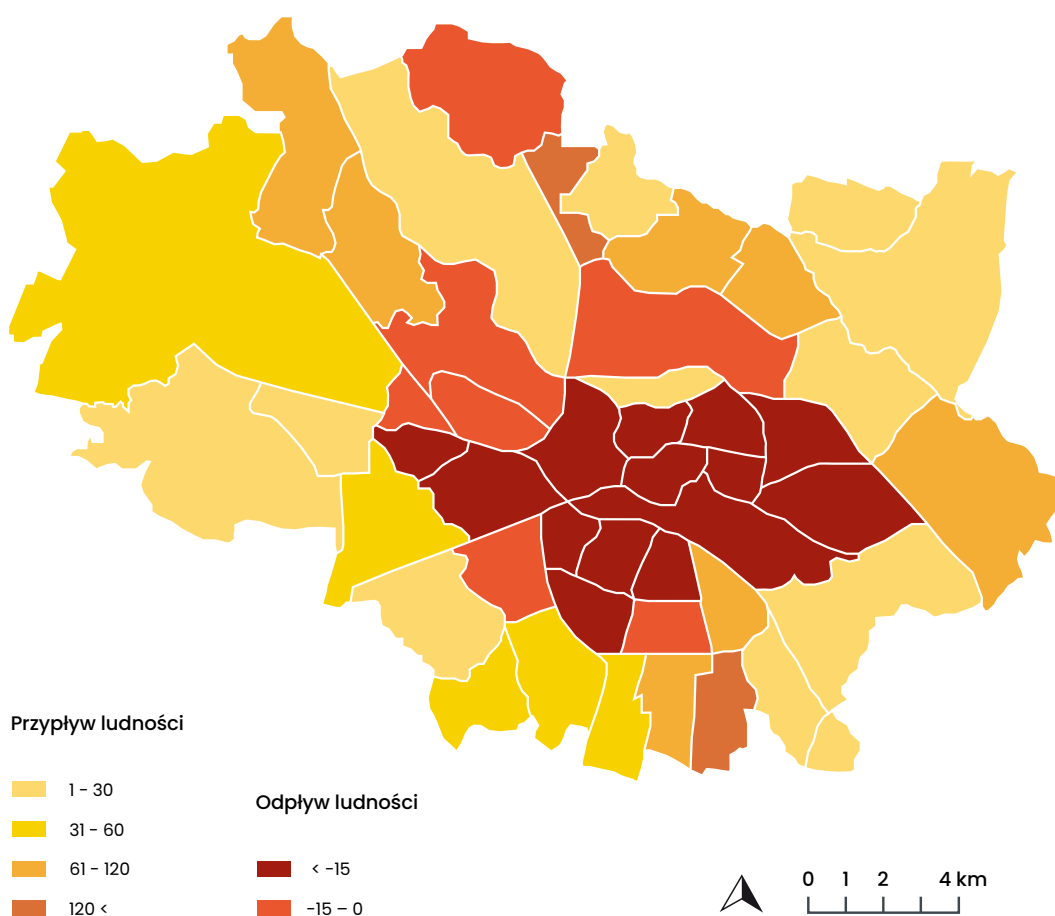
2010

2023

c) Główną przyczyną wzrostu liczby ludności Wrocławia są **migracje** – zarówno te krajowe, jak i zagraniczne. Są szansą na poprawę wskaźników demograficznych. Ale stawiają przed nami nowe wyzwania. Musimy przynajmniej utrzymać dotychczasowy poziom usług publicznych, terenów, miejsc, obiektów. Wrocław miliona mieszkanki i mieszkańców przestaje być hasłem – staje się opisem naszej bliskiej przyszłości. Ten milion potrzebuje mieszkań, szkół, przedszkoli, opieki zdrowotnej, dobrego transportu zbiorowego, dostępu do zwiększającej się ilości zieleni, wody, ciepła zimą, chłodu latem itd. Im nas więcej, tym więcej pieniędzy potrzebujemy na niezbędne inwestycje w tworzenie oraz utrzymanie infrastruktury i usług. Co więcej, wzrost – zwłaszcza gwałtowny – liczby mieszkańców nie może prowadzić do osłabienia naszego poczucia bezpieczeństwa w mieście. To kolejne wyzwanie, które będzie wymagać mądrego zarządzania.

Dynamika zmian zaludnienia na osiedlach wrocławskich według liczby zameldowań w latach 2010–2023

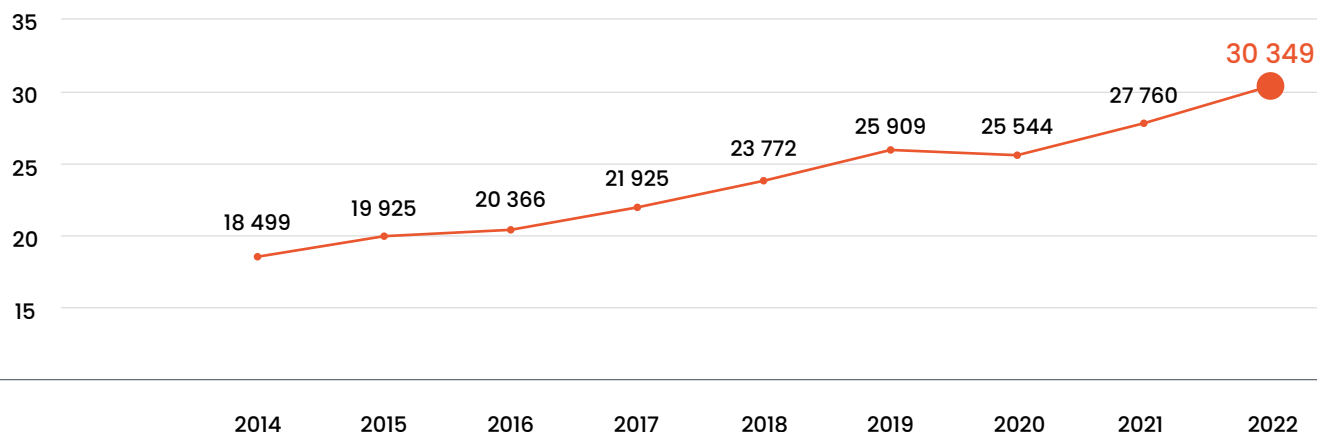

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

d) Wzrost PKB Wrocławia według parytetu siły nabywczej (PPS) w euro

W 2022 roku wartość PKB (wedle PPS parytetu siły nabywczej) wzrosła w porównaniu z 2014 rokiem o 64%. W tym samym czasie PKB UE (wedle PPS parytetu siły nabywczej) wzrosło o niespełna 37%.

Wzrost PKB Wrocławia według parytetu siły nabywczej (PPS) w euro

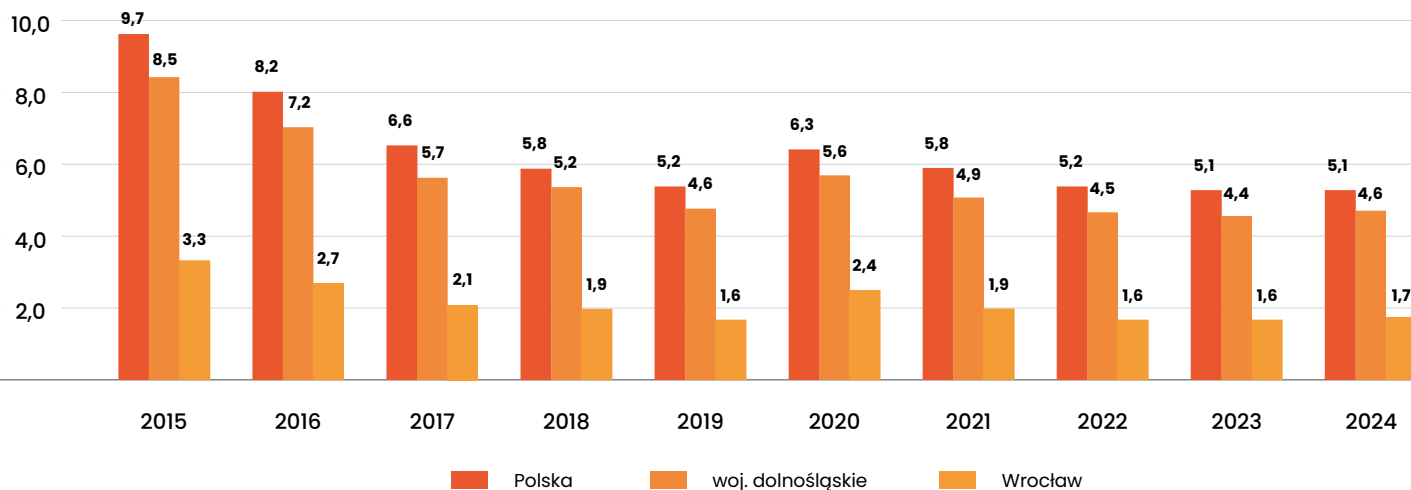

Źródło: Eurostat

e) Niskie bezrobocie

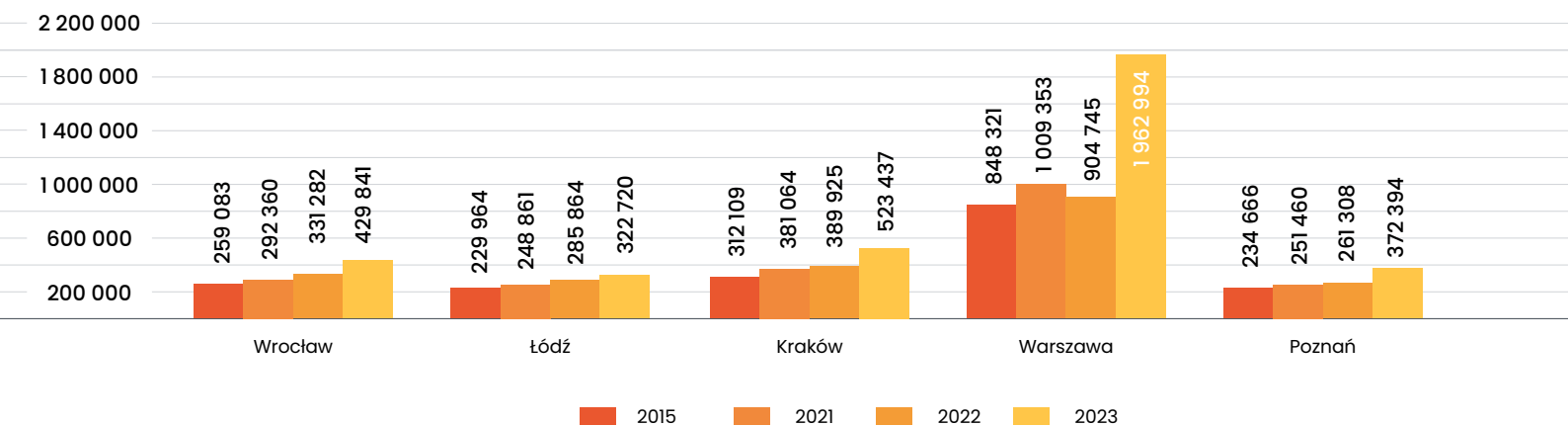
W marcu 2024 roku stopa bezrobocia wynosiła we Wrocławiu 1,7 proc. Wrocławski rynek pracy jest trzecim największym w Polsce pod względem liczby pracujących. Z kolei pod względem liczby firm wg REGON i spółek prawa handlowego Wrocław zajmuje trzecią pozycję w Polsce po Warszawie i Krakowie.

Stopa bezrobocia rejestrowanego we Wrocławiu na tle woj. dolnośląskiego i kraju w latach [w %], stan na koniec roku

Źródło: GUS

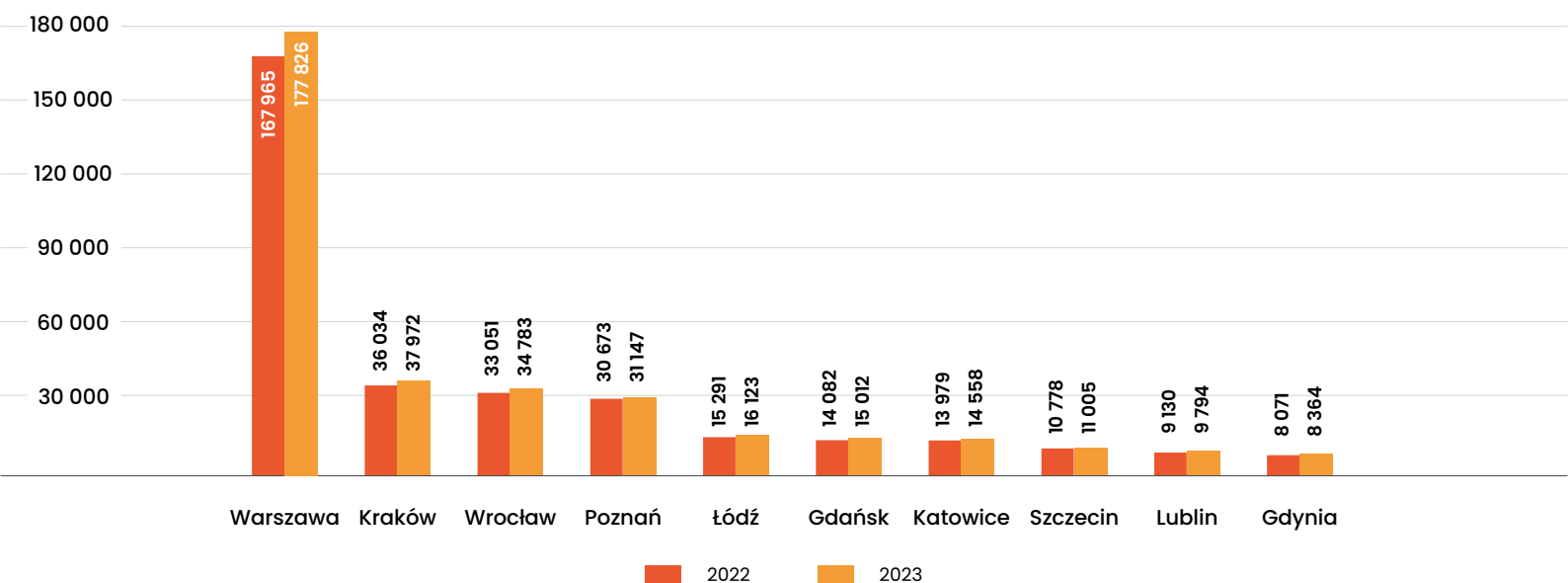
Liczba pracujących ogółem w największych miastach Polski w latach 2015, 2021-2023

Źródło: GUS

*Do 2022 r. pracujący według faktycznego miejsca pracy, od 2023 r. według siedziby pracy głównej.

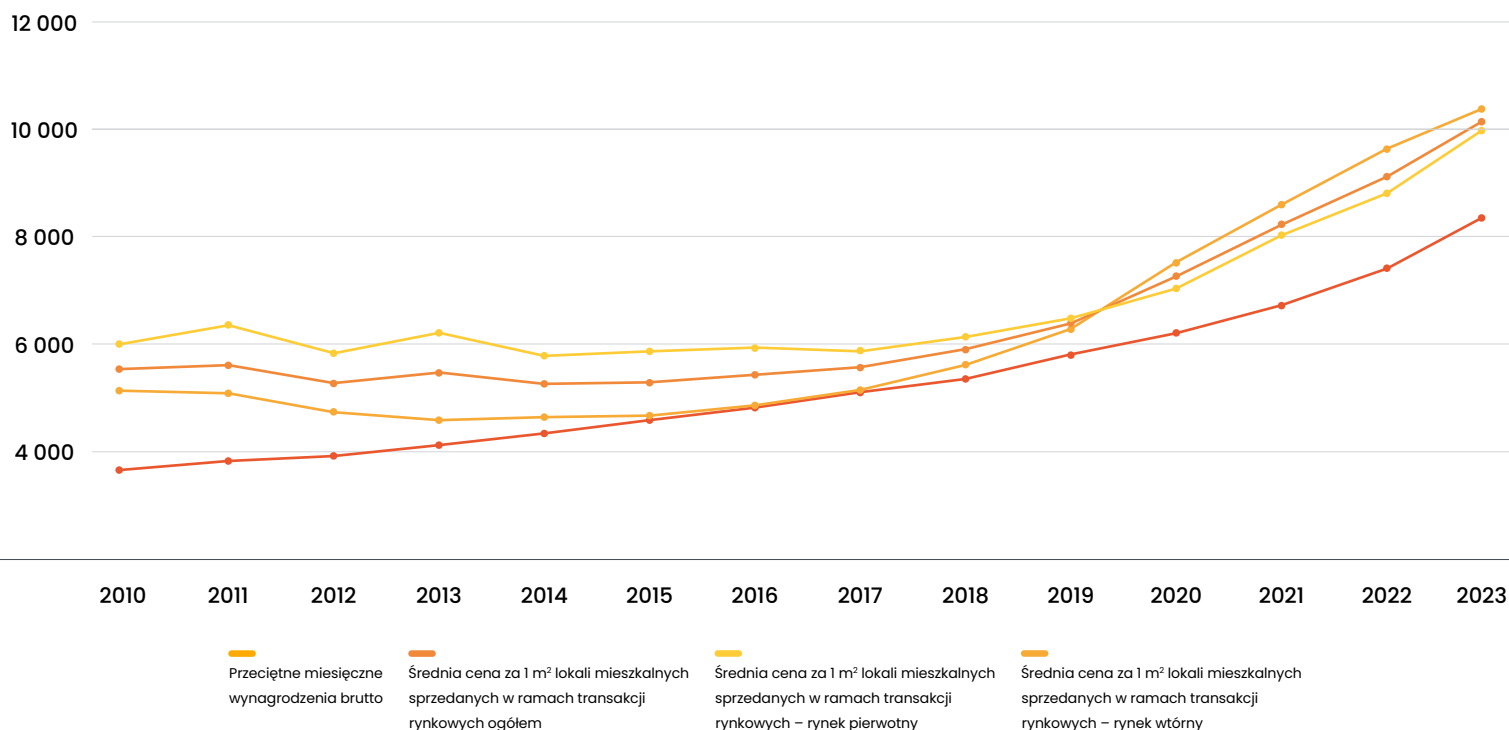
Liczba spółek handlowych w największych miastach Polski w latach 2022-2023

Źródło: GUS

f) Potrzebujemy przystępnych cenowo **mieszkań**. Dotychczasowe inwestycje publiczne w rozwój osiedli mieszkaniowych są niewystarczające.

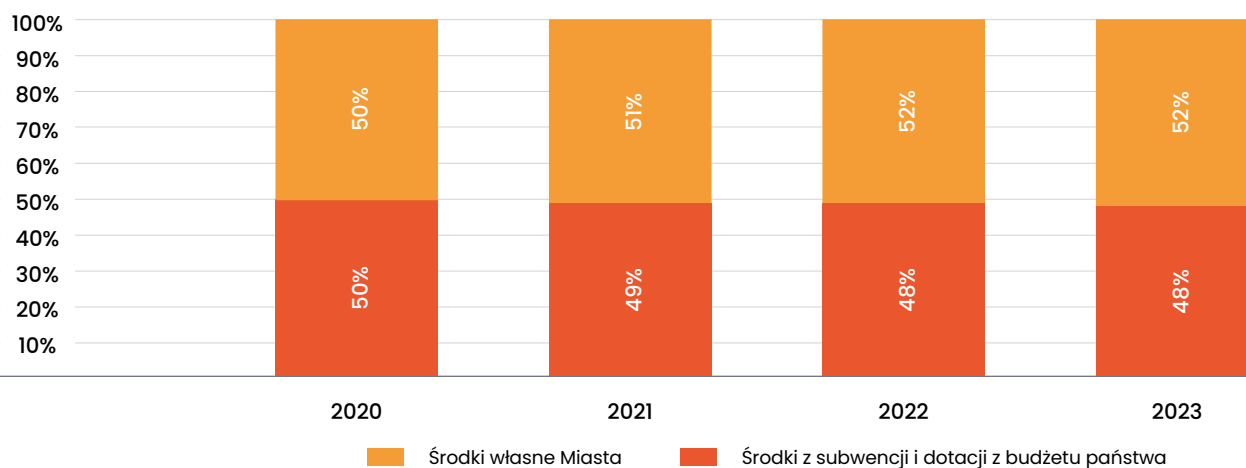
Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2010–2023 we Wrocławiu [w zł]

Źródło: GUS

g) W latach 2020-2023 wydaliśmy na **edukację** ponad 7,7 miliardów złotych. Przyznawana corocznie przez rząd subwencja oświatowa i dotacja przedszkolna pokrywały połowę tych wydatków. Mimo to nie zamierzamy rezygnować z inwestowania w wychowanie i kształcenie naszych dzieci i naszej młodzieży. Chcemy mieć najlepszą edukację w Polsce.

Stopień pokrycia wydatków bieżących związanych z finansowaniem oświaty we Wrocławiu w latach 2020–2023

Źródło: UMW

h) Jesteśmy jednym z największych ośrodków kultury w Polsce. Mamy kilka silnych marek kulturalnych. W samym 2023 roku przeznaczyliśmy niemal 188 milionów złotych na finansowanie **kultury**. Chcemy, by nasza oferta była jeszcze lepsza, a wrocławska sztuka oraz jakość naszych instytucji kultury i flagowych wydarzeń były znane w Europie.

Wysokość środków finansowych przeznaczanych na kulturę w gminie Wrocław w latach 2015–2023

200 000 000

150 000 000

100 000 000

50 000 000

17 000 000

137 490 304

22 936 000

139 815 017

122 166 856

138 667 427

145 603 323

154 998 284

159 697 343

166 185 570,2

187 742 107,5

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

Rezerwa ESK

Źródło: GUS

i) Mamy rozbudowany system **pomocy społecznej**. Oferujemy różne formy wsparcia osobom w trudnych sytuacjach życiowych. Oczywiście cieszy nas, że liczba klientek i klientów pomocy społecznej we Wrocławiu jest jedną z niższych wśród największych miast w Polsce. Ale nie zamierzamy ograniczać tego wsparcia, gdy jest ono potrzebne.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców

700

600

500

400

300

200

100

645

Polska

373

344

woj.
dolnośląskie

468

274

252

Wrocław

182

123

115

Łódź

494

284

265

Kraków

335

208

178

Warszawa

269

178

155

Poznań

414

323

280

2016

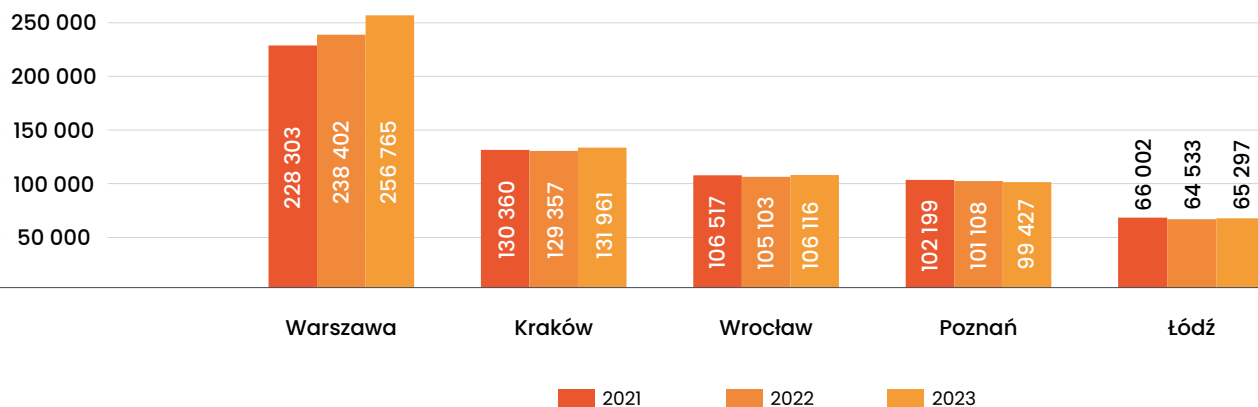
2021

2023

Źródło: GUS

j) Jesteśmy trzecim, biorąc pod uwagę liczbę studentów, ośrodkiem akademickim w Polsce. Mar-twi nas jednak niska pozycja wrocławskich **uczelni** w międzynarodowych rankingach. Zamierzamy wspierać mądre projekty służące jej wzmocnieniu. Choćby te zmierzające ku integracji uczelni.

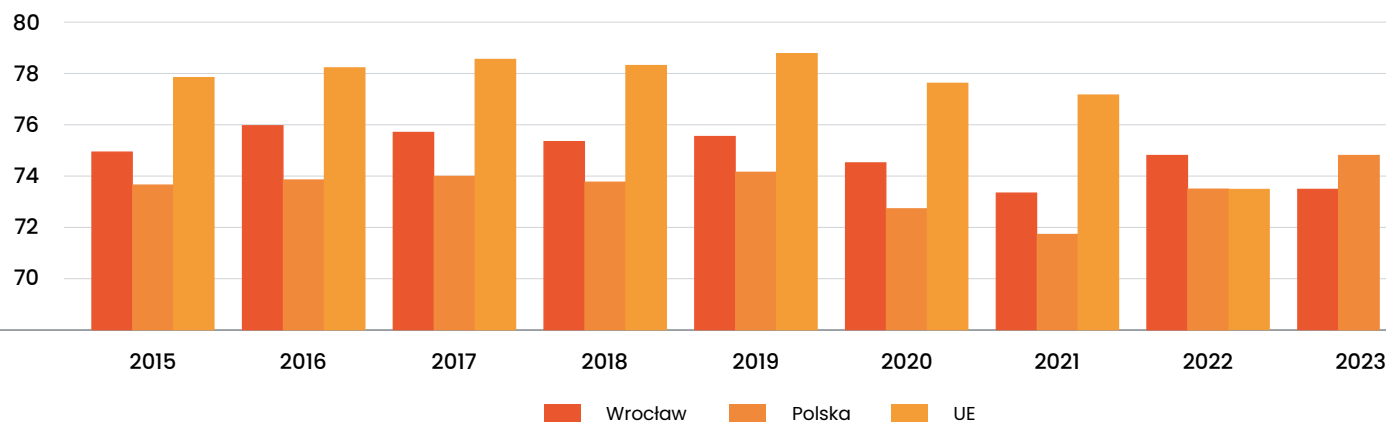
Liczba studentów w największych miastach Polski

Źródło: GUS

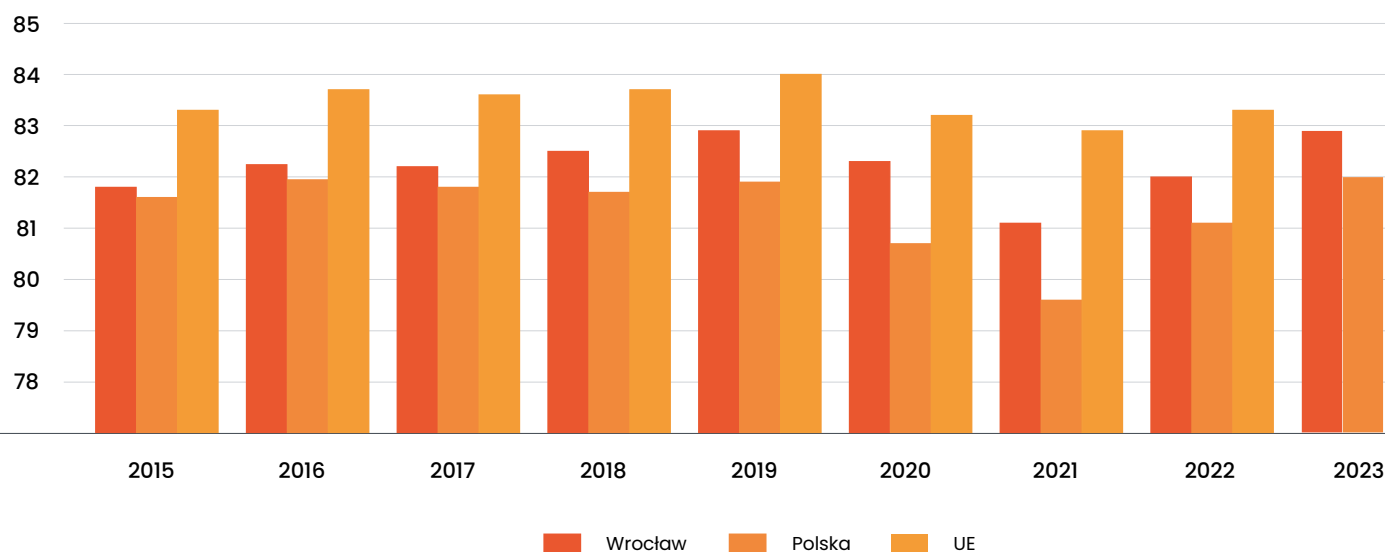
k) Według GUS, przeciętna długość życia mieszkanek Wrocławia zaczęła znów rosnąć po spadku w latach 2020–2021 spowodowanym pandemią COVID-19, w przypadku mężczyzn: po spadku w 2020 roku, wzroście w 2021 roku, w 2023 roku ponownie spadła. Jest dłuższa od średniej krajowej i regionalnej, ale niższa od średniej dla Unii Europejskiej. I choć od lat prowadzimy programy z zakresu polityki zdrowotnej, promocji zdrowia, profilaktyki chorób i uzależnień oraz zdrowia psychicznego, to mamy świadomość, że **zdrowie** wymaga znacznie większego zaangażowania. Dlatego chcemy je uczynić jednym z głównych celów naszej polityki przestrzennej i architektonicznej oraz polityki aktywnej mobilności. Miejsca, przestrzenie publiczne, budynki, osiedla – podobnie jak sposoby przemieszczania się między nimi – mają wzmocniać, a nie osłabiać nasze zdrowie. Stąd idea osiedli kompletnych. Stąd ciągła poprawa jakości powietrza. Stąd planowane działania na rzecz redukcji hałasu, w tym hałasu komunikacyjnego. Stąd ciągła rozbudowa systemu połączeń pieszych, tras rowerowych i transportu zbiorowego.

Przeciętne dalsze trwanie życia mieszkańców Wrocławia, Polski i Unii Europejskiej (mężczyźni)

Źródło: GUS, Eurostat

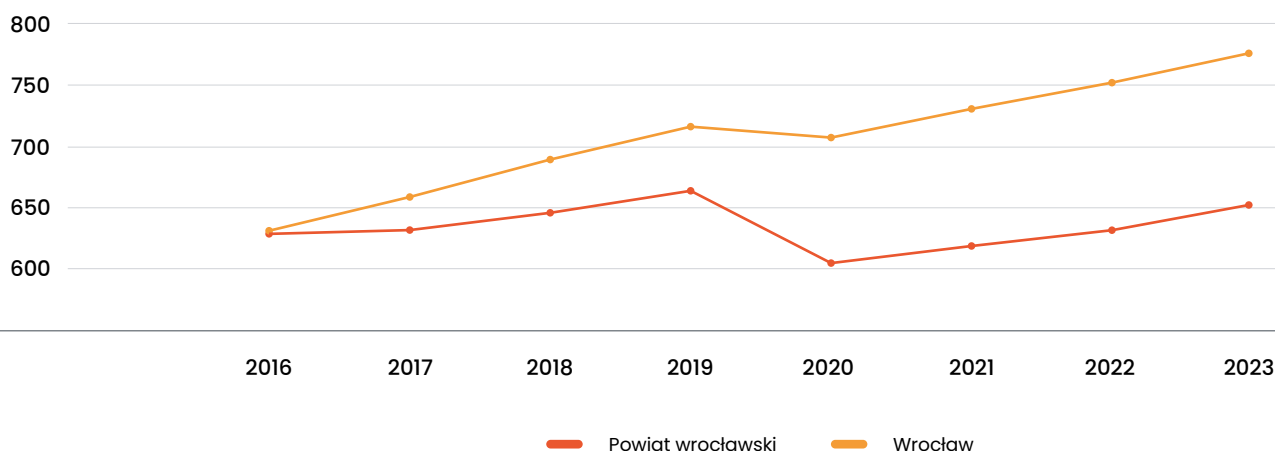
Przeciętne dalsze trwanie życia mieszkańców Wrocławia, Polski i Unii Europejskiej (kobiety)

Źródło: GUS, Eurostat

I) Martwi nas, że rośnie liczba **samochodów** we Wrocławiu. W 2023 roku było ich już ponad 770 na 1 tysięcy mieszkanki i mieszkańców. W latach 2016-2023 wskaźnik ten wzrósł o ponad 143 auta. I choć nadmierne korzystanie z nich nie sprzyja zdrowiu, ani dobrej przestrzeni, to odsetek podróży wrocławianek i wrocławian własnym samochodem to ok. 40 proc. (2024). Zdecydowanie gorzej wypada ten sam wskaźnik dla osób, które przyjeżdżają do nas z zewnątrz – ok. 70 proc. swoich podróży do Wrocławia wykonują własnym samochodem. Dlatego przede wszystkim chcemy rozwijać i promować inne formy przemieszczania się, zwłaszcza kolej, tramwaje i autobusy oraz ruch pieszo-rowerowy. Jednocześnie nie zamierzamy wstrzymywać niezbędnych inwestycji w rozwój transportu drogowego, szczególnie tych, które wprost przekładają się na poprawę jakości życia.

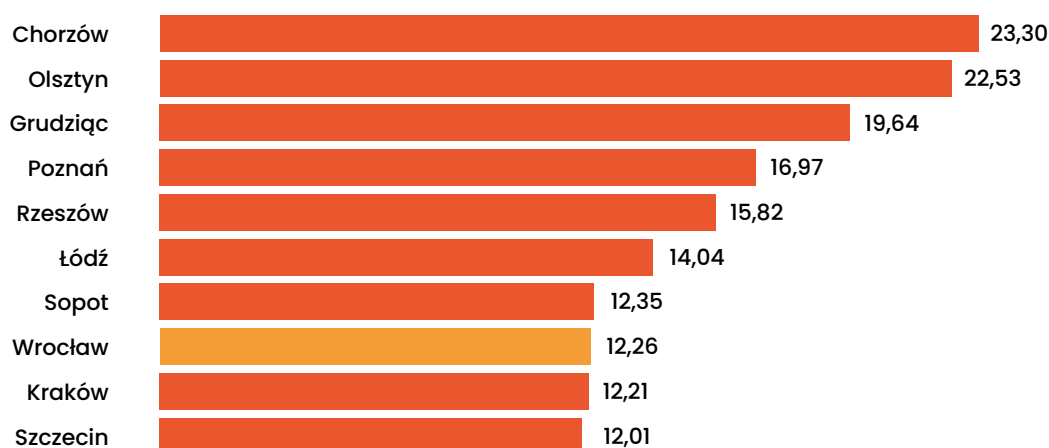
Liczba samochodów na 1 tysięcy mieszkańców

Źródło: GUS

†) Cieszymy się, że jesteśmy jednym z dwudziestu najbardziej **zielonych** miast w Polsce (dane GUS). Niestety, tereny zielone, w tym lasy, to wciąż tylko niewiele ponad 12 proc. całkowitej powierzchni Wrocławia. To mało w porównaniu z pozostałymi największymi miastami Polski. W zależności od sposobu klasyfikacji terenów zieleni, ich udział w powierzchni Wrocławia może być różny. Jeśli wziąć pod uwagę lasy, zakrzewienia i łąki (bez pól uprawnych czy obszarów z odsłoniętą glebą), tereny zieleni zajmują u nas aż 40,9 proc. całkowitej powierzchni miasta (dane na 2022 rok, natomiast według danych na 2024 rok – 41,5 proc. zieleni adaptacyjnej). Chcemy nadal zwiększać ich areał. Chcemy przy tym mieć więcej lasów i prawnie chronionych terenów przyrodniczych. Zamierzamy chronić istniejące tereny zieleni, w tym ogrody działkowe.

Miasta z największym udziałem powierzchni terenów zielonych w powierzchni miasta ogółem w 2023 r.

Źródło: GUS

7.2. Wnioski z badań

7.2.1. Badania opinii z 2021 roku i ich porównanie z badaniami z 2016 roku

W grudniu 2021 roku przeprowadziliśmy badania opinii publicznej wśród wrocławianek i wrocławian. Zapytaliśmy m.in. o to, jakie powinny być priorytety działań władz miasta na najbliższych 20 lat. Badani mogli wybrać więcej niż jedną opcję. Oto pięć takich priorytetów, które zdobyły największe poparcie:

- ✦ Zapobieganie negatywnym zmianom klimatycznym – 31 proc.
- ✦ Rozwój dostępu do terenów zieleni – 29 proc.
- ✦ Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości – 28 proc.
- ✦ Rozwijanie transportu publicznego – 26 proc.
- ✦ Odnowienie zdegradowanych obszarów miasta – 26 proc.

Przedstawiliśmy też badanym cztery możliwe wizje Wrocławia przyszłości. Każda z nich zbudowana była wokół innej dziedziny życia. Badani zagłosowali. Oto wyniki:

- ✦ Miasto-Ogród, czyli Eco-City – 40 proc.
- ✦ Technopolis – miasto nowoczesnych technologii i silnej gospodarki – 26 proc.
- ✦ Wielokulturowa metropolia – 19 proc.
- ✦ Thinking City – miasto kultury i sztuki – 15 proc.

Dla porównania przypominamy wyniki podobnego badania, które przeprowadziliśmy latem 2016 roku, na potrzeby prac nad poprzednią strategią. W pytaniu o priorytety działań władz miasta cztery odpowiedzi zyskały największe poparcie:

- ✦ Polityka proekologiczna, w tym lepsza ochrona powietrza i zwiększenie powierzchni terenów zieleni – 45,2 proc.
- ✦ Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta – 44,9 proc.
- ✦ Rozwijanie transportu publicznego – 43,6 proc.
- ✦ Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości – 32,4 proc.

Zaś wyniki głosowania na wizje Wrocławia przyszłości były takie:

- ✦ Jeden z pięciu wiodących ośrodków nauki i kultury w Europie Środkowej – 28,1 proc.
- ✦ Najlepsze i najpiękniejsze w Europie miasto-ogród – 26,5 proc.
- ✦ Dolina Krzemowa Europy Środkowej – 23,8 proc.
- ✦ Miasto spotkań, stawiające na duże imprezy – 15 proc.
- ✦ Jeden z najważniejszych portów transportowych na Nowym Jedwabnym Szlaku, łączącym Chiny z Europą – 6,6 proc.

Oba badania dzieli ponad 5 lat. Mimo to, generalne tendencje w odpowiedziach wydają się podobne. Jest jednak kilka charakterystycznych zmian, które należy odnotować.

Po pierwsze – cele dotyczące zieleni i adaptacji do zmian klimatu wyraźnie zyskały na znaczeniu. Widać to w pytaniu o priorytety działań władz miasta (w 2016 roku ta tematyka jest na pierwszym miejscu z wynikiem ponad 45 proc., w 2021 roku zajmuje już dwa pierwsze miejsca, z łącznym wynikiem 60 proc.). Ale jeszcze wyraźniej widać to w pytaniu o wizje Wrocławia przyszłości. Wizja miasta-ogrodu była w 2016 roku druga, z wynikiem 26,5 proc. Zaś w 2021 roku już pierwsza – i to z wynikiem 40 proc. W 2016 roku jej wynik nie różnił się wiele od wizji z miejsc pierwszego i trzeciego. Tymczasem w 2021 roku zyskała już zdecydowaną przewagę nad innymi.

Po drugie – wspieranie lokalnej przedsiębiorczości awansowało na liście priorytetów z miejsca czwartego (2016) na trzecie (2021).

Po trzecie – rewitalizacja zdegradowanych obszarów miasta spadła na liście priorytetów z miejsca drugiego (2016) na piąte (2021).

Po czwarte – mimo tych wszystkich zmian, interesująca jest stała, niezmienna pozycja wizji Wrocławia jako wiodącego ośrodka nauki i kultury w Europie Środkowej. W obu badaniach ta propozycja zyskała taki sam wynik – 28 proc. Przy czym w 2016 roku dał on jej pierwsze miejsce, a w 2021 roku drugie.

7.2.2. Badania opinii migrantów z Ukrainy i Białorusi

Na przełomie 2022 i 2023 spyaliśmy o opinię respondentki i respondentów wybranych spośród mieszkających we Wrocławiu migrantek i migrantów z Ukrainy i Białorusi. Było to pierwsze takie badanie w Polsce. Odpowiedzi osób z Ukrainy różniły się nieco od odpowiedzi osób z Białorusi. Na pytanie o priorytety władz miasta padły następujące propozycje (przy czym odpowiadały wyłącznie respondentki i respondenci, którzy zadeklarowali chęć pozostania we Wrocławiu):

Grupa ukraińska

- ✦ Polityka na rzecz integracji uchodźców wojennych i migrantów – 30,5 proc.
- ✦ Polityka społeczna i sprawy socjalne mieszkańców – 27,1 proc.
- ✦ Zwiększanie dostępności mieszkań na wynajem oferowanych przez gminę i firmy prywatne – 25,4 proc.
- ✦ Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej Wrocławia – 19,8 proc.
- ✦ Odnowienie zdegradowanych obszarów miasta – 16,9 proc.

Grupa białoruska

- ✦ Odnowienie zdegradowanych obszarów miasta – 34,3 proc.
- ✦ Zapobieganie negatywnym zmianom klimatycznym – 29,1 proc.
- ✦ Polityka na rzecz integracji uchodźców wojennych i migrantów – 24,6 proc.
- ✦ Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej Wrocławia – 24,6 proc.
- ✦ Zwiększanie dostępności mieszkań na wynajem oferowanych przez gminę i firmy prywatne – 24 proc.

A oto wyniki głosowania na wizje przyszłości Wrocławia:

Grupa ukraińska

- ✦ Eko-Miasto – 37,8 proc.
- ✦ Wielokulturowa Metropolia – 27 proc.
- ✦ Thinking City – 13,5 proc.

- ✦ Technopolis – 12,8 proc.
- ✦ Miasto stylowe – 8,8 proc.

Grupa białoruska

- ✦ Eko-Miasto – 36,6 proc.
- ✦ Thinking City – 26,7 proc.
- ✦ Wielokulturowa Metropolia – 18,6 proc.
- ✦ Technopolis – 14,3 proc.
- ✦ Miasto stylowe – 3,7 proc.

Ciekawe, że zarówno migrantki i migranci z Ukrainy, jak i ci z Białorusi zdecydowanie popierają wizję Wrocławia jako Eko-Miasta. Zyskuje ona podobny wynik, jak wśród polskich mieszkanki i mieszkańców. Poza tym między obiema grupami dominują różnice, co zapewne wynika z ich odmiennego charakteru i doświadczeń (migrantki i migranci z Ukrainy to często uchodźczynie i uchodźcy wojenni, ci z Białorusi to raczej migrantki i migranci ekonomiczni oraz polityczni). Grupa ukraińska wyraźnie stawia na politykę integracji, wspieranie wielokulturowości i potrzeby socjalne. Grupa białoruska jest bliższa polskim respondentkom i respondentom – i bardziej skłania się ku rewitalizacji, adaptacji do zmian klimatu, wzmacnianiu atrakcyjności inwestycyjnej. Grupa białoruska wyraźnie bardziej skłania się też ku wizji Wrocławia jako Thinking City, za którym kryje się ośrodek nauki i kultury (26,7 proc. poparcia w grupie białoruskiej, ale tylko 13,5 proc. poparcia w grupie ukraińskiej).

7.2.3. Badania młodzieży

W październiku 2022 roku przeprowadziliśmy warsztat badawczy z grupą 45 młodych ludzi ze szkół średnich i uczelni. To przedstawiciele pokolenia, które w literaturze popularnej i mediach masowych bywa określane mianem „pokolenia Z”. Przypisywane mu cechy to m.in.: sprawność cyfrowa, chęć budowania relacji społecznych, ale też problemy z koncentracją i bardzo elastyczne podejście do życia i kariery zawodowej. Osoby z pokolenia Z mają być przy tym silnie zorientowane na indywidualny samorozwój i indywidualne tożsamości.

Czego dowiedzieliśmy się dzięki rozmowie z młodzieżą? Po pierwsze – cenią Wrocław, ale obawiają się o przyszłość rynku pracy, dostępność mieszkań i wystarczający poziom kompetencji i profesjonalizmu lokalnej administracji, zwłaszcza w radzeniu sobie z poważnymi wyzwaniami. Po drugie – są raczej obojętni na skalę sublokalną, osiedlową. Myślą i żyją w skali całego miasta. Najchętniej spędzają czas na Starym Mieście i na Wielkiej Wyspie (Pergola, Hala Stulecia). Po trzecie – ideałem dla nich jest miasto ekologiczne i zielone, ze sprawną komunikacją miejską. Ale nie są zgodni w kwestii skali ograniczania ruchu samochodowego. Po czwarte – nie mają tożsamości lokalnej. Bycie wrocławianką czy wrocławianinem nie ma dla nich większego znaczenia. Po piąte – wolą aktywność indywidualną i dbałość o własne emocje, niż aktywność społeczną, obywatelską. Po szóste – sprawnie łączą aktywność w rzeczywistości cyfrowej z tą prowadzoną w miejskiej przestrzeni.

Pojawiły się też sygnały ostrzegawcze. Młodzież woli działania indywidualne, własne. Nie ufa instytucjom. Jest raczej obojętna na więzi sąsiedzkie, osiedlowe, choć jest otwarta na obcokrajowców. Jednocześnie może w każdej chwili opuścić Wrocław, jeśli miasto nie poradzi sobie z czołowymi

wyzwaniami, jak: zmiana klimatu, zanieczyszczenie powietrza, hałas, przestępczość czy jakość transportu zbiorowego.

Dystans młodzieży wobec osiedlowego, sąsiedzkiego wymiaru życia uwrażliwia nas na jeszcze jedną kwestię. Osiedle i miejsce zamieszkania wraz z najbliższym otoczeniem nie jest głównym punktem czy przejawem życia miasta. Są inne, przynajmniej równie ważne. To miejsca i aktywności ważne dla całego Wrocławia, a czasem też dla regionu, kraju czy Europy. Ważniejsze od fizycznych sąsiedztw mogą być szerokie terytorialnie sieci kontaktów, dla których głównym kanałem komunikacji może być Internet. Zaś miarą atrakcyjności miasta nie jest wyłącznie atrakcyjność miejsc zamieszkiwania. Dlatego nie lekceważąc wymiaru osiedlowego, musimy pamiętać, że przynajmniej równie ważne są działania w skali ogólnomiejskiej.

7.2.4. Warsztaty kalibracyjne

Zorganizowaliśmy je na początku 2024 roku. Miały zweryfikować pierwszą propozycję struktury strategii wraz z jej celami i kierunkami działań. W warsztatach wzięło udział kilkadziesiąt osób z różnych środowisk i sektorów – biznesu, nauki, organizacji pozarządowych oraz młodzieży. Przeprowadziliśmy też osiem pogłębionych wywiadów z wybranymi uczestnikami. Warsztaty wykazały, że choć proponowane cele i kierunki działań pokrywają wszystkie istotne obszary funkcjonowania miasta, to projektowi strategii na tym etapie wciąż brakowało wyróżnika, idei wiodącej.

Co mogłoby być takim wyróżnikiem? Uczestnicy warsztatów podpowiedzieli trzy takie możliwe idee – hasła.

Metropolia rozwoju kompetencji przyszłości (kompetencji zarówno technicznych, jak i społecznych, które mają składać się na nowy ekosystem współpracy).

Zdrowie jako ekosystem (gdzie wzmocnieniu i ochronie zdrowia służą różne polityki miejskie, w tym projektowanie przestrzeni, rozwój kompetencji, biznesów oraz technologii).

Pulsująca sprawczość (gdzie na plan pierwszy wysuwa się skuteczność w działaniu, wdrażaniu zmian, współpracy w bardzo dynamicznym i zmiennym otoczeniu zewnętrznym).

7.2.5 Warsztaty konkretyzujące

Pierwszą wersję projektu strategii skonsultowaliśmy z radnymi miejskimi, członkami Zespołu Ekspertckiego ds. Strategii „Wrocław 2050” i Komitetu Monitorującego Strategię Wrocław 2030. Otrzymane uwagi zainspirowały nas do zorganizowania warsztatów konkretyzujących zapisy dokumentu. Warsztaty odbyły się na przełomie stycznia i lutego 2025 roku. Ich celem było wypracowanie konkretnych rozwiązań, działań, projektów długoterminowych, które pozwolą zachować swoistość Wrocławia, a jednocześnie będą nas wspólnie prowadziły do realizacji celów strategicznych i wizji. Podczas warsztatów szczególnie wybrzmiały pomysły:

- Europejska Stolica Wody
- Europejskie Centrum Dialogu i Współpracy
- Transport szynowy jako kręgosłup aglomeracji
- Nowe wymiary miasta – nadziemne i podziemne.

Rezultaty warsztatów kalibracyjnych i konkretyzujących zainspirowały wizję *Strategii Wrocław 2050*.

8. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategię Wrocław 2050 dopełniają polityki, programy i plany działań. Dotyczą konkretnych dziedzin czy obszarów funkcjonowania miasta. Każdemu z celów strategii podporządkowane są dokumenty wykonawcze wskazane w załączniku nr 1.

W celu skutecznej realizacji celów wskazanych w *Strategii Wrocław 2050* rekomendujemy opracowanie dokumentów operacyjno-wdrożeniowych (polityki/programy/plany działań) dla następujących obszarów:

- mieszkalnictwa
- bezpieczeństwa żywnościowego
- bezpieczeństwa mieszkank i mieszkańców i edukacji w zakresie reagowania w sytuacjach kryzysowych,
- migracji
- młodzieży (działania współtworzone i współprowadzone przez młodzież)
- seniorów (działania współtworzone i współprowadzone przez seniorów)
- różnorodności, inkluzji, międzykulturowości
- sportu i aktywności fizycznej
- krajobrazu
- kompozycji miasta
- zieleni i lesistości
- neutralności klimatycznej
- nowoczesnych technologii w zarządzaniu miastem
- piękno przestrzeni
- marki miasta
- partnerstwa samorządu z sektorem szkolnictwa wyższego i nauki
- współpracy międzynarodowej.

9. Monitoring, ewaluacja, aktualizacja strategii

Strategia Wrocław 2050 jest propozycją dla wszystkich zainteresowanych przyszłością Wrocławia. Warunkiem jej sukcesu jest współpraca – przede wszystkim między sektorami: publicznym, prywatnym i pozarządowym. Samorządowe władze Wrocławia mogą odpowiadać za wdrażanie strategii wyłącznie w zakresie swoich ustawowych kompetencji. W innych przypadkach będą to wdrażanie promować i wspierać.

W ramach struktur samorządu miejskiego badaniem wdrażania strategii będzie zajmować się Komitet Monitorujący, powołany Zarządzeniem Prezydenta Wrocławia. Monitoring wskaźników *Strategii Wrocław 2050* publikowany będzie co roku w Raporcie o stanie gminy.

Rekomendujemy przeprowadzenie trzech ewaluacji *Strategii Wrocław 2050*:

- ex ante (przed wdrożeniem strategii)
- on-going (w trakcie wdrażania)
- ex post (po zakończeniu jej obowiązywania).

10. Źródła finansowania

By móc realizować *Strategię Wrocław 2050*, należy sięgnąć po źródła finansowania, które mogą pochodzić z następujących źródeł:

- budżet gminy Wrocław
- budżety podmiotów, w których udziałowcem jest gmina Wrocław;
- budżet państwa, w tym subwencje ogólne, dotacje i fundusze celowe, programy ogłaszane przez poszczególne ministerstwa
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej
- inne środki zewnętrzne, które mogą stanowić alternatywę dla wsparcia różnorodnych przedsięwzięć, w tym instrumenty zwrotne
- środki partnerów publicznych
- środki partnerów prywatnych
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin
- emisja obligacji.

11. Jak powstała strategia

Prace nad *Strategią Wrocław 2050* zainicjowała Rada Miejska Wrocławia we wrześniu 2021 roku.

Do prac nad strategią zostały powołane:

Zespół ds. strategii rozwoju Wrocławia, do którego zadań należało zapewnienie spójności oraz integralności aktualnych i przyszłych dokumentów strategicznych: strategii rozwoju Wrocławia, planu ogólnego Wrocławia oraz strategii ponadlokalnej obszaru Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także identyfikacja obszarów i potrzeb w zakresie przygotowania niezbędnych diagnoz i innych analiz specjalistycznych;

Zespół Ekspertki ds. Strategii „Wrocław 2050”, którego zadaniem była identyfikacja wyzwań stojących przed Wrocławem w perspektywie 2050 roku, wypracowanie wizji, misji, celów głównych i kierunków działań rozwoju Wrocławia, wskazanie celów szczegółowych, oczekiwanych rezultatów i głównych mierników realizacji *Strategii Wrocław 2050*, wypracowanie założeń funkcjonalno-przestrzennych, konsultowanie i opiniowanie wyników poszczególnych etapów prac nad *Strategią Wrocław 2050*;

Komitet Sterujący ds. Strategii „Wrocław 2050”, do którego zadań należało zatwierdzanie poszczególnych etapów prac nad *Strategią Wrocław 2050* oraz raportowanie prezydentowi postępu prac nad strategią.

Dokumenty powołujące zespoły do prac nad *Strategią Wrocław 2050*:

- Zarządzenie Nr 4475/21 Prezydenta Wrocławia z dnia 25 stycznia 2021 r. w sprawie powołania Zespołu ds. strategii rozwoju Wrocławia uchylone przez Zarządzenie Nr 9788/23 Prezydenta Wrocławia z dnia 15 marca 2023 r. w sprawie powołania Zespołu ds. strategii rozwoju Wrocławia uchylone przez Zarządzenie Nr 1352/24 Prezydenta Wrocławia z dnia 2 grudnia 2024 r. w sprawie powołania Zespołu ds. strategii rozwoju Wrocławia.
- Zarządzenie Nr 7139/22 Prezydenta Wrocławia z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie organizacji prac nad Strategią Rozwoju Wrocławia „Wrocław 2050” uchylone przez Zarządzenie nr 9787/23 Prezydenta Wrocławia z dnia 15 marca 2023 w sprawie organizacji prac nad Strategią Rozwoju Wrocławia „Wrocław 2050” zmienione przez Zarządzenie nr 732/24 Prezydenta Wrocławia z dnia 26 sierpnia 2024.

Proces powstawania *Strategii Wrocław 2050* został, zgodnie z uchwałą, podzielony na etapy:

- etap analityczno-projektowy, w tym: opracowanie wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy, przygotowanej na potrzeby strategii, wypracowanie założeń programowych, funkcjonalno-przestrzennych oraz wdrożeniowych strategii, opracowanie projektu strategii, zawierającego część tekstową i graficzną
- etap konsultacyjny, opiniowania i uzgodnień, w tym: ogłoszenie i przeprowadzenie konsultacji projektu strategii oraz przygotowanie i opublikowanie sprawozdania z przebiegu i wyników konsultacji, zaopiniowanie projektu strategii przez Zarząd Województwa, przeprowadzenie ewaluacji *ex ante* strategii, przygotowanie projektu strategii po uwzględnieniu uwag i opinii wynikających z przeprowadzonych konsultacji, opiniowania i wniosków wynikających z ewaluacji *ex ante*, przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu strategii
- opracowanie wersji projektu strategii uwzględniającej uwagi, opinie i uzgodnienia.

Projekt strategii powstawał w modelu partycypacyjno-eksperckim. Do prac zostali zaproszeni przedstawiciele różnych grup, w tym: młodzież wrocławskich szkół średnich, studenci, przedstawiciele nauki, organizacji pozarządowych, migrantów, przedsiębiorców, deweloperzy, konsultanci i eksperci z różnych branż, przedstawiciele gmin ościennych, urzędnicy samorządowi, pracownicy jednostek i spółek miejskich, miejscy radni.

Efektom ich prac, prowadzonych w kolejnych iteracjach i formach (opinie, analizy, diagnozy, warsztaty, wywiady pogłębione, ankiety, warsztaty kalibracyjne i konkretyzujące), były opracowania analityczne i raporty:

- Wielodziałowe scenariusze przyszłości – listopad 2021
- Komunikat z badań dla potrzeb strategii rozwoju Wrocławia do 2050 roku – styczeń 2022
- Wielodziałowe scenariusze przyszłości. Suplement: Konsekwencje wojny w Ukrainie dla Wrocławia – czerwiec 2022
- Młodzi we Wrocławiu i o Wrocławiu. Raport z badań warsztatowych w ramach prac nad *Strategią Wrocław 2050* – październik 2022
- Warsztaty futures literacy – wartości istotne dla Wrocławia. Raport końcowy – maj 2023
- Propozycja celów szczegółowych oraz działań kierunkowych. Podsumowanie warsztatu eksperckiego – czerwiec 2023
- Wartości istotne dla Wrocławia w ramach prac nad *Strategią „Wrocław 2050”*. Podsumowanie warsztatu eksperckiego – wrzesień 2023
- Sztuczna inteligencja a kompetencje i zawody przyszłości. Podsumowanie warsztatów przeprowadzonych w ramach seminarium eksperckiego z warsztatami „Sztuczna intelligen-

- cja dla rozwoju miast i obszarów metropolitalnych – perspektywa młodości” – listopad 2023
- Analiza dokumentów i danych statystycznych oraz sformułowanie wstępnych tez i niezbędnych elementów do diagnozy przestrzennej miasta – grudzień 2021
- Diagnoza przestrzenna dla wybranych gmin Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego – 2022
- Diagnoza przestrzenna obszaru Wrocławia – 2022, aktualizacja – 2023
- Diagnoza społeczno-gospodarcza Wrocławia – 2022, aktualizacja – 2023
- Raport „Kalibracja Strategii »Wrocław 2050«” Greenhat – marzec 2024
- Raport z warsztatów „Wartości w nowej strategii Wrocławia” SWPS – marzec 2024
- Warunki i jakość życia we Wrocławiu – nowi mieszkańcy i mieszkańcy miasta. Podsumowanie badań ilościowych i jakościowych – 2023
- Raport „Inwestycje i projekty strategiczne” – styczeń 2024
- Raport „Warsztaty konkretyzujące zapisy Strategii Wrocław 2050” – luty 2025.

Strategia Wrocław 2050 jest spójna między innymi z dokumentami:

- Agenda Miejska dla Unii Europejskiej
- Karta Lipska i Nowa Karta Lipska
- Europejski Zielony Ład
- Agenda terytorialna 2030
- Agenda ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (SDG)
- Krajowa Polityka Miejska 2030
- Krajowy Plan Odbudowy
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
- Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (aktualna – perspektywa 2020)
- Plan rozwoju infrastruktury transportowej w województwie dolnośląskim z perspektywą 2030
- Dolnośląska Strategia Innowacji 2030
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021–2027
- Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia (SUMP).

***Płyńmy odtąd wspólnie
Twórzmy Wrocław
z miłością***

Załączniki

Załącznik nr 1 do dokumentu *Strategia Wrocław 2050*

Dokumenty wykonawcze (polityki, programy, plany działań) według celów strategii.

Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia
- Akty planowania przestrzennego
- Park Kulturowy *Stare Miasto*
- Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
- Strategia Gospodarowania Wodami Opadowymi i Roztopowymi we Wrocławiu
- Wrocławska Strategia Rozwoju Elektromobilności
- Polityka Rowerowa Wrocławia
- Wrocławska Polityka Mobilności (WPM)
- Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu do roku 2030 (konceptcje i plany zazieleniania)
- Opracowanie i monitorowanie realizacji Planu Eksploatacji Miejskiej Infrastruktury Drogowej
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Wrocławia na lata 2023–2027
- Plan Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia
- Ochrona drzew i rozwój terenów zieleni Wrocławia
- Standardy utrzymania zieleni w miastach.

Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia

- Strategia rozwoju Wrocławia pod nazwą *Przedsiębiorczy Wrocław 2030*
- Lokalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej miasta Wrocławia
- Program Rozwoju Turystyki dla Miasta Wrocławia 2024-2030

Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy, neutralność klimatyczna

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla miasta Wrocławia na lata 2012–2032
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Wrocławia
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Wrocławia
- Plan działań na rzecz zrównoważonej energii i klimatu
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Wrocław
- Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Wrocław
- Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych we Wrocławiu na lata 2023-2027
- Program Poprawy Bezpieczeństwa we Wrocławiu w latach 2025-2028.

Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie

- Program leczenia niepłodności metodą zapłodnienia pozaustrojowego dla mieszkańców Wrocławia

- Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)
- Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii dla miasta Wrocławia na lata 2022-2025
- Założenia i kierunki działań w zakresie polityki zdrowotnej w latach 2022-2026
- Określenie warunków oraz trybu finansowania rozwoju sportu na terenie Gminy
- Program bezpłatnego udostępniania organizacjom pozarządowym sal gimnastycznych przez szkoły prowadzone przez Miasto Wrocław w godzinach pozalekcyjnych
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018-2030
- Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową *Ty decydujesz* na lata 2023-2026
- Wrocławski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych *Bez barier* na lata 2023-2029
- Program Pomocy dla Rodzin Wielodzietnych *Dwa plus trzy i jeszcze więcej*
- Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024- 2030
- Gminny program wspierania osób w podeszłym wieku, niepełnosprawnych oraz niesamodzielnych
- Lokalny program pomocy społecznej o nazwie Lokalny Program Ośłonowy dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów niskoemisyjnych
- Przyjęcie od Ministra Edukacji i Nauki zadań z zakresu administracji rządowej, wynikających z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin *Za życiem*
- Wrocławskie standardy dostępności przestrzeni miejskich
- Plan równości płci w Urzędzie Miejskim Wrocławia
- Równościowy plan działania miasta Wrocławia na lata 2024-2026 (w opracowaniu)
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Wrocław na lata 2020-2025
- Program *Nasze podwórko* oraz ustalenie wysokości stawki czynszu
- Polityka współpracy Wrocławia z organizacjami pozarządowymi na lata 2023-2027
- Wrocławski Budżet Obywatelski.

Wysoka jakość edukacji, nauki, kultury

- Wrocławska Strategia Edukacyjna
- Program wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży
- Miejski Program Wsparcia Partnerstwa Szkolnictwa Wyższego i Nauki oraz Sektora Aktywności Gospodarczej

Miasto Promieniujące Kulturą

- Diagnoza samorządowego pola wrocławskiej kultury 2019–2023+
- Wrocławskie Standardy Dostępności Kultury i Wydarzeń

Załącznik nr 2 do dokumentu *Strategia Wrocław 2050*

Wartości bazowe do wskaźników

Wskaźniki główne					
Lp.	TYTUŁ WSKAŹNIKA	ROK MONITOROWANIA	JEDNOSTKA MIARY	WARTOŚĆ	UWAGI
Cel 1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni					
1.	Udział gminnych lokali mieszkalnych oraz lokali o funkcjach komunalnych w liczbie lokali mieszkalnych ogółem	2023	%	8,01	
2.	Udział ludności zamieszkującej w odległości do 800 m od stacji/przystanków kolejowych lub/i do 500 m od przystanku komunikacji publicznej w liczbie mieszkańców ogółem	2023	%	98,40	
3a.	Udział lokali mieszkalnych w odległości do 300 m od terenów zieleni ogólnodostępnej w liczbie lokali mieszkalnych ogółem	-	%	-	Wskaźnik nie jest jeszcze monitorowany
3b.	Procent ludności mieszkającej w odległości do 300 metrów od terenów zieleni o dowolnej powierzchni	2023	%	83,96	
4.	Udział zieleni wysokiej w powierzchni miasta ogółem	2023	%	25,00	
5.	Udział podróży niesamochodowych w podróżach ogółem	2024	%	60,2	
Cel 2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia					
1.	PKB Wrocławia i PKB Unii Europejskiej według parytetu siły nabywczej (PPS)	2022	euro	UE – 16 143 762,56 Wrocław - 30348,7	
2.	Liczba podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (J-R) na 1000 mieszkańców	2023	liczba	123,90	
3.	Udział osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	2023	%	74,51	
Cel 3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy i neutralność klimatyczna					
1a.	Wielkość emisji dwutlenku węgla z obszaru gminy w danym roku	2023	mg CO ₂ /rok	5036705	
1b.	Stopień redukcji emisji w stosunku do roku bazowego	2023	%	+4,41	
2.	Udział niskoemisyjnych źródeł energii w zużyciu energii we Wrocławiu	-	%	-	Wskaźnik nie jest jeszcze monitorowany
3a.	Liczba dni w roku, dla których przekroczona jest norma pyłu zawieszonego PM10/PM2,5	2023	dni	9	
3b.	Przekroczenia normy dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego	2023	stężenie µg m ³	17	
Cel 4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie					
1.	Frekwencja wyborcza w wyborach		%		
	– do Rad Osiedli	2021		6,30	
	– samorządowych	2024		50,00	
	– do Sejmu i Senatu	2024		81,16	
	– Prezydenta RP	2020		73,59	
	– do Parlamentu Europejskiego	2024		51,61	
2.	Długość życia mieszkańców	2023	lata		
	kobiety			82,90	
	mężczyźni			73,30	

Lp.	TYTUŁ WSKAŹNIKA	ROK MONI- TOROWANIA	JEDNOSTKA MIARY	WARTOŚĆ	UWAGI
3a.	Liczba prób samobójczych i samobójstw na 100 tys. mieszkańców	2023	liczba	51,0	Wrocław i powiat wrocławski razem
3b.	Liczba prób samobójczych i samobójstw (według wieku i płci) ogółem	2023	liczba	343	
	kobiety			144	
	mężczyźni			199	
	12 lat i mniej			2	
	13-18			34	
	19-24			57	
	25-29			52	
	30-49			121	
	50-69			52	
	70 lat i więcej			23	
	nieustalony wiek			2	
Cel 5. Wysoka jakość edukacji, nauki					
1.	Udział nauczycieli akademickich – cudzoziemców w liczbie nauczycieli akademickich ogółem	2022	% w etatach ogółem	2,20	
2.	Zdawalność i średnia wynikowa matur na poziomie podstawowym:	2024	%	91,8	
	J. polski: zdawalność		%	97,5	
	J. polski: średni wynik		%	65,9	
	Matematyka: zdawalność		%	90,4	
	Matematyka: średni wynik		%	68,95	
Cel 6. Miasto promieniujące kulturą					
1.	Wskaźnik czytelnictwa	2023	liczba	13,6	
2.	Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie miasta	2022	%	3,1	

Wskaźniki uzupełniające					
Lp.	TYTUŁ WSKAŹNIKA	ROK MONITOROWANIA	JEDNOSTKA MIARY	WARTOŚĆ	UWAGI
Cel 1. Wysoka jakość życia w dobrej przestrzeni					
U1	Udział powierzchni terenów prawnie chronionych w powierzchni miasta ogółem	2023	%	2,50	
U2	Wartość nabywcza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w stosunku do średniej ceny za 1 m2 lokalu mieszkalnego sprzedanego w ramach transakcji rynkowych	2023	m2	0,80	
U3	Powierzchnia terenów zieleni ujęta w planach miejscowych	2024	ha	5737	Stan na luty 2024 r.
U4	Powierzchnia terenów zieleni urządzonej w zarządzie miasta	2023	ha	2817,20	
Cel 2. Wzmacnianie krajowej i międzynarodowej pozycji Wrocławia					
U1	Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca	2023	zł	6677,23	
Cel 3. Bezpieczeństwo, odporność na kryzysy i neutralność klimatyczna					
U1	Udział niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych do ogółu zebranych odpadów	2023	%	59,35	
U2	Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca	2023	kg	486	
U3	Liczba ofiar wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym – Wizja Zero	2022	liczba	18,00	
U4	Straty wody z sieci wodociągowej	2023	dam3	4718,60	
Cel 4. Zdrowie, pomoc wzajemna, zaufanie					
U1	Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z miastem	2023	liczba	355	
U2	Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	2022	liczba	359,51	
U3	Liczba łóżek specjalistycznych w zakładach opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej				Wskaźnik nie jest jeszcze monitorowany.
	Łóżka w miejscach opieki:	2022	liczba	339	
	Łóżka w zakładach opiekuńczo-leczniczych			5	
	Łóżka w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych			282	
	Łóżka w hospicjach			41	
	Łóżka w oddziałach opieki paliatywnej			11	
Cel 5. Wysoka jakość edukacji, nauki					
U1	Dystans uczelni wrocławskich do czołówki rankingów światowych	2023	liczba		Wskaźnik nie jest jeszcze monitorowany.
U2	Udział studentów cudzoziemców w liczbie studentów ogółem	2022/2023	%	8,70	
U3	Jakość kształcenia na kierunkach studiów na tle innych ośrodków akademickich Polski – PERSPEKTYWY	2023/2024	pozycja w rankingu		
	Uniwersytet Medyczny			10	
	Uniwersytet Wrocławski			15	
	Politechnika Wrocławska			21	
	Uniwersytet Przyrodniczy			23	
	Uniwersytet Ekonomiczny			35	
	Akademia Wychowania Fizycznego			61-72	
U4	Udział dzieci przyjętych do placówki (przedszkola) pierwszego wyboru w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-6 lat	2023	%	3,27	
Cel 6. Miasto promieniujące kulturą					
U1	Członkowie kół / klubów / sekcji / grup artystycznych na 1000 ludności	2023	liczba	12,3	
U2	Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności	2023	liczba	2165,8	
U3	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w budżecie miasta	2023	mln zł	213,6	

Wrocław 2050

WRO2050